

C/2026/4637

3.9.2026

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2024/3015 σχετικά με την απαγόρευση των προϊόντων καταναγκαστικής εργασίας στην αγορά της Ένωσης

(C/2026/4637)

1.	Εισαγωγή	4
2.	Νομικό πλαίσιο	5
2.1.	Ενωσιακό συνταγματικό πλαίσιο	5
2.2.	Διεθνές νομικό πλαίσιο	5
3.	Πεδίο εφαρμογής του κανονισμού	6
3.1.	Προϊόντα και οικονομικοί φορείς που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού	6
3.2.	Ορισμός της καταναγκαστικής εργασίας	7
3.2.1.	Εργασία ή υπηρεσία	7
3.2.2.	Έλλειψη οικειοθελούς συναίνεσης (μη οικειοθελής χαράκτηρας)	7
3.2.3.	Εξαναγκασμός	7
3.3.	Είδη καταναγκαστικής εργασίας	8
3.3.1.	Καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από ιδιωτικούς φορείς	8
3.3.2.	Καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από το κράτος (SIFL)	8
3.3.3.	Καταναγκαστική παιδική εργασία	8
3.4.	Δείκτες κινδύνου για τον εντοπισμό περιπτώσεων καταναγκαστικής εργασίας	9
4.	Η διαδικασία έρευνας	9
4.1.	Διερεύνηση πιθανών παραβιάσεων της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας	9
4.2.	Πεδίο της διαδικασίας έρευνας	9
4.3.	Προσέγγιση βάσει κινδύνου για την ιεράρχηση και τη στόχευση των ερευνών	10
4.3.1.	Κριτήρια για τον προσδιορισμό των προϊόντων και την ιεράρχηση των υποθέσεων προς έρευνα	10
4.3.2.	Προσδιορισμός των οικονομικών φορέων για τα στάδια της έρευνας	11
4.4.	Αξιολόγηση πληροφοριών	12
4.4.1.	Συλλογή και αξιολόγηση των διαθέσιμων πληροφοριών	12
4.4.2.	Σχετικές πηγές πληροφοριών	12
4.5.	Προκαταρκτικό στάδιο των ερευνών	12
4.5.1.	Αίτημα παροχής πληροφοριών από οικονομικούς φορείς	12
4.5.2.	Αίτημα παροχής πληροφοριών από «άλλους προμηθευτές προϊόντων», άλλα ενδιαφερόμενα μέρη και περαιτέρω εργασίες εξακρίβωσης των πραγματικών περιστατικών	13
4.5.3.	Αξιολόγηση και ολοκλήρωση του προκαταρκτικού σταδίου της έρευνας	14
4.6.	Έρευνα	15
4.6.1.	Δικαίωμα ενημέρωσης και ακρόασης του οικονομικού φορέα	15
4.6.2.	Αίτημα παροχής πληροφοριών από οικονομικούς φορείς	15
4.6.3.	Επικοινωνία με άλλα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη και επιτόπιες επιθεωρήσεις	15
4.6.4.	Εμπιστευτικότητα των ερευνών	16
4.6.5.	Έκβαση της έρευνας	16

4.7.	Συνεργασία των οικονομικών φορέων με τις αρμόδιες αρχές και πληροφορίες που ενδέχεται να ζητηθούν	17
4.7.1.	Παραδείγματα πληροφοριών σχετικά με τα μέτρα που έλαβε ο οικονομικός φορέας για τον προσδιορισμό, την πρόληψη, τον μετριασμό, την εξάλειψη ή την αποκατάσταση των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας	17
4.7.2.	Παραδείγματα πληροφοριών σχετικά με τις συνθήκες εργασίας στον τόπο της εικαζόμενης καταναγκαστικής εργασίας	18
4.7.3.	Παραδείγματα πληροφοριών σχετικά με το προϊόν που εικάζεται ότι παραβιάζει την απαγόρευση της καταναγκαστικής εργασίας	18
4.8.	Αποφάσεις σχετικά με παραβιάσεις της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας	19
4.8.1.	Διαπίστωση παραβίασης της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας	19
4.8.2.	Διαπίστωση παραβίασης σε περίπτωση άρνησης συνεργασίας	21
4.8.3.	Περιεχόμενο της απόφασης	22
4.8.4.	Αλυσίδες εφοδιασμού στρατηγικής ή κρίσιμης σημασίας για την ΕΕ	23
4.9.	Επανεξέταση αποφάσεων και προσφυγών	24
4.9.1.	Αιτήσεις επανεξέτασης απόφασης	24
4.9.2.	Αίτηση ανάκλησης απόφασης κατόπιν συμμόρφωσης και πληροφορίες που πρέπει να υποβάλλουν οι οικονομικοί φορείς	24
4.9.3.	Διοικητικές και δικαστικές προσφυγές κατά απόφασης	25
4.10.	Συντονισμός και συνεργασία όσον αφορά τις έρευνες και την επιβολή	25
4.10.1.	Συντονισμός μεταξύ των εθνικών αρχών κράτους μέλους	25
4.10.2.	Συντονισμός με τις αρχές επιβολής του νόμου και αλληλεπίδραση με τις ποινικές διαδικασίες	26
4.10.3.	Συντονισμός, συνεργασία και αμοιβαία συνδρομή μεταξύ των αρμόδιων αρχών και της Επιτροπής ..	26
5.	Επιβολή και κυρώσεις	27
5.1.	Επιβολή των αποφάσεων για παραβίαση της απαγόρευσης	27
5.1.1.	Επιβολή των αποφάσεων για παραβίαση της απαγόρευσης εντός της ΕΕ	27
5.1.2.	Επιβολή των αποφάσεων για παραβίαση της απαγόρευσης στα σύνορα	28
5.1.3.	Ταυτοποίηση των προϊόντων στα σύνορα	29
5.1.4.	Αναστολή της θέσης των προϊόντων σε ελεύθερη κυκλοφορία και ενημέρωση των αρμόδιων αρχών ...	29
5.1.5.	Θέση προϊόντος σε ελεύθερη κυκλοφορία ή εξαγωγή προϊόντος	30
5.1.6.	Απόρριψη, κατάσχεση και θέση εκτός κυκλοφορίας	30
5.2.	Κυρώσεις	30
5.2.1.	Λόγοι επιβολής κυρώσεων	31
5.2.2.	Υπολογισμός των κυρώσεων	31
6.	Καθοδήγηση για τους οικονομικούς φορείς σχετικά με τη δέουσα επιμέλεια σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία	34
6.1.	Σκοπός	34
6.2.	Νομοθεσία της ΕΕ σχετικά με τη δέουσα επιμέλεια	34
6.3.	Τι είναι η δέουσα επιμέλεια σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία;	35
6.3.1.	Η δέουσα επιμέλεια ως αποτελεσματικό εργαλείο κατά της καταναγκαστικής εργασίας	35
6.3.2.	Χαρακτηριστικά της δέουσας επιμέλειας	35
6.3.3.	Συνεργασία με ενδιαφερόμενα μέρη	36

6.4. Διαδικασία δέουσας επιμέλειας	36
6.4.1. Βήμα 1: Ενσωμάτωση της δέουσας επιμέλειας σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία στις εταιρικές πολιτικές και στα οικεία συστήματα διαχείρισης κινδύνων	37
6.4.2. Βήμα 2: Προσδιορισμός και αξιολόγηση των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας στις δραστηριότητες, τις αλυσίδες εφοδιασμού και τις επιχειρηματικές σχέσεις της εταιρείας	39
6.4.3. Βήμα 3: Πρόληψη, μετριασμός και εξάλειψη των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας	41
6.4.4. Βήμα 4: Παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής και των αποτελεσμάτων	43
6.4.5. Βήμα 5: Κοινοποίηση του τρόπου αντιμετώπισης των κινδύνων	44
6.4.6. Βήμα 6: Πρόβλεψη διαδικασίας επανόρθωσης ή συνεργασία για την επανόρθωση	45
7. Υποβολή πληροφοριών σχετικά με πιθανές παραβιάσεις της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας	47
7.1. Εισαγωγή	47
7.2. Υποβολή πληροφοριών	47
7.2.1. Υποβολή πληροφοριών	47
7.2.2. Πληροφορίες προς υποβολή	47
7.2.3. Στοιχεία επικοινωνίας	47
7.3. Ισχυρισμοί περί καταναγκαστικής εργασίας	48
7.4. Αποδεικτικά στοιχεία καταναγκαστικής εργασίας και δικαιολογητικά έγγραφα	48
7.5. Πληροφορίες σχετικά με τους οικείους οικονομικούς φορείς και/ή τα οικεία προϊόντα	48
7.6. Πώς θα γίνεται ο χειρισμός των υποβαλλόμενων πληροφοριών;	49
7.6.1 Αρχική αξιολόγηση	49
7.6.2 Διάλογος με τον υποβάλλοντα	49
7.7. Εμπιστευτικότητα και προστασία δεδομένων	50
7.7.1. Εμπιστευτικότητα	50
7.7.2. Μεταχείριση προσωπικών δεδομένων	50

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές συντάχθηκαν προκειμένου να εκπληρωθεί η υποχρέωση που προβλέπεται στο άρθρο 11 του κανονισμού για την καταναγκαστική εργασία ⁽¹⁾ (στο εξής: «κανονισμός» ή «FLR») και έχουν στόχο να στηρίξουν την εφαρμογή του ⁽²⁾. Απευθύνονται στις αρμόδιες αρχές που είναι υπεύθυνες για την εφαρμογή του κανονισμού καθώς και στις τελωνειακές αρχές, στους οικονομικούς φορείς, στις ενώσεις καταναλωτών, στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, στις συνδικαλιστικές οργανώσεις και σε κάθε άλλο ενδιαφερόμενο μέρος.

Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές προορίζονται να χρησιμεύσουν αποκλειστικά ως έγγραφο καθοδήγησης, και μόνο το κείμενο του κανονισμού αυτού καθεαυτόν έχει νομική ισχύ. Η δεσμευτική ερμηνεία της ενωσιακής νομοθεσίας αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις που εκφράζονται στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές δεν μπορούν να προδικάσουν τη θέση που μπορεί να υιοθετήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενώπιον του Δικαστηρίου. Ούτε η Επιτροπή ούτε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο ενεργεί εξ ονόματός της φέρει ευθύνη για την ενδεχόμενη χρήση των πληροφοριών που περιέχονται στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές.

Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές παρέχουν καθοδήγηση σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού στα κράτη μέλη και στην Ισλανδία, στο Λιχτενστάιν και στη Νορβηγία ως συμβαλλόμενα μέρη της συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ), καθώς και στο Ηνωμένο Βασίλειο και εντός αυτού όσον αφορά τη Βόρεια Ιρλανδία σύμφωνα με το πλαίσιο του Ουίνδσορ ⁽³⁾, μετά την προσθήκη του κανονισμού στις αντίστοιχες συμφωνίες. Ως εκ τούτου, κάθε αναφορά στην Ένωση, στην ΕΕ ή στην ενιαία αγορά θεωρείται ότι περιλαμβάνει τον ΕΟΧ ή την αγορά του ΕΟΧ καθώς και το Ηνωμένο Βασίλειο όσον αφορά τη Βόρεια Ιρλανδία.

Όπως απαιτείται από τον κανονισμό, οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές καταρτίστηκαν σε διαβούλευση με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων διεθνών οργανισμών, κρατών μελών, επιχειρήσεων και επιχειρηματικών ενώσεων, συνδικαλιστικών οργανώσεων και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Η Επιτροπή, για να στηρίξει τη διαδικασία διαβούλευσης, συγκρότησε ομάδα εμπειρογνομόνων για την καταναγκαστική εργασία ⁽⁴⁾, δημοσίευσε πρόσκληση υποβολής στοιχείων ⁽⁵⁾ στο πλαίσιο της οποίας έλαβε 160 απαντήσεις και διεξήγαγε στοχευμένες διαβουλεύσεις. Οι κατευθυντήριες γραμμές μπορούν να τροποποιούνται και να επικαιροποιούνται με την πάροδο του χρόνου, ανάλογα με τις ανάγκες.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο κανονισμός θεσπίζει δεσμευτικούς κανόνες που απαγορεύουν στους οικονομικούς φορείς να διαθέτουν προϊόντα καταναγκαστικής εργασίας στην αγορά της ΕΕ και να τα εξάγουν από την αγορά της ΕΕ. Στοχεύει στη βελτίωση της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς, συμβάλλοντας στη διατήρηση μιας δίκαιης και διαφανούς αγοράς και στη διασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις στην ενιαία αγορά και, παράλληλα, προωθώντας την υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά μεταξύ των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται εντός και εκτός της ΕΕ. Ο κανονισμός έχει επίσης στόχο να συμβάλει στην καταπολέμηση των πρακτικών καταναγκαστικής εργασίας καθώς και στην επίτευξη του στόχου βιώσιμης ανάπτυξης 8.7 των Ηνωμένων Εθνών για την εξάλειψη της καταναγκαστικής εργασίας έως το 2030.

Ο κανονισμός επιβάλλει στους οικονομικούς φορείς υποχρέωση επίτευξης αποτελέσματος. Παρότι δεν επιβάλλει στις εταιρείες ειδικές υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας, αναγνωρίζει τη δέουσα επιμέλεια ως χρήσιμο εργαλείο για την αντιμετώπιση της καταναγκαστικής εργασίας στις αλυσίδες εφοδιασμού. Συνεπώς, και σύμφωνα με τον κανονισμό, οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές έχουν επίσης στόχο να αποσαφηνίσουν τον τρόπο με τον οποίο η δέουσα επιμέλεια μπορεί να βοηθήσει τις εταιρείες να συμμορφωθούν με τον κανονισμό. Οι κανόνες αυτοί εφαρμόζονται ανεξάρτητα από το αν η καταναγκαστική εργασία λαμβάνει χώρα στις εγκαταστάσεις λειτουργίας του ίδιου του οικονομικού φορέα ή εντός της αλυσίδας εφοδιασμού του.

Κατά την εφαρμογή του κανονισμού, οι αρμόδιες αρχές και η Επιτροπή πρέπει να συμμορφώνονται με τις γενικές αρχές του ενωσιακού δικαίου, όπως η αρχή της αναλογικότητας. Οι έρευνες πρέπει να διεξάγονται με δέοντα σεβασμό προς το δικαίωμα ακρόασης των οικονομικών φορέων και με την επιφύλαξη των διαδικασιών που προβλέπονται σε άλλη ενωσιακή και εθνική νομοθεσία. Για τον σκοπό αυτόν, ο κανονισμός απαιτεί από τις επικεφαλής αρμόδιες αρχές να συντονίζονται στενά με άλλες σχετικές αρχές.

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/3015 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2024, σχετικά με την απαγόρευση των προϊόντων καταναγκαστικής εργασίας στην αγορά της Ένωσης (ΕΕ L, 2024/3015, 12.12.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3015/oj>).

⁽²⁾ Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές καλύπτουν όλα τα στοιχεία που αναφέρονται στο άρθρο 11 του FLR, εξαιρουμένου του εγγράφου καθοδήγησης για τις τελωνειακές αρχές και τους οικονομικούς φορείς όσον αφορά την πρακτική εφαρμογή του άρθρου 27 του FLR. Όπως εξηγείται στο τμήμα 5.1.3, η παρούσα καθοδήγηση θα ληφθεί υπόψη εάν και όταν εκδοθούν κατ' εξουσιοδότηση πράξεις δυνάμει του άρθρου 27 του FLR.

⁽³⁾ «Πλαίσιο του Ουίνδσορ» είναι η νέα ονομασία του πρωτοκόλλου για τις Ιρλανδία / Βόρεια Ιρλανδία, σύμφωνα με την κοινή δήλωση αριθ. 1/2023 της Ένωσης και του Ηνωμένου Βασιλείου στη μεκτική επιτροπή που συγκροτήθηκε με τη συμφωνία για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας, της 24ης Μαρτίου 2023.

⁽⁴⁾ Μητρώο ομάδων εμπειρογνομόνων της Επιτροπής.

⁽⁵⁾ Διαδικτυακή πύλη «Πείτε την άποψή σας», Καταναγκαστική εργασία: κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ.

2. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1 Ενωσιακό συνταγματικό πλαίσιο

Ο κανονισμός για την καταναγκαστική εργασία βασίζεται στις Συνθήκες της ΕΕ ⁽⁶⁾ και αντανάκλα τις αξίες που παρατίθενται στο άρθρο 2 της ΣΕΕ, οι οποίες είναι κοινές στην Ένωση και τα κράτη μέλη της ⁽⁷⁾. Βάσει των Συνθηκών, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της πρέπει να υπερασπίζονται και να επιδιώκουν αξίες όπως η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ελευθερία, η δικαιοσύνη και η αλληλεγγύη, οι οποίες, όπως έχει επιβεβαιώσει το Δικαστήριο, συγκροτούν τον πυρήνα της ταυτότητας της ΕΕ και είναι θεμελιώδεις για τη λειτουργία της έννομης τάξης της ΕΕ ⁽⁸⁾.

Οι δεσμεύσεις αυτές προσδιορίζονται και ενισχύονται από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ ⁽⁹⁾, ο οποίος ορίζει ρητά ότι η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη και πρέπει να είναι σεβαστή και να προστατεύεται. Ο Χάρτης απαγορεύει επίσης ρητά τη δουλεία, την ειλωτεία, την αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία και την εμπορία ανθρώπινων όντων ⁽¹⁰⁾.

2.2 Διεθνές νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός βασίζεται στις διεθνείς πράξεις που απαγορεύουν την καταναγκαστική εργασία σε όλες τις μορφές της, ιδίως στη σύμβαση αριθ. 29 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) περί της αναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας ⁽¹¹⁾ και στο πρωτόκολλό της του 2014 ⁽¹²⁾, καθώς και στη σύμβαση αριθ. 105 της ΔΟΕ σχετικά με την κατάργηση της αναγκαστικής εργασίας ⁽¹³⁾, η οποία συμπληρώνεται από τη σύσταση αριθ. 203 της ΔΟΕ για την καταναγκαστική εργασία ⁽¹⁴⁾. Ο κανονισμός βασίζεται επίσης στη σύμβαση αριθ. 182 της ΔΟΕ ⁽¹⁵⁾, η οποία απαγορεύει την καταναγκαστική παιδική εργασία ως μία από τις χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας ⁽¹⁶⁾, καθώς και στις διεθνείς πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν υπογράψει δέσμευση για την καταπολέμηση της καταναγκαστικής εργασίας, καθώς όλα έχουν κυρώσει τις συμβάσεις της ΔΟΕ για την αναγκαστική εργασία αριθ. 29 και αριθ. 105.

Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές λαμβάνουν υπόψη τις αρχές και τα πρότυπα που καθορίζονται σε διεθνώς αναγνωρισμένες κατευθυντήριες γραμμές και ιδίως στις ακόλουθες πράξεις:

- κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις σχετικά με την υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά (στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις) ⁽¹⁷⁾ και κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια όσον αφορά την υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά (στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια) ⁽¹⁸⁾.
- ΔΟΕ, Δύσκολο να εντοπιστεί, ακόμη δυσκολότερο να μετρηθεί ⁽¹⁹⁾.
- ΔΟΕ – Διεθνές Γραφείο Εργασίας (ΔΓΕ) Καταπολέμηση της καταναγκαστικής εργασίας — Εγχειρίδιο για εργοδότες και επιχειρήσεις (στο εξής: εγχειρίδιο ΔΟΕ-ΔΓΕ) ⁽²⁰⁾.
- κατευθυντήριες αρχές των Ηνωμένων Εθνών για τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα (στο εξής: UNGP) ⁽²¹⁾.

⁽⁶⁾ Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) (ΕΕ C 202 της 7.6.2016, σ. 13), άρθρο 21· ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ C 326 της 26.10.2012, σ. 47).

⁽⁷⁾ Αιτιολογική σκέψη 3 του FLR.

⁽⁸⁾ Απόφαση της 21ης Απριλίου 2026, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (αξίες της Ένωσης), C-769/22, EU:C:2026:326, σκέψη 525.

⁽⁹⁾ Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) (ΕΕ C 326 της 26.10.2012, σ. 391).

⁽¹⁰⁾ Άρθρα 1 και 5 του Χάρτη.

⁽¹¹⁾ ΔΟΕ, Σύμβαση περί της αναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας, 1930 (αριθ. 29).

⁽¹²⁾ ΔΟΕ, Πρωτόκολλο του 2014 της σύμβασης περί της αναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας, 1930 (P029).

⁽¹³⁾ ΔΟΕ, Σύμβαση για την κατάργηση της αναγκαστικής εργασίας, 1957 (αριθ. 105).

⁽¹⁴⁾ ΔΟΕ, Σύσταση για την καταναγκαστική εργασία (συμπληρωματικά μέτρα), 2014 (αριθ. 203).

⁽¹⁵⁾ ΔΟΕ, Σύμβαση για την απαγόρευση των χειρότερων μορφών εργασίας των παιδιών, 1999 (αριθ. 182).

⁽¹⁶⁾ ΔΟΕ, Διακήρυξη σχετικά με τις θεμελιώδεις αρχές και δικαιώματα στην εργασία, που εγκρίθηκε στις 18 Ιουνίου 1998 (Διακήρυξη 1998 της ΔΟΕ)· άρθρο 6 του Διεθνούς Συμφώνου των Ηνωμένων Εθνών για τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα, που εγκρίθηκε το 1966 και άρχισε να ισχύει το 1976 (ICESCR)· άρθρο 8 παράγραφος 3 στοιχείο α) του Διεθνούς Συμφώνου των Ηνωμένων Εθνών για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, που εγκρίθηκε το 1966 και άρχισε να ισχύει το 1976 (ICCPR).

⁽¹⁷⁾ ΟΟΣΑ (2023), OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct.

⁽¹⁸⁾ ΟΟΣΑ (2018), OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct.

⁽¹⁹⁾ ILO (2024), Hard to see, harder to count: Handbook on forced labour surveys (Δύσκολο να εντοπιστεί, ακόμη δυσκολότερο να μετρηθεί: Εγχειρίδιο για έρευνες σχετικά με την καταναγκαστική εργασία).

⁽²⁰⁾ ΔΟΕ και ΔΓΕ (2025), Combating forced labour — A handbook for employers and businesses, τρίτη (αναθεωρημένη) έκδοση.

⁽²¹⁾ Ηνωμένα Έθνη (2011), Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations «Protect, Respect and Remedy» Framework (Κατευθυντήριες αρχές για τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα: Εφαρμογή του πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών «Προστασία, σεβασμός και επανόρθωση»).

3. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ

3.1 Προϊόντα και οικονομικοί φορείς που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού

Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε όλα τα προϊόντα που παράγονται με καταναγκαστική εργασία ⁽²²⁾, ανεξάρτητα από την προέλευση, τον τύπο ή τον τομέα τους ⁽²³⁾, τα οποία διατίθενται ή καθίστανται διαθέσιμα στην αγορά της ΕΕ ή εξάγονται από αυτήν. Εφαρμόζεται σε προϊόντα που παράγονται «εν όλω ή εν μέρει» με καταναγκαστική εργασία που χρησιμοποιείται σε οποιοδήποτε στάδιο της εξόρυξης, συγκομιδής, παραγωγής ή κατασκευής του προϊόντος, συμπεριλαμβανομένων των εργασιών επεξεργασίας ή μεταποίησης του σε οποιοδήποτε στάδιο της αλυσίδας εφοδιασμού του, ανεξάρτητα από το αν η πρακτική αυτή λαμβάνει χώρα εντός ή εκτός της ΕΕ. Κατά συνέπεια, ένα προϊόν μπορεί να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού ανεξάρτητα από το μέγεθος του ποσοστού ή του μέρους που παρήχθη με καταναγκαστική εργασία.

Ο ορισμός του «προϊόντος» στο πλαίσιο του κανονισμού είναι ευρύτερος από εκείνον του νέου νομοθετικού πλαισίου ⁽²⁴⁾. Εκτός από τα μεταποιημένα προϊόντα, ο κανονισμός καλύπτει τα γεωργικά προϊόντα όπως ορίζονται στο άρθρο 38 της ΣΛΕΕ ⁽²⁵⁾ και τα προϊόντα που εξορύσσονται, όπως τα ορυκτά και άλλες πρώτες ύλες.

Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε όλα τα προϊόντα που διατίθενται ή καθίστανται διαθέσιμα στην αγορά της ΕΕ από τις 14 Δεκεμβρίου 2027, ακόμη και αν τα προϊόντα ή τα συστατικά μέρη τους έχουν παραχθεί ή εισαχθεί στην ΕΕ πριν από την εν λόγω ημερομηνία. Δεν καλύπτει την απόσυρση ⁽²⁶⁾ προϊόντων που έχουν ήδη πωληθεί (δηλαδή έχουν φτάσει στον τελικό χρήστη), αλλά καλύπτει προϊόντα που εξακολουθούν να καθίστανται διαθέσιμα στην αγορά, π.χ. που βρίσκονται στα ράφια ή σε αποθήκες.

Προϊόντα που πωλούνται επιγραμμικά ή με άλλες μεθόδους εξ αποστάσεως πώλησης εμπίπτουν επίσης στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, εάν η προσφορά πώλησης στοχεύει τελικούς χρήστες εντός της ΕΕ. Παρότι απαιτείται κατά περίπτωση αξιολόγηση για να διαπιστωθεί αν οι επιγραμμικές προσφορές στοχεύουν τελικούς χρήστες εντός της ΕΕ, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη διάφοροι παράγοντες. Σ' αυτούς περιλαμβάνονται η δυνατότητα αποστολής σε γεωγραφικές περιοχές εντός της ΕΕ, η χρήση γλωσσών και νομισμάτων ενός κράτους μέλους, οι ειδικές μέθοδοι πληρωμής της περιοχής και η χρήση ονόματος τομέα καταχωρισμένου σε κράτος μέλος ⁽²⁷⁾.

Η Επιτροπή ή οι εθνικές αρμόδιες αρχές μπορούν να διενεργούν ελέγχους και να λαμβάνουν περαιτέρω αναγκαία μέτρα σε σχέση με τα εν λόγω προϊόντα σύμφωνα με τον κανονισμό, ακόμη και αν τα προϊόντα δεν έχουν ακόμη διατεθεί στην αγορά της ΕΕ κατά τον χρόνο της αντίστοιχης επιγραμμικής προσφοράς.

Η παροχή υπηρεσιών δεν περιλαμβάνεται στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, ακόμη και αν συνδέεται με τη διάθεση του προϊόντος στην αγορά, όπως η μεταφορά ⁽²⁸⁾, η αποθήκευση και η εφοδιαστική.

Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε όλους τους οικονομικούς φορείς ⁽²⁹⁾ που διαθέτουν ή καθιστούν διαθέσιμα προϊόντα στην αγορά της ΕΕ ή εξάγουν προϊόντα από την αγορά της ΕΕ ⁽³⁰⁾. Οι εν λόγω οικονομικοί φορείς πρέπει να συμμορφώνονται με την απαγόρευση των προϊόντων που παράγονται με καταναγκαστική εργασία, όπως ορίζεται στο άρθρο 3 του κανονισμού, και μπορεί να υπόκεινται σε απόφαση απαγόρευσης προϊόντων εάν παραβιάσουν την απαγόρευση.

Η απαγόρευση της διάθεσης και της διαθεσιμότητας στην αγορά της ΕΕ ή της εξαγωγής από αυτήν προϊόντων που παράγονται με καταναγκαστική εργασία ⁽³¹⁾ είναι ανεπιφύλακτη και απόλυτη, επειδή πρόκειται για σοβαρή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αποτελεί ευθύνη των οικονομικών φορέων να διασφαλίζουν την τήρηση της εν λόγω απαγόρευσης.

⁽²²⁾ Άρθρο 2 σημείο 7) του FLR.

⁽²³⁾ Συμπεριλαμβανομένων των στρατηγικών, στρατιωτικών και αμυντικών προϊόντων.

⁽²⁴⁾ Το νέο νομοθετικό πλαίσιο της ΕΕ (NNP) είναι ένα σύνολο μέτρων με στόχο τη βελτίωση της εποπτείας της αγοράς και της αξιολόγησης της συμμόρφωσης μεταποιημένων προϊόντων, όπως μηχανήματα, παιχνίδια και ηλεκτρονικά είδη.

⁽²⁵⁾ Προϊόντα του εδάφους, της κτηνοτροφίας και της αλιείας καθώς και τα προϊόντα πρώτης μεταποίησης τα οποία έχουν άμεση σχέση μ' αυτά.

⁽²⁶⁾ Άρθρο 1 παράγραφος 2 του FLR. Η πράξη αυτή αναφέρεται ως «ανάκληση» σε άλλες νομοθετικές πράξεις για τα προϊόντα (Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1020 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2019, για την εποπτεία της αγοράς και τη συμμόρφωση των προϊόντων και για την τροποποίηση της οδηγίας 2004/42/ΕΚ και των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 765/2008 και (ΕΕ) αριθ. 305/2011, ΕΕ L 169, της 25.6.2019, σ. 1) (κανονισμός για την εποπτεία της αγοράς) και Κανονισμός (ΕΕ) 2023/988 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 10ης Μαΐου 2023 για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1025/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας (ΕΕ) 2020/1828 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και την κατάργηση της οδηγίας 2001/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας 87/357/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 135, της 23.5.2023, σ. 1) (κανονισμός για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων).

⁽²⁷⁾ Περισσότερες πληροφορίες διατίθενται στον «Γαλάζιο Οδηγό» σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ για τα προϊόντα.

⁽²⁸⁾ Αιτιολογική σκέψη 18 του FLR.

⁽²⁹⁾ Άρθρο 2 σημείο 9) του FLR.

⁽³⁰⁾ Για παράδειγμα, παραγωγοί, κατασκευαστές, εισαγωγείς, εξαγωγείς, έμποροι λιανικής πώλησης και προμηθευτές προϊόντων, κατά περίπτωση.

⁽³¹⁾ Άρθρο 1 του FLR.

3.2 Ορισμός της καταναγκαστικής εργασίας

Ο κανονισμός χρησιμοποιεί τον ορισμό της καταναγκαστικής εργασίας όπως διατυπώνεται στο άρθρο 2 της σύμβασης της ΔΟΕ του 1930 περί της αναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας (αριθ. 29), ο οποίος καλύπτει κάθε εργασία ή υπηρεσία που παρέχεται από πρόσωπο υπό εξαναγκασμό και για την οποία το πρόσωπο δεν έχει προσφερθεί οικειοθελώς. Ο ορισμός περιλαμβάνει τρία κύρια στοιχεία: εργασία ή υπηρεσία, έλλειψη οικειοθελούς συναίνεσης και εξαναγκασμό.

Για να διαπιστωθεί αν μια κατάσταση συνιστά καταναγκαστική εργασία, πρέπει να συντρέχουν ταυτόχρονα σε κάποια χρονικό σημείο της περιόδου που αναλύεται τόσο ο μη οικειοθελής χαρακτήρας όσο και το στοιχείο του εξαναγκασμού. Και τα δύο στοιχεία ενδέχεται στην πράξη να αλληλεπικαλύπτονται: όταν υπάρχει εξαναγκασμός, δεν υπάρχει πραγματική συναίνεση· και όταν οι συνθήκες καθιστούν τη συναίνεση απίθανη, μπορεί εύλογα να συναχθεί εξαναγκασμός ⁽³²⁾.

3.2.1 Εργασία ή υπηρεσία

Ως εργασία ή υπηρεσία νοείται κάθε δραστηριότητα που ασκείται από ένα πρόσωπο με σκοπό την παραγωγή αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών για χρήση από τρίτους ή για δική του χρήση.

Παρότι στον ορισμό της ΔΟΕ αναφέρονται και οι υπηρεσίες, το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού περιορίζεται στα προϊόντα που παράγονται με καταναγκαστική εργασία. Ως εκ τούτου, οι υπηρεσίες και η οικιακή εργασία, ακόμη και αν εκτελούνται με καταναγκαστική εργασία, δεν καλύπτονται από τον κανονισμό.

Ορισμένα είδη εργασίας εξαιρούνται από τον ορισμό της καταναγκαστικής εργασίας βάσει της σύμβασης της ΔΟΕ ⁽³³⁾ και, κατ' επέκταση, από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού:

- η υποχρεωτική στρατιωτική υπηρεσία καθαρά στρατιωτικού χαρακτήρα·
- οι κανονικές υποχρεώσεις των πολιτών·
- η εργασία ως συνέπεια καταδίκης, υπό την επίβλεψη δημόσιων αρχών·
- η εργασία σε περιπτώσεις ανωτέρας βίας, όπως πόλεμος ή φυσικές καταστροφές·
- ήσσονος σημασίας κοινοτικές υπηρεσίες, εκτελούμενες προς το άμεσο συμφέρον του συνόλου και με διαβούλευση με την κοινότητα.

Ωστόσο, αυτού του είδους η εργασία μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να εμπίπτει στον ορισμό της καταναγκαστικής εργασίας (τμήμα 3.3.2).

3.2.2 Έλλειψη οικειοθελούς συναίνεσης (μη οικειοθελής χαρακτήρας)

Ο όρος «οικειοθελώς» αναφέρεται στην ελεύθερη και εν επιγνώσει συναίνεση του εργαζομένου να αναλάβει εργασία και στην ελευθερία του να αποχωρήσει ανά πάσα στιγμή. Δεν υφίσταται οικειοθελής συναίνεση όταν ο εργοδότης ή ο υπεύθυνος στρατολόγησης δίνει ψευδείς υποσχέσεις, ή όταν ένας εργαζόμενος στρατολογείται με τη χρήση εξαναγκασμού, όπως στις περιπτώσεις της δουλείας ή της ειλωτείας, ή όταν ένας εργαζόμενος αναγκάζεται να εκτελέσει εργασία διαφορετικής φύσης από εκείνη που προσδιορίστηκε κατά τη στρατολόγησή του χωρίς τη συναίνεσή του. Άλλα παραδείγματα περιστάσεων που μπορεί να οδηγήσουν σε μη οικειοθελή εργασία είναι οι καταχρηστικές απαιτήσεις για υπερωρίες ή εφημερίες, η εργασία σε επικίνδυνες συνθήκες χωρίς αποζημίωση ή προστατευτικό εξοπλισμό, η εργασία με πολύ χαμηλούς ή μηδενικούς μισθούς σε εξευτελιστικές συνθήκες διαβίωσης που σχετίζονται με την εργασία και η εργασία χωρίς ελευθερία τερματισμού της απασχόλησης.

3.2.3. Εξαναγκασμός

Ως εξαναγκασμός νοούνται τα μέσα που χρησιμοποιούνται για να υποχρεωθεί κάποιος να εργαστεί παρά τη θέλησή του, μεταξύ άλλων μέσω βίας, περιορισμών στις κινήσεις του, δουλείας για χρέη, παρακράτησης μισθών ή εγγράφων ταυτότητας και κατάχρησης της ευάλωτης κατάστασής του. Ο εξαναγκασμός μπορεί επίσης να λάβει τη μορφή εκφοβισμού και απειλών, όπως απειλές απόλυσης ή απέλασης, ή κατάχρησης εξουσίας, όπως η άρνηση δικαιωμάτων ή προνομίων ή η κατάχρηση της ευάλωτης κατάστασης των εργαζομένων, π.χ. λόγω της απομακρυσμένης τοποθεσίας της εργασίας τους ή του καθεστώτος τους ως υπηκόων τρίτων χωρών. Οι εργαζόμενοι μπορούν επίσης να εξαναγκαστούν έμμεσα μέσω απειλών ή άλλων μορφών εξαναγκασμού που στρέφονται κατά μελών των οικογενειών τους, συναδέλφων τους ή στενών συνεργατών τους.

⁽³²⁾ ΔΟΕ (2007), General Survey on Forced Labour (Γενική έρευνα για την καταναγκαστική εργασία).

⁽³³⁾ Άρθρο 2 παράγραφος 2 της σύμβασης αριθ. 29 της ΔΟΕ.

3.3 Είδη καταναγκαστικής εργασίας

Η καταναγκαστική εργασία μπορεί να διακριθεί σε δύο ευρείες κατηγορίες με βάση το ποιος την επιβάλλει: καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από ιδιωτικούς φορείς και καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από το κράτος. Περιλαμβάνει επίσης την καταναγκαστική παιδική εργασία, η οποία πρέπει να εξεταστεί χωριστά.

3.3.1 Καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από ιδιωτικούς φορείς

Ως καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από ιδιωτικούς φορείς νοείται η καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από ιδιώτες, ομάδες ή εταιρείες. Επηρεάζει σχεδόν όλους τους τομείς της οικονομίας, ενώ οι περισσότερες περιπτώσεις παρουσιάζονται σε τέσσερις ευρείς τομείς: βιομηχανία, υπηρεσίες, γεωργία και οικιακή εργασία ⁽³⁴⁾. Η καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από ιδιωτικούς φορείς αντιπροσωπεύει το μεγαλύτερο μέρος της καταναγκαστικής εργασίας ανά τον κόσμο ⁽³⁵⁾.

3.3.2 Καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από το κράτος (SIFL)

Νοείται ως η καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από κρατικές αρχές, φορείς που ενεργούν για λογαριασμό του κράτους ή οντότητες που ασκούν εξουσία παρόμοια με εκείνη του κράτους. Αυτή η μορφή καταναγκαστικής εργασίας απορρέει από εθνικές νομοθεσίες, πολιτικές ή πρακτικές και συχνά εμφανίζεται σε ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο που χαρακτηρίζεται από κρατικούς μηχανισμούς εξαναγκασμού και γενική απουσία πολιτικών ελευθεριών.

Η σύμβαση αριθ. 105 της ΔΟΕ συμπληρώνει τη σύμβαση αριθ. 29 παραπέμποντας σε ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες απαγορεύεται ρητά στα κράτη να χρησιμοποιούν καταναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία:

- ως μέτρο πολιτικού εξαναγκασμού ή πολιτικής διαπαιδαγώγησης ή υπό μορφή κύρωσης προς άτομα που έχουν ή εκφράζουν πολιτικές γνώμες ή εκδηλώνουν την ιδεολογική τους αντίθεση προς την καθεστηκυία πολιτική, κοινωνική ή οικονομική τάξη·
- ως μέθοδος επιστράτευσης και χρήσης του εργατικού δυναμικού για σκοπούς οικονομικής ανάπτυξης·
- ως μέτρο πειθάρχησης στην εργασία·
- ως κολασμός για τη συμμετοχή σε απεργίες·
- ως μέτρο φυλετικής, κοινωνικής, εθνικής ή θρησκευτικής διάκρισης.

Αυτές οι μορφές καταναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να θεωρηθούν νόμιμες σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα εργασίας.

3.3.3 Καταναγκαστική παιδική εργασία

Η καταναγκαστική παιδική εργασία αποτελεί ιδιαίτερο είδος καταναγκαστικής εργασίας με ειδικά χαρακτηριστικά λόγω των πιο πολύπλοκων σχέσεων που διακυβεύονται. Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ορίζεται ως η εργασία που εκτελείται από παιδί (οποιοδήποτε άτομο ηλικίας κάτω των 18 ετών) κατά τη διάρκεια συγκεκριμένης περιόδου αναφοράς που εμπίπτει σε μία από τις ακόλουθες κατηγορίες ⁽³⁶⁾:

- εργασία που εκτελείται για λογαριασμό τρίτου, όταν το παιδί ή οι γονείς υφίστανται εξαναγκασμό·
- εργασία που εκτελείται με τους γονείς του παιδιού ή για λογαριασμό τους, όταν το παιδί ή οι γονείς υφίστανται εξαναγκασμό·
- εργασία που εκτελείται με τους γονείς του παιδιού ή για λογαριασμό τους, όταν οι γονείς βρίσκονται οι ίδιοι σε κατάσταση καταναγκαστικής εργασίας·
- εργασία που εκτελείται στο πλαίσιο των χειρότερων μορφών παιδικής εργασίας τις οποίες η σύμβαση 182 της ΔΟΕ χαρακτηρίζει ως όλες τις μορφές δουλειάς ή πρακτικές ανάλογες με τη δουλειά ⁽³⁷⁾.

⁽³⁴⁾ ΔΟΕ (2024), Profits and poverty: The economics of forced labour (Κέρδη και φτώχεια: η οικονομία της καταναγκαστικής εργασίας).

⁽³⁵⁾ ILO, Walk Free, and IMO, (2022), Global Estimates of Modern Slavery: Forced Labour and Forced Marriage. ΔΟΕ, Walk Free και Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ) (2022), Global Estimates of Modern Slavery: Forced Labour and Forced Marriage (Παγκόσμιες εκτιμήσεις για τη σύγχρονη δουλειά: Καταναγκαστική εργασία και καταναγκαστικός γάμος).

⁽³⁶⁾ ΔΟΕ, Hard to see, harder to count (Δύσκολο να εντοπιστεί, ακόμη δυσκολότερο να μετρηθεί), σ. 3.

⁽³⁷⁾ Άλλες χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας που ορίζονται στη σύμβαση αριθ. 182 της ΔΟΕ, όπως η πορνεία και οι παράνομες δραστηριότητες για την παραγωγή και διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, δεν καλύπτονται από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού, στον βαθμό που δεν συνδέονται με την κατασκευή προϊόντων.

3.4 Δείκτες κινδύνου για τον εντοπισμό περιπτώσεων καταναγκαστικής εργασίας

Στις συνήθεις περιστάσεις ή στους συνήθεις δείκτες καταναγκαστικής εργασίας περιλαμβάνονται: α) η αναγκαστική στρατολόγηση· β) η παραπλάνηση· γ) η εκμετάλλευση χρέους· δ) οι επικίνδυνες ή εξευτελιστικές συνθήκες εργασίας· ε) οι επαχθείς ώρες εργασίας ή ωράριο εργασίας· στ) οι εξευτελιστικές συνθήκες διαβίωσης που σχετίζονται με την εργασία· ζ) οι καταχρηστικές πρόσθετες υποχρεώσεις· η) η σωματική ή σεξουαλική βία· θ) η κατάχρηση της απομόνωσης· ι) οι περιορισμοί στις μετακινήσεις των εργαζομένων· ια) η παρακράτηση ρευστών διαθεσίμων, περιουσιακών στοιχείων ή εγγράφων ταυτότητας· ιβ) η παρακράτηση μισθών· ιγ) οι απειλές ή ο εκφοβισμός· και ιδ) η κατάχρηση ευάλωτης κατάστασης.

Οι συνήθεις διαθρησκευτικοί δείκτες που σχετίζονται με την καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από το κράτος περιλαμβάνουν: α) φυλάκιση και κράτηση· β) χειραγώγηση των συνθηκών κράτησης· γ) χρηματική ποινή που επιβάλλεται από το κράτος· δ) ανάκληση ή άρνηση παροχής κρατικών υπηρεσιών, νομικού καθεστώτος και κοινωνικών δικαιωμάτων· ε) απαλλοτρίωση ή δήμευση περιουσιακών στοιχείων, γης, κατοικιών ή μέσων παραγωγής· στ) κυρώσεις που επιβάλλονται στο πλαίσιο της εργασιακής σχέσης από το κράτος ή από κρατικές επιχειρήσεις· ζ) νομική απαγόρευση καταγγελίας της σύμβασης εργασίας· η) επίβλεψη και κοινωνική παρακολούθηση· θ) προκαλούμενο από το κράτος ψυχολογικό εξαναγκασμό και ιδεολογική πίεση· και ι) συλλογικές κυρώσεις και κυρώσεις από τρίτους.

Ορισμοί και λεπτομερείς εξηγήσεις των δεικτών καθώς και των μορφών αναγκαστικής εργασίας και εξαναγκασμού περιλαμβάνονται στις κατευθυντήριες γραμμές της ΔΟΕ σχετικά με τους δείκτες καταναγκαστικής εργασίας ⁽³⁸⁾.

4. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1. Διερεύνηση πιθανών παραβιάσεων της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας

Οι οικονομικοί φορείς δεν πρέπει να διαθέτουν προϊόντα στην αγορά της ΕΕ ή να εισάγουν και να εξάγουν προϊόντα, εάν αυτά ενέχουν καταναγκαστική εργασία. Η υποχρέωση αυτή υφίσταται ανεξάρτητα από το αν έχει κινηθεί διαδικασία έρευνας. Οι αρμόδιες αρχές, για να διασφαλίζουν την τήρηση της απαγόρευσης, μπορούν να κινούν έρευνες, οι οποίες οδηγούν σε επίσημη απόφαση απαγόρευσης ενός προϊόντος από την αγορά της ΕΕ.

Κάθε απόφαση απαγόρευσης ενός προϊόντος από την αγορά πρέπει να λαμβάνεται μόνο μετά από ενδελεχή έρευνα διεξαγόμενη από επικεφαλής αρμόδια αρχή ⁽³⁹⁾. Η εν λόγω αρχή είναι είτε i) η Επιτροπή όταν η εικαζόμενη καταναγκαστική εργασία λαμβάνει χώρα εκτός της ΕΕ είτε ii) η αρμόδια αρχή κράτους μέλους όταν λαμβάνει χώρα στο έδαφός του ⁽⁴⁰⁾.

Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας έρευνας και κατά τη λήψη αποφάσεων, οι επικεφαλής αρμόδιες αρχές πρέπει να τηρούν το ενωσιακό δίκαιο, συμπεριλαμβανομένης της αρχής της αναλογικότητας: όλα τα μέτρα και οι δράσεις πρέπει να είναι κατάλληλα και αναγκαία για την επίτευξη του στόχου τους και δεν πρέπει να επιβάλλουν υπερβολική επιβάρυνση στους οικονομικούς φορείς.

4.2 Πεδίο της διαδικασίας έρευνας

Σκοπός των ερευνών βάσει του κανονισμού είναι i) να διαπιστωθεί αν έχει παραβιαστεί το άρθρο 3 (δηλαδή η απαγόρευση της καταναγκαστικής εργασίας) και ii) να προσδιοριστούν τα μέτρα που πρέπει να επιβληθούν ⁽⁴¹⁾.

Για να διαπιστωθεί αν έχει παραβιαστεί η απαγόρευση της καταναγκαστικής εργασίας, η επικεφαλής αρμόδια αρχή πρέπει ταυτόχρονα να διερευνήσει i) αν χρησιμοποιήθηκε καταναγκαστική εργασία κατά την παραγωγή των υπό αξιολόγηση προϊόντων σύμφωνα με τους ορισμούς και τους δείκτες καταναγκαστικής εργασίας της ΔΟΕ και ii) αν οι οικονομικοί φορείς τα έχουν καταστήσει διαθέσιμα στην αγορά της ΕΕ ή τα έχουν εξαγάγει από την ΕΕ.

Η διαδικασία έρευνας επικεντρώνεται στα προϊόντα που εικάζεται ότι έχουν παραχθεί με καταναγκαστική εργασία και στη χρήση καταναγκαστικής εργασίας για την εξόρυξη, τη συγκομιδή, την παραγωγή ή την κατασκευή τους, και όχι στο σύνολο της επιχειρηματικής δραστηριότητας οικονομικού φορέα.

Οι έρευνες μπορεί να αφορούν μέρη, συστατικά μέρη ή ολόκληρα προϊόντα, ενδιάμεσα ή τελικά προϊόντα, σειρές προϊόντων ή κατηγορίες προϊόντων του ίδιου τύπου, ή προϊόντα από συγκεκριμένο εργοστάσιο ή εγκατάσταση ⁽⁴²⁾. Σε ορισμένα πλαίσια, όταν τα αποδεικτικά στοιχεία υποδηλώνουν συστηματική ή ευρεία χρήση καταναγκαστικής εργασίας, συμπεριλαμβανομένων περιπτώσεων εικαζόμενης καταναγκαστικής εργασίας που επιβάλλεται από το κράτος, το πεδίο της έρευνας μπορεί να διευρυνθεί ώστε να συμπεριλάβει πρόσθετα προϊόντα ή κατηγορίες προϊόντων από συγκεκριμένους προμηθευτές και/ή γεωγραφικές περιοχές.

⁽³⁸⁾ ΔΟΕ (2025), ILO indicators of forced labour (Δείκτες καταναγκαστικής εργασίας της ΔΟΕ). Βλ. επίσης ΔΟΕ (2024), Hard to see, harder to count (Δύσκολο να εντοπιστεί, ακόμη δυσκολότερο να μετρηθεί).

⁽³⁹⁾ Άρθρο 2 σημείο 17) του FLR.

⁽⁴⁰⁾ Άρθρο 15 του FLR.

⁽⁴¹⁾ Άρθρο 20 παράγραφος 4 του FLR.

⁽⁴²⁾ Άρθρο 2 σημεία 6 και 7 του FLR.

Γράφημα 1

Επισκόπηση της διαδικασίας έρευνας, της έκδοσης αποφάσεων και της επιβολής τους

Διαδικασία έρευνας και επιβολής**4.3 Προσέγγιση βάσει κινδύνου για την ιεράρχηση και τη στόχευση των ερευνών**

Ο κανονισμός καθορίζει την προσέγγιση βάσει κινδύνου⁽⁴³⁾ που θα χρησιμοποιούν οι επικεφαλής αρμόδιες αρχές για τον προσδιορισμό των προϊόντων (τμήμα 4.3.1) και των οικονομικών φορέων (τμήμα 4.3.2) που θα πρέπει να ερευνηθούν καθώς και για την ιεράρχηση των υποθέσεων κατά το αρχικό και το προκαταρκτικό στάδιο της διαδικασίας έρευνας. Η ιεράρχηση αυτή διασφαλίζει την αποτελεσματική χρήση των περιορισμένων πόρων επιβολής, με την εστίαση των προσπαθειών στις υποθέσεις που ο κίνδυνος και ο δυνητικός αντίκτυπος των παραβιάσεων της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας είναι ο υψηλότερος και που η παρέμβαση είναι πιθανό να είναι πιο αποτελεσματική.

4.3.1 Κριτήρια για τον προσδιορισμό των προϊόντων και την ιεράρχηση των υποθέσεων προς έρευνα

Υπάρχουν τρία κριτήρια⁽⁴⁴⁾ που πρέπει να αξιολογούνται από κοινού για τον προσδιορισμό του συνολικού κινδύνου παραβίασης της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας ανά σχετική ομάδα προϊόντων και, κατ' επέκταση, για τον καθορισμό της ιεράρχησης των υποθέσεων.

— Κλίμακα και σοβαρότητα της εικαζόμενης καταναγκαστικής εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της καταναγκαστικής εργασίας που επιβάλλεται από το κράτος

Όσο μεγαλύτερη είναι η κλίμακα και η σοβαρότητα της εικαζόμενης καταναγκαστικής εργασίας, τόσο υψηλότερο είναι το επίπεδο κινδύνου και τόσο μεγαλύτερη είναι η προτεραιότητα που θα πρέπει να δοθεί στην υπόθεση. Οι επικεφαλής αρμόδιες αρχές πρέπει να εξετάζουν την κλίμακα και τη σοβαρότητα σε σχέση με ένα προϊόν και, κατά περίπτωση, σε συνδυασμό με την περιοχή/χώρα παραγωγής του.

Οι πρακτικές καταναγκαστικής εργασίας μπορούν να θεωρηθούν μεγαλύτερης κλίμακας όταν επηρεάζουν μεγαλύτερο αριθμό ατόμων, τόσο ως προς τον συνολικό αριθμό όσο και ως προς τη συχνότητά τους.

Ενώ όλες οι περιπτώσεις καταναγκαστικής εργασίας μπορούν να θεωρηθούν σοβαρές, ορισμένες καταστάσεις μπορούν να θεωρηθούν ιδιαίτερα σοβαρές με βάση στοιχεία όπως: α) ο αριθμός των δεικτών καταναγκαστικής εργασίας που υπάρχουν, β) η δυσκολία ή η αδυναμία επανόρθωσης της κατάστασης, γ) η μεγάλη διάρκεια ή ο επαναλαμβανόμενος χαρακτήρας των πρακτικών καταναγκαστικής εργασίας ή δ) ο συστηματικός χαρακτήρας της εικαζόμενης καταναγκαστικής εργασίας, όπως η εμπλοκή του ίδιου του κράτους στην επιβολή της καταναγκαστικής εργασίας ή η συνέργειά του σ' αυτήν.

⁽⁴³⁾ Άρθρο 14 του FLR. Ο όρος «προσέγγιση βάσει κινδύνου», ο οποίος καθοδηγεί την ιεράρχηση των υποθέσεων καταναγκαστικής εργασίας από τις επικεφαλής αρμόδιες αρχές, δεν πρέπει να συγχέεται εδώ με τον όρο «προσέγγιση βάσει κινδύνου» στο πλαίσιο της οδηγίας (ΕΕ) 2024/1760 για την εταιρική δέουσα επιμέλεια όσον αφορά τη βιωσιμότητα (CSDDD), ο οποίος αναφέρεται στην ιεράρχηση από τις επιχειρήσεις των τομέων στους οποίους πρέπει να επικεντρωθούν οι προσπάθειές τους για δέουσα επιμέλεια.

⁽⁴⁴⁾ Άρθρο 14 παράγραφος 2 του FLR.

Η καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από το κράτος είναι πιθανό να είναι μεγάλης κλίμακας και σοβαρότητας, καθώς επηρεάζει κατά κανόνα μεγάλο αριθμό ατόμων και περιλαμβάνει διαρθρωτικές ή συστημικές πρακτικές καταναγκαστικής εργασίας που επιβάλλονται μέσω της άσκησης κρατικής εξουσίας.

— Ποσότητα ή όγκος των προϊόντων που διατίθενται ή καθίστανται διαθέσιμα στην αγορά της ΕΕ

Όσο μεγαλύτερη είναι η ποσότητα ή ο όγκος των επηρεαζόμενων προϊόντων που διατίθενται ή καθίστανται διαθέσιμα στην αγορά της ΕΕ ή που εξάγονται από την αγορά της ΕΕ, τόσο μεγαλύτερη θα πρέπει να είναι η προτεραιότητα που θα πρέπει να δοθεί στην υπόθεση, καθώς περισσότερες επιχειρήσεις και καταναλωτές της ΕΕ εκτίθενται σε προϊόντα που ενδέχεται να έχουν παραχθεί με καταναγκαστική εργασία.

Ανάλογα με τη διαθεσιμότητα δεδομένων, κατά την αξιολόγηση της ποσότητας ή του όγκου των επηρεαζόμενων προϊόντων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθες πτυχές: i) η φυσική ποσότητα ή όγκοι και ii) η χρηματική αξία ή ο όγκος πωλήσεων.

— Ποσοστό του μέρους του προϊόντος για το οποίο υπάρχουν υπόνοιες ότι έχει παραχθεί με καταναγκαστική εργασία στο τελικό προϊόν

Όσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό του μέρους ή του συστατικού μέρους για το οποίο υπάρχουν υπόνοιες ότι έχει παραχθεί με καταναγκαστική εργασία εντός του τελικού προϊόντος και της αλυσίδας εφοδιασμού του, τόσο μεγαλύτερη είναι η προτεραιότητα που ενδέχεται να χρειαστεί να δοθεί στην υπόθεση. Το ποσοστό πρέπει να ερμηνεύεται με βάση τη φυσική, λειτουργική ή οικονομική σημασία του αντίστοιχου μέρους ή συστατικού μέρους σε σχέση με το τελικό προϊόν.

4.3.2. Προσδιορισμός των οικονομικών φορέων για τα στάδια της έρευνας

Κατά τη διερεύνηση εικαζόμενων παραβιάσεων της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας, η επικεφαλής αρμόδια αρχή πρέπει να αποφασίζει όχι μόνο σε ποια προϊόντα θα δοθεί προτεραιότητα, αλλά και σε ποιους οικονομικούς φορείς θα εστιαστεί ⁽⁴⁵⁾. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία:

— Εγγύτητα με το σημείο που λαμβάνει χώρα η εικαζόμενη καταναγκαστική εργασία και μόχλευση

Οι αρμόδιες αρχές πρέπει να εξετάζουν ποιοι οικονομικοί φορείς βρίσκονται εγγύτερα στα στάδια της αξιακής αλυσίδας στα οποία υπάρχει υπόνοια καταναγκαστικής εργασίας. Οι εν λόγω οικονομικοί φορείς είναι συνήθως ανάντη προμηθευτές, παραγωγοί, κατασκευαστές ή μεταποιητές ή ενδιάμεσοι προμηθευτές που έχουν τον συμβατικό ή τον επιχειρησιακό έλεγχο του εν λόγω σταδίου παραγωγής. Ωστόσο, σε περιπτώσεις καταναγκαστικής εργασίας που λαμβάνει χώρα εκτός της ΕΕ, οι εν λόγω οικονομικοί φορείς ενδέχεται να μην έχουν σαφή σύνδεση με την αγορά της ΕΕ και, ως εκ τούτου, οι εισαγωγείς είναι πιθανό να αποτελούν βασικούς οικονομικούς φορείς στους οποίους θα εστιαστεί η προσοχή των αρμόδιων αρχών. Ο κανονισμός επεκτείνεται στους κατάντη φορείς, συμπεριλαμβανομένων των διανομέων που δραστηριοποιούνται εντός της ΕΕ.

Παράλληλα με την εγγύτητα, οι αρμόδιες αρχές πρέπει επίσης να εξετάζουν ποιοι οικονομικοί φορείς έχουν την υψηλότερη μόχλευση για την πρόληψη, τον μετριασμό και την εξάλειψη της χρήσης καταναγκαστικής εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, περιλαμβάνεται, ιδίως, η εξέταση της ικανότητάς τους να επιφέρουν αλλαγές στις δραστηριότητες ή στις πρακτικές άλλης οντότητας οι οποίες συμβάλλουν στον κίνδυνο καταναγκαστικής εργασίας ⁽⁴⁶⁾.

— Μέγεθος και οικονομικοί πόροι των οικονομικών φορέων

Οι αρμόδιες αρχές πρέπει επίσης να λαμβάνουν υπόψη το μέγεθος και τους οικονομικούς πόρους των οικονομικών φορέων στους οποίους εξετάζουν το ενδεχόμενο να εστιάσουν, εξετάζοντας παράλληλα τον κίνδυνο καταστρατήγησης μέσω εξωτερικής ανάθεσης σε μικρότερες επιχειρήσεις. Οι μεγαλύτερες εταιρείες διαθέτουν συνήθως περισσότερη εμπειρογνώσια και πόρους από ό,τι οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) για να εξασφαλίσουν τη συμμόρφωση.

— Πολυπλοκότητα της αλυσίδας εφοδιασμού

Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη ότι η μεγαλύτερη πολυπλοκότητα της αλυσίδας εφοδιασμού, παρότι δεν αποτελεί στοιχείο για τον προσδιορισμό των οικονομικών φορέων στους οποίους πρέπει να εστιάσουν, μειώνει γενικά τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την ιχνηλασιμότητα των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας. Οι πολύπλοκες αλυσίδες εφοδιασμού περιλαμβάνουν προϊόντα που περνούν από πολλαπλά στάδια παραγωγής, μετατροπής και μεταποίησης και/ή διαμετακομίσεις και μεταφορτώσεις, συχνά σε πολλαπλές δικαιοδοσίες και περιοχές, και με πολλούς συμμετέχοντες σε πολυεπίπεδα, διασυννοητικά δίκτυα εφοδιασμού. Δεδομένου ότι καταναγκαστική εργασία μπορεί να λάβει χώρα σε πολλά σημεία των εν λόγω αλυσίδων ή δικτύων εφοδιασμού, οι αρμόδιες αρχές ενδέχεται να χρειαστούν εκτενέστερη ανάλυση για τον εντοπισμό της.

⁽⁴⁵⁾ Άρθρο 14 παράγραφος 4 του FLR.

⁽⁴⁶⁾ Βλ. ορισμό της «μόχλευσης» στο τμήμα 4.3.2.

4.4 Αξιολόγηση πληροφοριών

4.4.1 Συλλογή και αξιολόγηση των διαθέσιμων πληροφοριών

Το πρώτο βήμα της διαδικασίας έρευνας είναι η συλλογή και η αξιολόγηση από την επικεφαλής αρμόδια αρχή όλων των σχετικών, πραγματικών και επαληθεύσιμων πληροφοριών για να διαπιστωθεί αν υπάρχει πιθανότητα παραβίασης της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας⁽⁴⁷⁾. Στο πλαίσιο αυτό, η επικεφαλής αρμόδια αρχή πρέπει επίσης να εφαρμόζει τα κριτήρια της προσέγγισης βάσει κινδύνου (τμήμα 4.3).

4.4.2 Σχετικές πηγές πληροφοριών

Υπάρχουν πολλές πηγές και είδη πληροφοριών που μπορούν να λαμβάνουν υπόψη οι επικεφαλής αρμόδιες αρχές, μεταξύ των οποίων:

- πληροφορίες που υποβάλλονται μέσω του ενιαίου σημείου υποβολής πληροφοριών (τμήμα 7 σχετικά με την υποβολή πληροφοριών)·
- πληροφορίες στη βάση δεδομένων για περιοχές ή προϊόντα που ενέχουν κίνδυνο καταναγκαστικής εργασίας⁽⁴⁸⁾, οι οποίες θα υποδεικνύουν κινδύνους που σχετίζονται με προϊόντα και γεωγραφικές περιοχές·
- δείκτες κινδύνου καταναγκαστικής εργασίας⁽⁴⁹⁾, μεταξύ άλλων σχετικά με τον τρόπο εντοπισμού τους (τμήμα 3.4)·
- το σύστημα πληροφοριών και επικοινωνίας για την εποπτεία της αγοράς (ICSMS) — Ενότητα για την καταναγκαστική εργασία⁽⁵⁰⁾, το οποίο θα περιλαμβάνει, για παράδειγμα, προηγούμενες αποφάσεις για παραβιάσεις της απαγόρευσης και πληροφορίες που ανταλλάσσονται μεταξύ της Επιτροπής και των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών στο πλαίσιο προηγούμενων ερευνών·
- πληροφορίες από άλλες αρχές, π.χ. εθνικές επιθεωρήσεις εργασίας, αρχές υγείας και ασφάλειας, φορολογικές αρχές, δικαστικά όργανα και αρχές αρμόδιες για τη διερεύνηση αδικημάτων εμπορίας ανθρώπων·
- πληροφορίες από ενδιαφερόμενα μέρη, π.χ. οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τοπικές κοινότητες, ακτιβιστές για τα εργασιακά δικαιώματα, συνδικαλιστικές οργανώσεις και εκπροσώπους εργαζομένων, μεμονωμένους εργαζομένους και εικαζόμενα θύματα·
- πληροφορίες που συλλέγονται από την Επιτροπή και από τις αρμόδιες αρχές με δική τους πρωτοβουλία, μεταξύ άλλων βάσει αναλύσεων και μελετών, ερευνών βάσει άλλων νομικών πλαισίων της ΕΕ, ερευνών εγγράφων, εργαλείων ιχνηλασιμότητας της αλυσίδας εφοδιασμού και άλλων σχετικών εργαλείων.

4.5 Προκαταρκτικό στάδιο των ερευνών

Εάν από την αρχική αξιολόγηση της επικεφαλής αρμόδιας αρχής προκύπτει πιθανότητα παραβίασης της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας, η εν λόγω αρχή μπορεί να κινήσει το προκαταρκτικό στάδιο έρευνας, με γνώμονα τα κριτήρια της προσέγγισης βάσει κινδύνου που επεξηγούνται στο τμήμα 4.3.

Στόχος του προκαταρκτικού σταδίου είναι η συλλογή περισσότερων πληροφοριών από οικονομικούς και άλλους φορείς, προκειμένου οι επικεφαλής αρμόδιες αρχές να διαπιστώσουν αν υπάρχει «τεκμηριωμένη ανησυχία» ότι έχει παραβιαστεί η απαγόρευση της καταναγκαστικής εργασίας.

4.5.1 Αίτημα παροχής πληροφοριών από οικονομικούς φορείς

4.5.1.1 Περίπτωση υποβολής αιτήματος παροχής πληροφοριών

Κατά το προκαταρκτικό στάδιο, η επικεφαλής αρμόδια αρχή μπορεί να ζητήσει πληροφορίες από τους υπό αξιολόγηση οικονομικούς φορείς σχετικά με δράσεις για την πρόληψη, τον μετριασμό και την εξάλειψη των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας στις δραστηριότητές τους. Η επικεφαλής αρμόδια αρχή, όταν ζητεί πληροφορίες, πρέπει να εξετάζει i) το μέγεθος και τους πόρους του οικονομικού φορέα καθώς και σε ποιες πληροφορίες μπορεί εύλογα να έχει πρόσβαση, και ii) ποιες πληροφορίες ενδέχεται να έχουν υποβάλει προηγουμένως οι οικονομικοί φορείς στις αρχές, οι οποίες, ως εκ τούτου, δεν θα πρέπει να ζητηθούν εκ νέου (αρχή «μόνον άπαξ»). Βλ. τμήμα 4.7 για τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχουν οι οικονομικοί φορείς κατόπιν αιτήματος. Το στάδιο αυτό προσφέρει στους οικονομικούς φορείς τη δυνατότητα να παρέχουν σχετικές πληροφορίες και να υποβάλλουν τις παρατηρήσεις τους, κατά περίπτωση, σχετικά με i) τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν τους κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας στις αλυσίδες εφοδιασμού τους σε σχέση με τα υπό αξιολόγηση προϊόντα ή ii) τους λόγους για τους οποίους οι ανησυχίες της επικεφαλής αρμόδιας αρχής δεν αφορούν τα προϊόντα τους. Οι εν λόγω πληροφορίες και παρατηρήσεις πρέπει να αξιολογούνται επιμελώς και αντικειμενικά από την επικεφαλής αρμόδια αρχή.

⁽⁴⁷⁾ Άρθρο 14 παράγραφος 3 του FLR.

⁽⁴⁸⁾ Άρθρο 8 του FLR.

⁽⁴⁹⁾ Άρθρο 11 στοιχείο ε) του FLR.

⁽⁵⁰⁾ Άρθρο 7 παράγραφος 1 του FLR.

Οι επικεφαλής αρμόδιες αρχές πρέπει επίσης να λαμβάνουν υπόψη ότι, παρόλο που η δέουσα επιμέλεια στην αλυσίδα εφοδιασμού αποτελεί χρήσιμη προσέγγιση για τους οικονομικούς φορείς προκειμένου να αποδείξουν ότι τα υπό αξιολόγηση προϊόντα δεν έχουν παραχθεί με καταναγκαστική εργασία ⁽⁵¹⁾, ο κανονισμός δεν επιβάλλει υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας και ότι άλλες προσεγγίσεις, όπως η ιχνηλασιμότητα των προϊόντων, οι υπεύθυνες αγοραστικές πρακτικές, τα συστήματα πιστοποίησης και η παρακολούθηση με γνώμονα τους εργαζομένους, μπορούν επίσης να είναι αποτελεσματικές.

Τα έγγραφα τεκμηρίωσης που προκύπτουν από τις προσπάθειες δέουσας επιμέλειας του οικονομικού φορέα ή άλλες προσεγγίσεις μπορούν να παρέχονται στην επικεφαλής αρμόδια αρχή κατά τη διάρκεια των διαφόρων σταδίων της έρευνας.

Με την επιφύλαξη του άρθρου 16 του κανονισμού, όταν η Επιτροπή ενεργεί ως επικεφαλής αρμόδια αρχή ⁽⁵²⁾, μπορεί να ζητεί απευθείας πληροφορίες από τον οικονομικό φορέα χωρίς να ζητεί τη συνδρομή της εθνικής αρμόδιας αρχής του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένος ο οικονομικός φορέας.

4.5.1.2 Περίπτωση μη υποβολής αιτήματος παροχής πληροφοριών

Παρότι η επικεφαλής αρμόδια αρχή πρέπει καταρχήν να αποστέλλει αίτημα παροχής πληροφοριών στους οικονομικούς φορείς, δεν θα το πράττει όταν θα θεωρεί ότι το αίτημα αυτό θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την έκβαση της αξιολόγησης της αρχής ⁽⁵³⁾. Αυτό μπορεί να συμβεί, ιδίως, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- όταν υπάρχει υψηλός κίνδυνος εξαφάνισης αποδεικτικών στοιχείων σε περίπτωση επικοινωνίας με τον οικονομικό φορέα·
- όταν θα μπορούσε να τεθεί σε κίνδυνο παράλληλη ποινική έρευνα·
- όταν τα δυνητικά θύματα καταναγκαστικής εργασίας ή ο υποβάλλων τις πληροφορίες θα μπορούσαν να εκτεθούν σε κίνδυνο αντιποίνων.

Κατά την επιλογή αυτή, η επικεφαλής αρμόδια αρχή πρέπει να σταθμίζει την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας, το δικαίωμα ακρόασης του οικονομικού φορέα, την ανάγκη διασφάλισης της προστασίας των μαρτύρων και των δυνητικών θυμάτων καταναγκαστικής εργασίας καθώς και τις ιδιαιτερότητες της υπόθεσης. Εάν δεν πραγματοποιηθεί επικοινωνία με τον οικονομικό φορέα και, στη συνέχεια, κινηθεί έρευνα, πρέπει να δοθεί στον οικονομικό φορέα η δυνατότητα να υποβάλει πληροφορίες στο στάδιο της έρευνας, ώστε να διασφαλιστεί ο σεβασμός του οικείου δικαιώματος της υπεράσπισης ⁽⁵⁴⁾.

4.5.1.3 Άρνηση συνεργασίας από οικονομικούς φορείς ή δημόσιες αρχές

Εάν δεν πραγματοποιήθηκε επικοινωνία με τον οικονομικό φορέα επειδή το αίτημα παροχής πληροφοριών θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την αξιολόγηση, ή εάν ο οικονομικός φορέας (ή μια δημόσια αρχή) αρνείται να συνεργαστεί (τμήμα 4.5.1.3), η επικεφαλής αρμόδια αρχή δεν θα είναι σε θέση να εξετάσει τις πληροφορίες τους. Στις περιπτώσεις αυτές, η επικεφαλής αρμόδια αρχή πρέπει να προσδιορίζει αν υπάρχουν τεκμηριωμένες ανησυχίες βάσει οποιωνδήποτε άλλων σχετικών διαθέσιμων στοιχείων ⁽⁵⁵⁾.

Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται όλα τα άλλα αποδεικτικά στοιχεία που συγκεντρώθηκαν κατά την αρχική αξιολόγηση της αρχής και κατά το προκαταρκτικό στάδιο των ερευνών, συμπεριλαμβανομένων της έρευνας εγγράφων και των αποδεικτικών στοιχείων από άλλα ενδιαφερόμενα μέρη. Η άρνηση συνεργασίας συνιστά καταρχήν σχετικό αποδεικτικό στοιχείο (τμήμα 4.8.1.1).

4.5.2 Αίτημα παροχής πληροφοριών από «άλλους προμηθευτές προϊόντων», άλλα ενδιαφερόμενα μέρη και περαιτέρω εργασίες εξακρίβωσης των πραγματικών περιστάσεων

Κατά περίπτωση, η επικεφαλής αρμόδια αρχή μπορεί επίσης να ζητήσει πληροφορίες από «άλλους προμηθευτές προϊόντων» ⁽⁵⁶⁾. Σ' αυτούς περιλαμβάνονται κατασκευαστές προϊόντων ανάντη της αλυσίδας εφοδιασμού, οι οποίοι ενδέχεται να έχουν εμπλακεί στην εικαζόμενη καταναγκαστική εργασία ή να διαθέτουν πληροφορίες σχετικά με προμηθευτές ή κατασκευαστές που εικάζεται ότι εμπλέκονται σε καταναγκαστική εργασία, αλλά δεν έχουν άμεση σχέση με την αγορά της ΕΕ.

⁽⁵¹⁾ Βλ. τμήμα 6 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών.

⁽⁵²⁾ Άρθρο 15 παράγραφος 1 του FLR.

⁽⁵³⁾ Άρθρο 17 παράγραφος 1 του FLR.

⁽⁵⁴⁾ Άρθρα 41 και 48 του Χάρτη.

⁽⁵⁵⁾ Άρθρο 17 παράγραφος 4 του FLR.

⁽⁵⁶⁾ Άρθρο 17 παράγραφος 1 του FLR.

Η επικεφαλής αρμόδια αρχή μπορεί επίσης να ζητεί πληροφορίες από άλλα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη ⁽⁵⁷⁾, όπως υποβάλλοντες πληροφορίες, θιγόμενοι εργαζόμενοι, συνδικαλιστικές οργανώσεις, εταιρείες που συμμετέχουν στην εφοδιαστική των υπό αξιολόγηση προϊόντων, άλλες δημόσιες αρχές (π.χ. εκείνες που διώκουν αδικήματα εμπορίας ανθρώπων) και κοινότητες που εκπροσωπούν τις θιγόμενες ομάδες θυμάτων.

Η επικεφαλής αρμόδια αρχή πρέπει να εφαρμόζει επαρκείς διασφαλίσεις για την προστασία της εμπιστευτικότητας και της ασφάλειας των ενδιαφερόμενων μερών με τα οποία επικοινωνεί, συμπεριλαμβανομένης της ταυτότητας των θιγόμενων εργαζομένων και των δυνητικών θυμάτων καταναγκαστικής εργασίας. Όπου είναι δυνατόν, θα πρέπει να παραπέμπει τα δυνητικά θύματα στους αρμόδιους εθνικούς φορείς [π.χ. στους εθνικούς μηχανισμούς παραπομπής που έχουν θεσπιστεί βάσει της νομοθεσίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (τμήμα 4.10.1)].

4.5.3. Αξιολόγηση και ολοκλήρωση του προκαταρκτικού σταδίου της έρευνας

4.5.3.1. Συμπέρασμα σχετικά με το αν υπάρχουν τεκμηριωμένες ανησυχίες

Η επικεφαλής αρμόδια αρχή πρέπει, με βάση όλες τις πληροφορίες που έχουν συλλεχθεί, να διαπιστώσει αν υπάρχει «τεκμηριωμένη ανησυχία» ότι η απαγόρευση της καταναγκαστικής εργασίας έχει παραβιαστεί από τους υπό αξιολόγηση οικονομικούς φορείς και, επομένως, να αποφασίσει αν πρέπει να κινηθεί έρευνα ⁽⁵⁸⁾.

Η επικεφαλής αρμόδια αρχή έχει στη διάθεσή της 30 εργάσιμες ημέρες από την ημερομηνία παραλαβής των στοιχείων από τους υπό αξιολόγηση οικονομικούς φορείς για να καταλήξει στο συμπέρασμά της ⁽⁵⁹⁾. Σε περίπτωση επικοινωνίας με περισσότερους του ενός οικονομικούς φορείς, η εν λόγω προθεσμία των 30 ημερών αρχίζει από την επομένη της ημερομηνίας παραλαβής των απαντήσεων από όλους τους οικονομικούς φορείς με τους οποίους πραγματοποιήθηκε επικοινωνία.

Ως «τεκμηριωμένη ανησυχία» νοείται η εύλογη ένδειξη, βασιζόμενη σε αντικειμενικές, πραγματικές και επαληθεύσιμες πληροφορίες, δυνάμει της οποίας η Επιτροπή ή οι αρμόδιες αρχές υποπτεύονται ότι είναι πιθανό ένα προϊόν να έχει παραχθεί με καταναγκαστική εργασία ⁽⁶⁰⁾. Αντικειμενικές και επαληθεύσιμες πληροφορίες είναι οι πληροφορίες που υποστηρίζονται από αποδεικτικά στοιχεία και βασίζονται σε αξιόπιστες πηγές. Για τα σχετικά είδη αποδεικτικών στοιχείων, βλ. τμήμα 4.8.1.1.

Προκειμένου να προστατευθεί ο εμπιστευτικός χαρακτήρας πιθανών ποινικών διαδικασιών, όταν διαπιστώνεται τεκμηριωμένη ανησυχία, η επικεφαλής αρμόδια αρχή κράτους μέλους που επιθυμεί να κινηθεί επίσημη έρευνα θα πρέπει πρώτα να επικοινωνεί με τις αρχές που είναι αρμόδιες για τη διερεύνηση αδικημάτων εμπορίας ανθρώπων (τμήμα 4.10.2), με σκοπό τον συντονισμό του χρονοδιαγράμματος και την αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων της εν λόγω έρευνας στις εκκρεμείς ποινικές διαδικασίες. Οι έρευνες που διεξάγονται και οι αποφάσεις που λαμβάνονται βάσει του κανονισμού δεν εξαρτώνται από την κίνηση ποινικής έρευνας.

4.5.3.2 Συμπέρασμα σχετικά με την απουσία τεκμηριωμένων ανησυχιών και δυνατότητα των οικονομικών φορέων να αντιμετωπίσουν τις ανησυχίες

Εάν, λαμβανομένων υπόψη όλων των πληροφοριών που έχουν συγκεντρωθεί, οι ανησυχίες της επικεφαλής αρμόδιας αρχής δεν συνιστούν τεκμηριωμένες ανησυχίες για παραβίαση της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας ή εάν οι λόγοι που προκάλεσαν τις εν λόγω ανησυχίες έχουν εξαλειφθεί, η επικεφαλής αρμόδια αρχή δεν πρέπει να κινηθεί έρευνα και πρέπει να ενημερώσει τον οικονομικό φορέα σχετικά ⁽⁶¹⁾. Εάν ο οικονομικός φορέας αποδείξει, εντός της προθεσμίας των 30 ημερών, ότι λαμβάνει κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση της κατάστασης καταναγκαστικής εργασίας, η επικεφαλής αρμόδια αρχή μπορεί να αποφασίσει να χορηγήσει στους σχετικούς οικονομικούς φορείς εύλογο χρονικό διάστημα για να ολοκληρώσουν τα εν λόγω μέτρα και να δώσουν τέλος στην καταναγκαστική εργασία, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, την πολυπλοκότητα της διαδικασίας, το αν είναι εφικτό να δοθεί τέλος στην καταναγκαστική εργασία, τον αριθμό των εμπλεκόμενων ενδιαφερόμενων μερών καθώς και το μέγεθος και τους πόρους των οικείων οικονομικών φορέων ⁽⁶²⁾.

Μετά την παρέλευση αυτού του εύλογου χρονικού διαστήματος, η επικεφαλής αρμόδια αρχή πρέπει να καταλήξει σε συμπέρασμα σχετικά με το αν τα μέτρα έχουν επιτύχει τον στόχο τους και, κατ' επέκταση, αν υπάρχουν πράγματι τεκμηριωμένες ανησυχίες.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, η αντιμετώπιση των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας σε σύντομο χρονικό διάστημα ενδέχεται να μην είναι ρεαλιστική. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις περισσότερες περιπτώσεις καταναγκαστικής εργασίας που επιβάλλεται από το κράτος, καθώς ο οικονομικός φορέας έχει περιορισμένη μόχλευση για εξάλειψη των κρατικών πολιτικών στις οποίες βασίζεται η εν λόγω καταναγκαστική εργασία. Στις περιπτώσεις αυτές, η υπεύθυνη απειμολοκία μπορεί να είναι το μόνο διαθέσιμο μέσο για την αντιμετώπιση της καταναγκαστικής εργασίας στη διαδικασία παραγωγής (τμήμα 6.4.3).

⁽⁵⁷⁾ Άρθρο 17 παράγραφος 1 του FLR.

⁽⁵⁸⁾ Άρθρο 17 παράγραφος 3 του FLR.

⁽⁵⁹⁾ Άρθρο 17 παράγραφος 3 του FLR.

⁽⁶⁰⁾ Άρθρο 2 σημείο 16) του FLR.

⁽⁶¹⁾ Άρθρο 17 παράγραφος 5 του FLR.

⁽⁶²⁾ Αιτιολογική σκέψη 44 του FLR.

4.6 Έρευνα

Εάν η επικεφαλής αρμόδια αρχή θεωρεί ότι υπάρχει «τεκμηριωμένη ανησυχία» για παραβίαση της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας από τους υπό αξιολόγηση οικονομικούς φορείς, πρέπει να κινήσει έρευνα ⁽⁶³⁾.

Η επικεφαλής αρμόδια αρχή πρέπει να παρέχει στους υπό έρευνα οικονομικούς φορείς σχετικές πληροφορίες για τη διαδικασία έρευνας και τις πιθανές συνέπειες της έρευνας (τμήμα 4.6.1). Κατά τη διάρκεια αυτού του σταδίου, η επικεφαλής αρμόδια αρχή έχει την εξουσία να συλλέγει περαιτέρω πληροφορίες συναφείς με την αξιολόγησή της, μεταξύ άλλων, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μέσω επιτόπιων επιθεωρήσεων (τμήματα 4.6.3).

Οι έρευνες βάσει του κανονισμού δεν θίγουν πιθανές ποινικές διαδικασίες βάσει της ενωσιακής ή της εθνικής νομοθεσίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.

4.6.1. Δικαίωμα ενημέρωσης και ακρόασης του οικονομικού φορέα

Μόλις η επικεφαλής αρμόδια αρχή αποφασίσει να κινήσει την έρευνα, έχει στη διάθεσή της 3 εργάσιμες ημέρες για να παράσχει στον οικονομικό φορέα τις πληροφορίες που αναφέρονται κατωτέρω.

- Την έναρξη της έρευνας και τις πιθανές συνέπειές της ⁽⁶⁴⁾, συμπεριλαμβανομένων των συνεπειών που απορρέουν από την άρνηση συνεργασίας και τις πιθανές εντολές απαγόρευσης και απόρριψης;
- Τα προϊόντα, ή μέρη των προϊόντων, που αποτελούν αντικείμενο της έρευνας, και άλλες σχετικές πληροφορίες, όπως οι οικείες εγκαταστάσεις παραγωγής. Εάν προστεθούν επιπλέον προϊόντα σε μεταγενέστερο στάδιο της έρευνας, ο οικονομικός φορέας θα πρέπει να ενημερωθεί δεόντως και να του δοθεί επαρκής χρόνος για να απαντήσει στους ισχυρισμούς σχετικά με τα εν λόγω επιπλέον προϊόντα.
- Τους λόγους της έρευνας, εκτός εάν η κοινοποίηση των πληροφοριών αυτών θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την έκβαση, π.χ. κίνδυνος εξαφάνισης αποδεικτικών στοιχείων ή κίνδυνος για τα δυνητικά θύματα. Η επικεφαλής αρμόδια αρχή, όταν αναφέρει τους λόγους, πρέπει να προστατεύει την εμπιστευτικότητα και την ασφάλεια των ενδιαφερόμενων μερών.
- Το δικαίωμα που έχει ο οικονομικός φορέας να υποβάλει παρατηρήσεις εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, συμπεριλαμβανομένων τυχόν σχετικών πληροφοριών που δεν παρασχέθηκαν κατά το προκαταρκτικό στάδιο ή πληροφοριών σχετικά με πιο πρόσφατες δράσεις που αναλήφθηκαν για την αντιμετώπιση της καταναγκαστικής εργασίας όσον αφορά τα υπό έρευνα προϊόντα. Το δικαίωμα ακρόασης του οικονομικού φορέα αποτελεί βασική πτυχή της έρευνας ⁽⁶⁵⁾.

4.6.2 Αίτημα παροχής πληροφοριών από οικονομικούς φορείς

Όπως και στο προκαταρκτικό στάδιο, η επικεφαλής αρμόδια αρχή μπορεί να ζητεί πληροφορίες από τους υπό έρευνα οικονομικούς φορείς κατά τη διάρκεια της επίσημης έρευνας (βλ. τμήματα 4.5.1 και 4.7). Ενδεικτικός κατάλογος των πληροφοριών αυτών παρατίθεται στο τμήμα 4.7.

Η επικεφαλής αρμόδια αρχή πρέπει να ορίσει προθεσμία διάρκειας τουλάχιστον 30 εργάσιμων ημερών και όχι μεγαλύτερης των 60 εργάσιμων ημερών για την υποβολή των ζητούμενων πληροφοριών. Οι οικονομικοί φορείς μπορούν να ζητήσουν παράταση εάν επικαλεστούν βάσιμο λόγο για την παράταση αυτή. Το εν λόγω αίτημα παράτασης πρέπει να αξιολογείται δεόντως από την επικεφαλής αρμόδια αρχή, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της υπόθεσης, συμπεριλαμβανομένων του μεγέθους και των οικονομικών πόρων του οικείου οικονομικού φορέα, για παράδειγμα αν ο οικονομικός φορέας είναι ΜΜΕ ⁽⁶⁶⁾.

4.6.3 Επικοινωνία με άλλα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη και επιτόπιες επιθεωρήσεις

Όπως και κατά το προκαταρκτικό στάδιο, η επικεφαλής αρμόδια αρχή μπορεί, κατά τη διάρκεια της έρευνας, να συλλέγει επίσης πληροφορίες από άλλα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη ⁽⁶⁷⁾.

Η επικεφαλής αρμόδια αρχή μπορεί να διενεργεί επιτόπιες επιθεωρήσεις ⁽⁶⁸⁾ για να επιβεβαιώσει ή να αντικρούσει τα αποδεικτικά στοιχεία που έχουν ήδη συλλεχθεί και για να συλλέξει πρόσθετα αποδεικτικά στοιχεία. Αυτά τα αποδεικτικά στοιχεία μπορεί να είναι τόσο ενοχοποιητικά όσο και απαλλακτικά.

⁽⁶³⁾ Άρθρο 18 του FLR.

⁽⁶⁴⁾ Άρθρο 18 παράγραφος 1 του FLR.

⁽⁶⁵⁾ Άρθρο 16 παράγραφος 2 και αιτιολογική σκέψη 68 του FLR.

⁽⁶⁶⁾ Άρθρο 18 παράγραφος 4 του FLR.

⁽⁶⁷⁾ Άρθρο 18 παράγραφος 5 του FLR.

⁽⁶⁸⁾ Άρθρο 19 του FLR.

4.6.3.1 Επιθεωρήσεις από τις αρμόδιες αρχές εντός της ΕΕ

Οι επικεφαλής αρμόδιες αρχές των κρατών μελών μπορούν, κατά το προκαταρκτικό στάδιο ή κατά τη διάρκεια επίσημης έρευνας, να διενεργούν επιθεωρήσεις στο έδαφός τους, όταν το κρίνουν αναγκαίο και αναλογικό, σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο και την εθνική τους νομοθεσία. Οι επικεφαλής αρμόδιες αρχές μπορούν επίσης να ζητούν τη συνεργασία άλλων εθνικών αρχών, όπως οι αρχές εργασίας, οι κοινωνικές υπηρεσίες, οι υγειονομικές αρχές ή οι φορολογικές αρχές. Ανάλογα με το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο και τις σχετικές δικαστικές άδειες, αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τη δυνατότητα διενέργειας αιφνιδιαστικών επιθεωρήσεων σε επαγγελματικούς χώρους καθώς και τη δυνατότητα αντιγραφής ή κατάσχεσης εγγράφων.

Οι επικεφαλής αρμόδιες αρχές πρέπει να συνεργάζονται με άλλες αρχές του ίδιου κράτους μέλους που διερευνούν παρόμοιες υποθέσεις (π.χ. επιθεωρήσεις εργασίας, επιβολή του νόμου στο πλαίσιο της εφαρμογής της ευρωπαϊκής ή εθνικής νομοθεσίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων). Αυτό ισχύει ιδίως στις περιπτώσεις που οι άλλες αρχές ενδέχεται, στο πλαίσιο αυτό, να διενήργησαν αιφνιδιαστικούς ελέγχους στους επαγγελματικούς χώρους των οικονομικών φορέων.

4.6.3.2 Επιθεωρήσεις από την Επιτροπή εκτός της ΕΕ

Η Επιτροπή, ως επικεφαλής αρμόδια αρχή σε υποθέσεις που αφορούν καταναγκαστική εργασία εκτός της ΕΕ, μπορεί, σε εξαιρετικές περιστάσεις, να διενεργεί όλους τους αναγκαίους ελέγχους και επιθεωρήσεις, με τη συγκατάθεση των συγκεκριμένων οικονομικών φορέων και κυβερνήσεων τρίτων χωρών ⁽⁶⁹⁾. Η άρνηση συγκατάθεσης μπορεί να θεωρηθεί ως άρνηση συνεργασίας, λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών και νομικών περιστάσεων της υπόθεσης.

4.6.4 Εμπιστευτικότητα των ερευνών

Όλες οι μη δημόσιες πληροφορίες που συλλέγονται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας έρευνας πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο για τους σκοπούς της εφαρμογής του κανονισμού, εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά από το ενωσιακό δίκαιο ή από το εθνικό δίκαιο που συνάδει με το ενωσιακό δίκαιο ⁽⁷⁰⁾. Για παράδειγμα, εάν εντοπιστεί οποιαδήποτε ύποπτη εγκληματική συμπεριφορά, πρέπει να ενημερώνονται οι αρχές επιβολής του νόμου ή οι δικαστικές αρχές.

Οι πληροφορίες που συλλέγονται σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας έρευνας από οικονομικούς φορείς και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένης της ταυτότητάς τους, πρέπει να αντιμετωπίζονται ως εμπιστευτικές, εκτός εάν ορίσουν διαφορετικά. Αυτό σημαίνει ότι η Επιτροπή και οι αρμόδιες αρχές δεν πρέπει να αποκαλύπτουν ούτε να παρέχουν πρόσβαση στις εν λόγω πληροφορίες σε τρίτους. Σκοπός είναι η προστασία των θυμάτων, των υποβαλλόντων πληροφορίες, των πληροφοριοδοτών δημοσίου συμφέροντος, των επιχειρηματικών απορρήτων και άλλων ευαίσθητων δεδομένων. Οι αρμόδιες αρχές ενθαρρύνονται να ζητούν συμβουλές από άλλους δημόσιους φορείς και οργανισμούς που διαθέτουν πείρα όσον αφορά βέλτιστες πρακτικές για τη διατήρηση της ασφάλειας και της εμπιστευτικότητας των εν λόγω δεδομένων.

Ωστόσο, στην περίπτωση οικονομικών φορέων για τους οποίους έχει εκδοθεί απόφαση που διαπιστώνει παραβίαση της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας, η ταυτότητά τους και η ταυτότητα των εμπλεκόμενων προμηθευτών και κατασκευαστών προϊόντων μπορούν να γνωστοποιούνται στην απόφαση, εάν αυτό είναι αναγκαίο για την ταυτοποίηση του απαγορευμένου προϊόντος ⁽⁷¹⁾.

4.6.5 Έκβαση της έρευνας ⁽⁷²⁾

Η επικεφαλής αρμόδια αρχή, αφού προβεί επίσημα στην έναρξη έρευνας, πρέπει να διαπιστώσει αν έχει παραβιαστεί ή όχι η απαγόρευση της καταναγκαστικής εργασίας. Ως εκ τούτου, πρέπει είτε να εκδώσει απόφαση με την οποία διαπιστώνεται παραβίαση της απαγόρευσης (τμήμα 4.8) είτε να περατώσει την έρευνα εντός «εύλογου χρονικού διαστήματος», το οποίο δεν θα πρέπει, καταρχήν, να υπερβαίνει τους 9 μήνες από την ημερομηνία έναρξης της έρευνας.

Εάν η επικεφαλής αρμόδια αρχή δεν μπορεί να διαπιστώσει παραβίαση της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας, πρέπει να περατώσει την έρευνα και να ενημερώσει τους οικονομικούς φορείς σχετικά. Πρέπει επίσης να ενημερώσει τις άλλες αρμόδιες αρχές και, κατά περίπτωση, την Επιτροπή, μέσω της ενότητας του ICSMS για την καταναγκαστική εργασία. Η περάτωση της έρευνας δεν αποκλείει την κίνηση νέας έρευνας για τα ίδια προϊόντα και τους ίδιους οικονομικούς φορείς, εάν προκύψουν νέες πληροφορίες, ούτε θίγει τις υπό εξέλιξη ή μελλοντικές ποινικές έρευνες για την ίδια υπόθεση.

⁽⁶⁹⁾ Άρθρο 19 παράγραφος 3 του FLR.

⁽⁷⁰⁾ Άρθρο 32 παράγραφοι 1 και 2 του FLR.

⁽⁷¹⁾ Άρθρο 20 και άρθρο 22 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του FLR.

⁽⁷²⁾ Άρθρο 20 του FLR.

4.7 Συνεργασία των οικονομικών φορέων με τις αρμόδιες αρχές και πληροφορίες που ενδέχεται να ζητηθούν

Σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας έρευνας, η επικεφαλής αρμόδια αρχή έχει την εξουσία να ζητεί πληροφορίες από τους οικονομικούς φορείς που καθιστούν διαθέσιμα τα υπό αξιολόγηση προϊόντα στην αγορά της ΕΕ και, κατά περίπτωση, από προμηθευτές προϊόντων εγκατεστημένους εκτός της ΕΕ ⁽⁷³⁾. Μεταξύ αυτών μπορεί να περιλαμβάνονται πληροφορίες: α) σχετικά με τα μέτρα που έχουν λάβει για τον προσδιορισμό, την πρόληψη, τον μετριασμό, την εξάλειψη ή την αποκατάσταση των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας στις δραστηριότητές τους και τις αλυσίδες εφοδιασμού τους όσον αφορά τα εν λόγω προϊόντα· β) σχετικά με τις συνθήκες εργασίας στις εγκαταστάσεις όπου λαμβάνει χώρα η εικαζόμενη καταναγκαστική εργασία, στις οποίες κατασκευάστηκαν τα προϊόντα ή από τις οποίες προέρχονται· και γ) σχετικά με τα υπό αξιολόγηση προϊόντα.

Οι οικονομικοί φορείς πρέπει να συνεργάζονται πλήρως κατά τη διαδικασία έρευνας. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει: α) να συμμετέχουν εποικοδομητικά στην έρευνα· β) να παρέχουν όλες τις ζητούμενες πληροφορίες· γ) να διασφαλίζουν ότι οι παρεχόμενες πληροφορίες είναι ακριβείς, ουσιαστικές, συναφείς και πλήρεις· και δ) να παρέχουν τις πληροφορίες εντός της καθορισμένης προθεσμίας. Αυτό δεν αποτελεί μόνο νομική υποχρέωση, αλλά και τον καλύτερο τρόπο για να κατευναστούν οι ανησυχίες της επικεφαλής αρμόδιας αρχής και, ως εκ τούτου, να αποφευχθεί η έναρξη έρευνας ή η συναγωγή του συμπεράσματος στο πλαίσιο έρευνας ότι έχει παραβιαστεί η απαγόρευση της καταναγκαστικής εργασίας. Η άρνηση συνεργασίας (τμήμα 4.8.2.14.8.2.1) θα έχει αρνητικές συνέπειες για τους υπό έρευνα οικονομικούς φορείς.

Εάν οι οικονομικοί φορείς αντιμετωπίζουν αναπόφευκτες καθυστερήσεις ή ανυπέρβλητες δυσκολίες στη συλλογή των ζητούμενων πληροφοριών, πρέπει να ενημερώνουν προορατικά την επικεφαλής αρμόδια αρχή το συντομότερο δυνατόν πριν από τη λήξη των προθεσμιών. Όταν οι υπό αξιολόγηση οικονομικοί φορείς είναι ΜΜΕ, μπορούν να ζητούν υποστήριξη από εθνικό σημείο επαφής σε σχετικό κράτος μέλος σχετικά με τον τρόπο συνεργασίας με την επικεφαλής αρμόδια αρχή.

Για να διασφαλίζεται η αποτελεσματική επικοινωνία με τις επικεφαλής αρμόδιες αρχές, οι οικονομικοί φορείς ενθαρρύνονται να ορίσουν συγκεκριμένο υπεύθυνο επικοινωνίας ή τμήμα εντός της εταιρείας τους για τον χειρισμό αυτών των αλληλεπιδράσεων.

Τα τμήματα 4.7.1, 4.7.2 και 4.7.3 περιέχουν ενδεικτικούς, αλλά μη εξαντλητικούς καταλόγους παραδειγμάτων των ειδών πληροφοριών που ενδέχεται να ζητήσει η επικεφαλής αρμόδια αρχή κατά τη διάρκεια της διαδικασίας έρευνας. Η επικεφαλής αρμόδια αρχή θα πρέπει να εξετάζει προσεκτικά ποιες πληροφορίες πρέπει να ζητεί σύμφωνα με τις ιδιαιτερότητες της υπόθεσης και τα στοιχεία που αναφέρονται στο τμήμα 4.5.1.1. Οι οικονομικοί φορείς είναι ελεύθεροι να παρέχουν και άλλες πληροφορίες που θεωρούν κατάλληλες ή αναγκαίες για να διασκεδαστούν οι ανησυχίες ότι έχει παραβιαστεί η απαγόρευση της καταναγκαστικής εργασίας. Ο κατάλογος δεν κατατάσσει τις πληροφορίες κατά σειρά σπουδαιότητας. Παρότι η επικεφαλής αρμόδια αρχή υποχρεούται να εξετάζει και, κατά περίπτωση, να λαμβάνει υπόψη τις παρεχόμενες πληροφορίες, η παροχή των εν λόγω πληροφοριών δεν εγγυάται την απαλλαγή του οικονομικού φορέα από την ευθύνη ούτε εγγυάται ότι το προϊόν δεν θα αποτελέσει αντικείμενο απόφασης απαγόρευσης.

4.7.1 Παραδείγματα πληροφοριών σχετικά με τα μέτρα που έλαβε ο οικονομικός φορέας για τον προσδιορισμό, την πρόληψη, τον μετριασμό, την εξάλειψη ή την αποκατάσταση των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας

- Εταιρικές πολιτικές, κώδικες δεοντολογίας, έγγραφα διακυβέρνησης, αρμοδιότητες εποπτείας διαχείρισης.
- Εκπαιδευτικό υλικό για τα διοικητικά στελέχη, τους εργαζομένους και τους προμηθευτές.
- Πολιτικές προμηθειών, κώδικες δεοντολογίας προμηθευτών, συμβατικές ρήτρες για την απαγόρευση της καταναγκαστικής εργασίας και διαδικασίες ένταξης και παρακολούθησης προμηθευτών.
- Τομεακές εκτιμήσεις κινδύνου.
- Έγγραφα που αποδεικνύουν τη θέσπιση προληπτικών μέτρων.
- Έγγραφα που αποδεικνύουν τη θέσπιση μηχανισμού καταγγελιών.
- Έγγραφα που αποδεικνύουν τη συμμετοχή σε πλειονομερή ή βιομηχανικά συστήματα πιστοποίησης.
- Συνεργασία και διαβούλευση των ενδιαφερόμενων μερών και των δικαιούχων με ΜΚΟ, συνδικαλιστικές οργανώσεις και κοινότητες.
- Εκθέσεις σχετικά με τις προσπάθειες δέουσας επιμέλειας που έχουν καταβληθεί, συμπεριλαμβανομένων προσπαθειών που συνάδουν με την ισχύουσα εθνική και ενωσιακή νομοθεσία.
- Σχέδια διορθωτικής δράσης και αξιολογήσεις επιδόσεων.
- Εκθέσεις ανεξάρτητου ελέγχου από τρίτους.

⁽⁷³⁾ Άρθρο 17 παράγραφοι 1 και 2 και άρθρο 18 παράγραφος 3 του FLR.

4.7.2. Παραδείγματα πληροφοριών σχετικά με τις συνθήκες εργασίας στον τόπο της εικαζόμενης καταναγκαστικής εργασίας

- Απομαγνητοφωνήσεις συνεντεύξεων εργαζομένων και γραπτές μαρτυρίες.
- Κοινωνικοί έλεγχοι.
- Φωτογραφίες/βίντεο των συνθηκών εργασίας και/ή των κοιτώνων.
- Σημειώσεις συνομιλιών και αντίγραφα μηνυμάτων και αλληλογραφίας ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- Κατάλογος εργαζομένων, συμφωνίες/συμβάσεις εργαζομένων, μισθοδοσία και οικονομικά αρχεία.
- Αποτελέσματα ερευνών που διενεργήθηκαν (π.χ. από συνδικαλιστικές οργανώσεις ή εκπροσώπους των εργαζομένων σχετικά με τις συνθήκες εργασίας).
- Πληροφορίες για την επανόρθωση που αποδεικνύουν την ικανοποίηση των εργαζομένων, την αποζημίωσή τους και τις διορθωτικές και προληπτικές δράσεις που αναλήφθηκαν.

4.7.3 Παραδείγματα πληροφοριών σχετικά με το προϊόν που εικάζεται ότι παραβιάζει την απαγόρευση της καταναγκαστικής εργασίας ⁽⁷⁴⁾

4.7.3.1 Ταυτοποίηση του προϊόντος

- Πληροφορίες που συλλέγονται με εργαλεία ιχνηλασιμότητας και με εμπορικά, τελωνειακά και ναυτιλιακά δεδομένα.
- Αποτελέσματα εργαστηριακών δοκιμών, συμπεριλαμβανομένων ισοτοπικών δοκιμών.
- Περιγραφή, ονομασία ή εμπορική ονομασία του προϊόντος, ειδικές προδιαγραφές βάσει του ενωσιακού δικαίου για την ταυτοποίηση του προϊόντος, όπως κωδικοί ΕΣ, κωδικοί ΣΟ, ο τύπος, τα στοιχεία αναφοράς, το μοντέλο, η παρτίδα ή ο αριθμός σειράς που τοποθετούνται στο προϊόν ή περιέχονται στη συσκευασία ή σε έγγραφο που συνοδεύει το προϊόν, ή ο μοναδικός αναγνωριστικός κωδικός του ψηφιακού διαβατηρίου του προϊόντος.
- Αποδεικτικά στοιχεία ιχνηλασιμότητας προϊόντος (δηλαδή πιστοποιητικά αλυσίδας επιτήρησης, δεδομένα ιχνηλασιμότητας πρώτων υλών).
- Έγγραφα που συνδέουν το τελικό προϊόν με την πηγή των πρώτων υλών του.
- Κατάλογοι υλικών, ιδίως όπου αυτό είναι σκόπιμο για τον προσδιορισμό του ποσοστού των συστατικών μερών ή του μέρους του προϊόντος που έχει ενδεχομένως παραχθεί με καταναγκαστική εργασία.
- Πιστοποιητικά καταγωγής από τις εγκαταστάσεις από τις οποίες προέρχονται τα προϊόντα.
- Ποσότητα ή όγκος και αξία των οικείων προϊόντων (π.χ. συνολικές μονάδες που παρήχθησαν, εισήχθησαν ή διατέθηκαν στην αγορά της ΕΕ κατά τη διάρκεια της σχετικής περιόδου).
- Πληροφορίες σχετικά με τα αποθέματα και τους τόπους διανομής και αποθήκευσης, μεταξύ άλλων και για τις εξ αποστάσεως πωλήσεις, εντός της ΕΕ.

4.7.3.2. Δομή και φορείς της αλυσίδας εφοδιασμού

- Περιγραφή της αλυσίδας εφοδιασμού, η οποία καλύπτει τα βασικά στάδια της παραγωγής, της μεταποίησης ή της εξόρυξης.
- Κατάλογος κατασκευαστών, παραγωγών και προμηθευτών όσον αφορά τα βασικά στάδια παραγωγής, καθώς και τα ακόλουθα δεδομένα για καθέναν από αυτούς: όνομα, εμπορική επωνυμία ή καταχωρισμένο εμπορικό σήμα, στοιχεία επικοινωνίας, μοναδικός αριθμός αναγνώρισης στη χώρα στην οποία είναι εγκατεστημένοι και, εφόσον υπάρχει, αριθμός καταχώρισης και αναγνώρισης οικονομικών φορέων (EORI).
- Χάρτες της αλυσίδας εφοδιασμού που καλύπτουν τα επίπεδα και τα επιμέρους επίπεδα και παρουσιάζουν τόσο τους άμεσους όσο και τους έμμεσους προμηθευτές.
- Πληροφορίες σχετικά με τις δομές ιδιοκτησίας και τις σχέσεις μεταξύ των προμηθευτών και του οικονομικού φορέα και τυχόν τρίτων ενδιάμεσων (π.χ. θυγατρική, κοινοπραξία, ανεξάρτητος ανάδοχος).
- Ρόλοι των εμπλεκόμενων οντοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των φορτωτών και των εξαγωγέων.
- Ένορκες βεβαιώσεις των οικονομικών φορέων που συμμετέχουν στη διαδικασία παραγωγής.

⁽⁷⁴⁾ Άρθρο 17 παράγραφος 1 και άρθρο 18 παράγραφος 3 του FLR.

4.7.3.3. Πληροφορίες σχετικά με τις εγκαταστάσεις και την τοποθεσία

- Προσδιορισμός των τοποθεσιών και των εγκαταστάσεων σε βασικό στάδιο της εξόρυξης, συγκομιδής, παραγωγής, μεταποίησης ή εξόρυξης (ονόματα, διευθύνσεις, λειτουργικές οντότητες).
- Υποστηρικτικά αποδεικτικά στοιχεία τοποθεσίας, όταν είναι διαθέσιμα, όπως δορυφορικές εικόνες, συντεταγμένες GPS ή άλλα δεδομένα γεωεντοπισμού.

4.7.3.4 Αρχεία συναλλαγών και εφοδιαστικής

- Εντολές αγοράς.
- Τιμολόγια και αποδείξεις για όλους τους προμηθευτές.
- Κατάλογοι συσκευασίας.
- Αρχεία πληρωμών.
- Αρχεία απογραφής προμηθευτών και αγοραστών, συμπεριλαμβανομένων των αποδείξεων φορτίου/αποθήκευσης.
- Έγγραφα αποστολής και μεταφοράς (δηλωτικά φορτίου, φορτωτικές για αεροπορικές, θαλάσσιες ή χερσαίες μεταφορές).
- Αρχεία εισαγωγών/εξαγωγών.

4.7.3.5 Αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με την παραγωγή και την παραγωγική ικανότητα

- Εντολές παραγωγής.
- Εκθέσεις για την παραγωγική ικανότητα του εργοστασίου.
- Στοιχεία που αποδεικνύουν τη συνέπεια μεταξύ των όγκων εισροών και των όγκων εκροών για το προϊόν ή τα προϊόντα που εξορύσσονται, συγκομίζονται, κατασκευάζονται, παράγονται ή εξορύσσονται.

4.8 Αποφάσεις σχετικά με παραβιάσεις της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας

Εάν η επικεφαλής αρμόδια αρχή διαπιστώσει ότι οι υπό έρευνα οικονομικοί φορείς έχουν παραβιάσει την απαγόρευση της καταναγκαστικής εργασίας, πρέπει να εκδώσει σχετική απόφαση. Η εν λόγω απόφαση πρέπει να περιέχει τόσο διαδικαστικά όσο και ουσιαστικά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένης απαγόρευσης διάθεσης των οικείων προϊόντων στην αγορά της Ένωσης (τμήμα 4.8.3). Όλες οι αποφάσεις πρέπει να δημοσιεύονται στην ενιαία δικτυακή πύλη για την καταναγκαστική εργασία ⁽⁷⁵⁾.

4.8.1 Διαπίστωση παραβίασης της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας

4.8.1.1 Αποδεικτικό κριτήριο και είδος απαιτούμενων αποδεικτικών στοιχείων

Η επικεφαλής αρμόδια αρχή φέρει το βάρος της διαπίστωσης παραβίασης της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας. Για τον σκοπό αυτόν, πρέπει να παρέχει αξιόπιστα αποδεικτικά στοιχεία ότι i) χρησιμοποιήθηκε καταναγκαστική εργασία για την παραγωγή των υπό έρευνα προϊόντων και ii) οι υπό έρευνα οικονομικοί φορείς έχουν καταστήσει τα εν λόγω προϊόντα διαθέσιμα στην αγορά της ΕΕ ή τα έχουν εξαγάγει από την ΕΕ ⁽⁷⁶⁾.

Το ελάχιστο απαιτούμενο όριο απόδειξης που πρέπει να εφαρμόζεται πρέπει να αντικατοπτρίζει τον διοικητικό χαρακτήρα της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας βάσει του κανονισμού. Ως εκ τούτου, τα ελάχιστα απαιτούμενα όρια απόδειξης του ποινικού δικαίου δεν αποτελούν σχετικό δείκτη αναφοράς.

Η διαδικασία που αποσκοπεί στο να διαπιστωθεί ότι τα προϊόντα που διατίθενται ή καδίστανται διαθέσιμα στην ΕΕ ή εξάγονται από την ΕΕ έχουν παραχθεί με καταναγκαστική εργασία ενδέχεται να παρουσιάσει προκλήσεις ως προς τα αποδεικτικά στοιχεία. Μπορεί, για παράδειγμα, να είναι δύσκολο να συγκεντρωθούν αποδεικτικά στοιχεία από άμεσα επηρεαζόμενα μέρη (π.χ. λόγω φόβου αντιποίνων), να διενεργηθούν αξιόπιστοι έλεγχοι ή να συγκεντρωθούν άμεσα αποδεικτικά στοιχεία για προβληματικές πρακτικές (π.χ. λόγω έλλειψης εγγράφων τεκμηρίωσης σχετικά με την αμοιβή των εργαζομένων ή τα τέλη πρόσληψης που καταβάλλουν οι εργαζόμενοι). Κατά συνέπεια, για να διαπιστωθεί παραβίαση της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας συχνά απαιτείται συνδυασμός διαφόρων ειδών αποδεικτικών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων έμμεσων και περιστασιακών αποδεικτικών στοιχείων.

⁽⁷⁵⁾ Άρθρο 12 στοιχείο στ) του FLR.

⁽⁷⁶⁾ Άρθρο 20 παράγραφος 1 του FLR.

Ακολουθούν ορισμένα παραδείγματα αποδεικτικών στοιχείων που μπορούν να ληφθούν υπόψη για τη διαπίστωση παραβίασης της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας:

- Απομαγνητοφωνήσεις συνεντεύξεων.
- Γραπτές μαρτυρίες.
- Εκθέσεις και έγγραφα από υφιστάμενους μηχανισμούς καταγγελιών σε επίπεδο εταιρείας, κοινότητας ή τομέα.
- Κοινωνικοί έλεγχοι. Εξαιρούνται οι κοινωνικοί έλεγχοι που διενεργούνται σε καταστάσεις στις οποίες οι εργαζόμενοι απειλούνται ή τελούν υπό συνεχή εποπτεία και/ή επιτήρηση από τη διοίκηση, ή στις οποίες η πρόσβαση στις εγκαταστάσεις παραγωγής είναι περιορισμένη, καθώς οι έλεγχοι αυτοί δεν θεωρούνται αξιόπιστοι.
- Φωτογραφίες/βίντεο των συνθηκών εργασίας και/ή των κοιτώνων.
- Σημειώσεις συνομιλιών και αντίγραφα μηνυμάτων και αλληλογραφίας ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
- Συμφωνίες/συμβάσεις εργαζομένων, μισθοδοσία και οικονομικά αρχεία.
- Εταιρικά έγγραφα και αρχεία καθώς και δημόσιες δηλώσεις.
- Δορυφορικές εικόνες και γεωεντοπισμός εγκαταστάσεων.
- Αποτελέσματα εργαστηριακών δοκιμών, συμπεριλαμβανομένων ισοτοπικών δοκιμών.
- Πληροφορίες που συλλέγονται με εργαλεία ιχνηλασιμότητας και με εμπορικά, τελωνειακά και ναυτιλιακά δεδομένα.
- Δημόσιες εκθέσεις, έρευνες και δημοσιεύσεις.
- Εσωτερικές μελέτες και αναλύσεις, στατιστικές.
- Άρθρα σε μέσα μαζικής ενημέρωσης.
- Αποτελέσματα ερευνών που διενεργήθηκαν (π.χ. από συνδικαλιστικές οργανώσεις ή εκπροσώπους των εργαζομένων σχετικά με τις συνθήκες εργασίας).
- Έρευνα εγγράφων και ανάλυση ανοικτής πηγής (π.χ. επίσημη τεκμηρίωση ή εταιρική ιδιοκτησία σχετικών οντοτήτων).
- Τομεακή χαρτογράφηση κινδύνων.
- Πληροφορίες σχετικά με το υπό έρευνα προϊόν (τμήμα 4.7.3 για παραδείγματα).
- Πληροφορίες για την ιχνηλασιμότητα του προϊόντος (τμήμα 4.7.3). Η πλήρης έλλειψη ή η μη παροχή πληροφοριών για την ιχνηλασιμότητα όταν ένα προϊόν, μια πρώτη ύλη ή ένα συστατικό μέρος ενδέχεται να έχει αναμειχθεί με προϊόν, πρώτη ύλη ή συστατικό μέρος υψηλού κινδύνου καταναγκαστικής εργασίας μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τη συνολική αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων.
- Έγγραφα δημόσιων φορέων που αναφέρουν προγράμματα καταναγκαστικής εργασίας που επιβάλλονται από το κράτος (νομοθετικές διατάξεις, έγγραφα πολιτικής, εκθέσεις, διοικητικές οδηγίες ή θεσμικές εντολές).
- Πληροφορίες που υποδεικνύουν τη συμμετοχή σχετικού οικονομικού φορέα ή προμηθευτή σε προγράμματα καταναγκαστικής εργασίας που επιβάλλεται από το κράτος.

4.8.1.2 Αξιολόγηση αποδεικτικών στοιχείων σε περιπτώσεις καταναγκαστικής εργασίας που επιβάλλεται από το κράτος

Σε περιπτώσεις καταναγκαστικής εργασίας που επιβάλλεται από το κράτος, η επικεφαλής αρμόδια αρχή πρέπει να διαπιστώσει ότι i) η καταναγκαστική εργασία επιβάλλεται από κρατικές αρχές, φορείς που ενεργούν για λογαριασμό κρατικών αρχών ή οργανισμούς με εξουσία ανάλογη με εκείνη του κράτους σε δεδομένη γεωγραφική περιοχή και ii) ότι το υπό έρευνα προϊόν συνδέεται με την εν λόγω πρακτική επιβολής καταναγκαστικής εργασίας ή την εν λόγω γεωγραφική περιοχή. Πρέπει να εφαρμόζονται ειδικοί δείκτες κινδύνου και ορισμοί για την καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από το κράτος ⁽⁷⁷⁾. Ο κατάλογος στο τμήμα 4.8.1.1 εξακολουθεί να είναι συναφής, παρότι η αξιοπιστία ορισμένων ειδών αποδεικτικών στοιχείων πρέπει να αξιολογείται προσεκτικά υπό το πρίσμα του συστημικού εξαναγκασμού και της αδιαφάνειας στο πλαίσιο των οποίων λαμβάνει χώρα η καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από το κράτος. Για παράδειγμα, οι κοινωνικοί έλεγχοι που διενεργούνται σε γεωγραφικές περιοχές οι οποίες επηρεάζονται από καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από το κράτος δεν θα πρέπει να θεωρούνται αξιόπιστα αποδεικτικά στοιχεία, στον βαθμό που δεν διενεργούνται χωρίς απεριορίστη πρόσβαση στις σχετικές εγκαταστάσεις και δεν δίνεται στους εργαζομένους η δυνατότητα να μιλούν ελεύθερα και χωρίς επίβλεψη.

Επιπλέον, η καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από το κράτος, λόγω του συστημικού χαρακτήρα της, είναι απίθανο να εμφανιστεί μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις σε συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή. Επομένως, τα στοιχεία που αποδεικνύουν καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από το κράτος σε δεδομένη γεωγραφική περιοχή και τα οποία συλλέγονται για υπόθεση στην οποία η επικεφαλής αρμόδια αρχή έχει διαπιστώσει παραβίαση της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας θα είναι ιδιαίτερα συναφή και σε άλλες υποθέσεις που αφορούν την ίδια περιοχή.

4.8.2 Διαπίστωση παραβίασης σε περίπτωση άρνησης συνεργασίας

Εάν ένας οικονομικός φορέας ή μια δημόσια αρχή δεν συνεργάζεται σε έρευνα και, ως εκ τούτου, εμποδίζει την επικεφαλής αρμόδια αρχή να συλλέξει πραγματικά ή άλλα αποδεικτικά στοιχεία από τον φορέα ή την αρχή, η επικεφαλής αρμόδια αρχή πρέπει να διαπιστώσει παραβίαση της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας βάσει οποιωνδήποτε άλλων διαθέσιμων στοιχείων ⁽⁷⁸⁾. Στόχος της διάταξης αυτής είναι να διασφαλιστεί ότι ο κανονισμός μπορεί να εξακολουθήσει να εφαρμόζεται αποτελεσματικά ακόμη και όταν οι οικονομικοί φορείς ή οι δημόσιες αρχές δεν συνεργάζονται. Ακολουθούν παραδείγματα άρνησης συνεργασίας ⁽⁷⁹⁾:

- Άρνηση παροχής των ζητούμενων πληροφοριών χωρίς βάσιμη αιτιολόγηση.
- Μη παροχή των ζητούμενων πληροφοριών εντός της προθεσμίας χωρίς βάσιμη αιτιολόγηση.
- Παροχή ελλιπών, παραπλανητικών ή ανακριβών πληροφοριών ή σημαντικού όγκου μη συναφών πληροφοριών, με στόχο την παρεμπόδιση της έρευνας.
- Κάθε άλλη ενέργεια του οικονομικού φορέα ή δημόσιας αρχής που εμποδίζει την έρευνα, μεταξύ άλλων όταν εντοπίζεται κίνδυνος καταναγκαστικής εργασίας που επιβάλλεται από το κράτος κατά τη διάρκεια της διαδικασίας έρευνας. Το ίδιο ισχύει και όσον αφορά τις επιτόπιες επιθεωρήσεις.

Κατά την αξιολόγηση της άρνησης συνεργασίας, πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στο μέγεθος και στους πόρους των οικονομικών φορέων καθώς και στην ικανότητά τους να παρέχουν όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες.

4.8.2.1 Αποδεικτικά κριτήρια σε περιπτώσεις άρνησης συνεργασίας

Σε περίπτωση άρνησης συνεργασίας, μεταξύ άλλων στην περίπτωση της καταναγκαστικής εργασίας που επιβάλλεται από το κράτος, οι παραβιάσεις της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας πρέπει να αποδειχθούν βάσει αξιόπιστων αποδεικτικών στοιχείων. Ωστόσο, δεδομένου ότι δεν μπορούν να ληφθούν επαρκείς ή αξιόπιστες πληροφορίες απευθείας από τον οικονομικό φορέα ή τη δημόσια αρχή, τα αποδεικτικά στοιχεία από άλλες πηγές πληροφοριών που συλλέγονται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας έρευνας καθώς και τα έμμεσα και περιστασιακά αποδεικτικά στοιχεία διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο σε περίπτωση άρνησης συνεργασίας. Όπως αναφέρεται στο τμήμα 4.5.1.3, η άρνηση συνεργασίας συνιστά καταρχήν αποδεικτικό στοιχείο, το οποίο, σε συνδυασμό με τα διαθέσιμα πραγματικά και νομικά στοιχεία που αναφέρονται ανωτέρω, θα αποτελούσε, γενικά, επαρκή βάση για τη διαπίστωση παραβίασης.

⁽⁷⁷⁾ Βλ. ΔΟΕ (2025), ILO indicators of forced labour (Δείκτες της ΔΟΕ για την καταναγκαστική εργασία) και κεφάλαιο 9 του εγγράφου της ΔΟΕ (2024) Hard to see, harder to count (Δύσκολο να εντοπιστεί, ακόμη δυσκολότερο να μετρηθεί).

⁽⁷⁸⁾ Άρθρο 20 παράγραφος 2 του FLR.

⁽⁷⁹⁾ Άρθρο 20 παράγραφος 2 του FLR.

4.8.3. Περιεχόμενο της απόφασης

Οι αποφάσεις για παραβίαση της απαγόρευσης πρέπει να περιλαμβάνουν τις πληροφορίες που αναφέρονται κατωτέρω ⁽⁸⁰⁾:

- **Γενική απαγόρευση** διάθεσης ή διαθεσιμότητας των οικείων προϊόντων στην αγορά της ΕΕ και εξαγωγής αυτών ⁽⁸¹⁾, με λεπτομερή περιγραφή των συγκεκριμένων προϊόντων που πρέπει να απαγορευτούν, περιγραφή των πορισμάτων της έρευνας και των πληροφοριών που χρειάζονται οι τελωνειακές αρχές για την ταυτοποίηση του προϊόντος ή των οικονομικών φορέων που αναφέρονται.

Βάσει της διατύπωσης του άρθρου 3 του κανονισμού και του στόχου του ⁽⁸²⁾, η απαγόρευση αφορά ένα ή περισσότερα προϊόντα και έχει γενική ισχύ. Ως εκ τούτου, εφαρμόζεται όχι μόνο στους οικονομικούς φορείς που αναφέρονται στην εν λόγω απόφαση, αλλά και σε κάθε άλλον οικονομικό φορέα που διαθέτει ή καθιστά διαθέσιμα τέτοια προϊόντα στην αγορά της Ένωσης ή τα εξάγει. Η γενική εφαρμογή είναι αναγκαία για να αποφεύγεται η καταστρατήγηση, η οποία θα προέκυπτε εάν η απαγόρευση εφαρμόζονταν μόνο στους οικονομικούς φορείς που είναι οι άμεσοι αποδέκτες της έρευνας. Επομένως, το ευρύ πεδίο εφαρμογής της απόφασης για παραβίαση της απαγόρευσης βασίζεται στην αρχή της αποτελεσματικότητας, σύμφωνα με την οποία οι κανόνες της ΕΕ πρέπει να ερμηνεύονται κατά τρόπο που να διασφαλίζει την πλήρη αποτελεσματικότητά τους στην πράξη ⁽⁸³⁾, και συνάδει με την ευρεία ερμηνεία των κανόνων που αποσκοπούν στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

- **Εντολή απόσυρσης των προϊόντων που υπόκεινται στη γενική απαγόρευση** ⁽⁸⁴⁾

Υπό το πρίσμα της γενικής εφαρμογής της απαγόρευσης, τα προϊόντα που αποτελούν αντικείμενο απόφασης πρέπει να αποσύρονται από την αγορά της ΕΕ. Όταν οι αρχές εποπτείας της αγοράς εντοπίζουν τέτοιου είδους προϊόντα στην αγορά της ΕΕ, πρέπει να λαμβάνουν μέτρα χωρίς καθυστέρηση για να διασφαλίσουν την απόσυρσή τους.

Στην ίδια την απόφαση για την παραβίαση της απαγόρευσης, η ειδική εντολή απόσυρσης απευθύνεται ρητά στους σχετικούς οικονομικούς φορείς που αποτέλεσαν αντικείμενο έρευνας. Αυτοί πρέπει να αποσύρουν από την αγορά της ΕΕ όλα τα απαγορευμένα προϊόντα που έχουν ήδη διατεθεί ή καταστεί διαθέσιμα και να αφαιρούν περιεχόμενο από κάθε επιγραμμική διαεμφύλιση που αναφέρει τα απαγορευμένα προϊόντα (τμήμα 5.1.1.1). Αυτή η υποχρέωση απόσυρσης δεν καλύπτει προϊόντα που έχουν ήδη φθάσει στους τελικούς χρήστες.

- **Εντολή θέσης εκτός κυκλοφορίας των προϊόντων ή των μερών του προϊόντος που μπορούν να αντικατασταθούν και τα οποία υπόκεινται στη γενική απαγόρευση** ⁽⁸⁵⁾

Η απόφαση για παραβίαση της απαγόρευσης περιλαμβάνει επίσης εντολή απόρριψης, η οποία απευθύνεται ρητά στους σχετικούς οικονομικούς φορείς που αποτέλεσαν αντικείμενο έρευνας. Το άρθρο 25 του κανονισμού ορίζει τον τρόπο απόρριψης. Οι αρμόδιες αρχές πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι οικονομικοί φορείς δεν αποκομίζουν οικονομικό όφελος από την απόρριψη με άμεσο ή έμμεσο τρόπο.

Εάν η απόφαση απαγορεύει συγκεκριμένο μέρος ενός προϊόντος και το μέρος αυτό μπορεί να αντικατασταθεί, οι οικείοι οικονομικοί φορείς πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να το αφαιρούν και να το αντικαθιστούν εντός εύλογου χρονικού διαστήματος. Στη συνέχεια, το μέρος πρέπει να τίθεται εκτός κυκλοφορίας σύμφωνα με τις προαναφερθείσες αρχές και να αντικαθίσταται από άλλο μέρος που παρήχθη χωρίς καταναγκαστική εργασία. Μόλις οι οικονομικοί φορείς αποδείξουν ότι (ορισμένα από) τα προϊόντα που αποτελούν αντικείμενο της απόφασης έχουν παραχθεί χωρίς καταναγκαστική εργασία, μπορούν να τα διαθέσουν στην αγορά της ΕΕ ή να τα εξαγάγουν, καθώς δεν καλύπτονται πλέον από την απόφαση (τμήμα 4.9).

⁽⁸⁰⁾ Άρθρο 20 παράγραφοι 4 και 5 και άρθρο 22 παράγραφος 1 του FLR. Επισημαίνεται ότι το άρθρο 22 παράγραφος 2 του FLR προβλέπει την έκδοση εκτελεστικής πράξης για τον λεπτομερέστερο προσδιορισμό του περιεχομένου των αποφάσεων.

⁽⁸¹⁾ Άρθρο 20 παράγραφος 4 στοιχείο α) του FLR.

⁽⁸²⁾ Αιτιολογική σκέψη 5 του FLR.

⁽⁸³⁾ Δικαστήριο, υπόθεση 33/76, Rewe-Zentralfinanz eG κατά Landwirtschaftskammer für das Saarland, Συλλογή 1976, σ. 1989, σκέψη 5.

⁽⁸⁴⁾ Άρθρο 20 παράγραφος 4 στοιχείο β) του FLR.

⁽⁸⁵⁾ Άρθρο 20 παράγραφος 4 στοιχείο γ) και παράγραφος 25 του FLR.

— Άλλα στοιχεία της απόφασης

Η απόφαση πρέπει επίσης να περιλαμβάνει εύλογη προθεσμία εντός της οποίας οι οικονομικοί φορείς πρέπει να συμμορφώνονται με τις εντολές ⁽⁸⁶⁾. Για τα μη αλλοιώσιμα εμπορεύματα η προθεσμία αυτή πρέπει να είναι τουλάχιστον 30 εργάσιμες ημέρες και, για τα αλλοιώσιμα εμπορεύματα, 10 εργάσιμες ημέρες από την ημερομηνία κοινοποίησης της απόφασης. Κατά τον καθορισμό της προθεσμίας, η αρμόδια αρχή πρέπει να λαμβάνει υπόψη το μέγεθος και τους οικονομικούς πόρους του οικονομικού φορέα, μεταξύ άλλων αν είναι ΜΜΕ, το ποσοστό ή το μέρος του προϊόντος που έχει παραχθεί με καταναγκαστική εργασία και αν μπορεί να αντικατασταθεί, καθώς και τις ειδικές περιστάσεις της υπόθεσης.

Τέλος, η απόφαση περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τη δυνατότητα υποβολής στην αρμόδια αρχή αιτήματος επανεξέτασης ή ανάκλησής της (τμήματα 4.9.1 και 4.9.2) καθώς και σχετικά με τις δυνατότητες άσκησης προσφυγής κατά της απόφασης ενώπιον της αρμόδιας δικαιοδοσίας (π.χ. σχετικά με το αν είναι δυνατό να ασκηθεί προσφυγή, το είδος της προσφυγής που μπορεί να ασκηθεί και τις ισχύουσες προθεσμίες) (τμήμα 4.9.3).

4.8.4 Αλυσίδες εφοδιασμού στρατηγικής ή κρίσιμης σημασίας για την ΕΕ ⁽⁸⁷⁾

Εάν τα προϊόντα αποτελούν μέρος αλυσίδας εφοδιασμού στρατηγικής ή κρίσιμης σημασίας για την ΕΕ, η επικεφαλής αρμόδια αρχή μπορεί, προκειμένου να αποφευχθούν τυχόν διαταραχές στην ενιαία αγορά, να αποφασίσει να μη δώσει εντολή απόρριψης, αλλά να απαιτήσει από τους οικονομικούς φορείς, με δικά τους έξοδα, να κατακρατήσουν τα προϊόντα για καθορισμένο χρονικό διάστημα. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, τα προϊόντα δεν μπορούν να διατεθούν στην αγορά και ο οικονομικός φορέας πρέπει να εξαλείψει την καταναγκαστική εργασία που εντοπίστηκε. Κατά τη λήψη της εν λόγω απόφασης, η επικεφαλής αρμόδια αρχή θα πρέπει να εξετάζει, μεταξύ άλλων, αν είναι εφικτό να εξαλειφθεί η καταναγκαστική εργασία και αν ο οικονομικός φορέας είναι διατεθειμένος να το πράξει.

Το προβλεπόμενο χρονικό πλαίσιο πρέπει να είναι αναλογικό και να μην υπερβαίνει το χρονικό διάστημα που είναι αναγκαίο για την εξαίλεψη της καταναγκαστικής εργασίας. Εάν ο οικονομικός φορέας αποδείξει ότι το έπραξε εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας, η αρχή πρέπει να ανακαλέσει την απόφασή της για το μέλλον και να επιτρέψει εκ νέου τη διάθεση στην αγορά των προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που κατακρατήθηκαν. Διαφορετικά, ο οικονομικός φορέας πρέπει να θέσει τα προϊόντα εκτός κυκλοφορίας.

Παρότι εναπόκειται στην επικεφαλής αρμόδια αρχή να αξιολογήσει τη στρατηγική ή κρίσιμη σημασία των προϊόντων για την ΕΕ, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις σχετικές νομοθετικές πράξεις της ΕΕ, ιδίως:

- τον κατάλογο των τομέων που αναφέρονται στην πράξη της ΕΕ για τη βιομηχανία των μηδενικών καθαρών εκπομπών ⁽⁸⁸⁾.
- τη σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τους κρίσιμους τεχνολογικούς τομείς για την οικονομική ασφάλεια της ΕΕ ⁽⁸⁹⁾ και την κοινή ανακοίνωση σχετικά με την ενίσχυση της οικονομικής ασφάλειας της ΕΕ ⁽⁹⁰⁾.
- τα προϊόντα που απαριθμούνται στην πράξη για τις κρίσιμες πρώτες ύλες ⁽⁹¹⁾.
- το σχέδιο δράσης RESourceEU ⁽⁹²⁾.

Για να διασφαλιστεί η υιοθέτηση συνεκτικής προσέγγισης όσον αφορά τη στρατηγική σημασία, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών θα πρέπει να ζητούν τη γνώμη της Επιτροπής.

⁽⁸⁶⁾ Άρθρο 22 παράγραφος 1 στοιχείο β) του FLR.

⁽⁸⁷⁾ Άρθρο 20 παράγραφος 5 και αιτιολογική σκέψη 48 του FLR.

⁽⁸⁸⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1735 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2024, σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου μέτρων για την ενίσχυση του οικοσυστήματος παραγωγής τεχνολογιών μηδενικών καθαρών εκπομπών της Ευρώπης και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1724 (ΕΕ L, 2024/1735, 28.6.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj>).

⁽⁸⁹⁾ Σύσταση (ΕΕ) 2023/2113 της Επιτροπής, της 3ης Οκτωβρίου 2023, σχετικά με τους κρίσιμους τεχνολογικούς τομείς για την οικονομική ασφάλεια της ΕΕ για περαιτέρω εκτίμηση κινδύνου με τα κράτη μέλη (ΕΕ L, 2023/2113, 11.10.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2023/2113/oj>).

⁽⁹⁰⁾ JOIN(2025) 977 final της 3.12.2025.

⁽⁹¹⁾ Παράρτημα II του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1252 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Απριλίου 2024, σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου για την εξασφάλιση ασφαλούς και βιώσιμου εφοδιασμού με κρίσιμες πρώτες ύλες και την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 168/2013, (ΕΕ) 2018/858, (ΕΕ) 2018/1724 και (ΕΕ) 2019/1020 (ΕΕ L, 2024/1252, 3.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj>).

⁽⁹²⁾ Σχέδιο δράσης RESourceEU — Επιτάχυνση της στρατηγικής μας για τις κρίσιμες πρώτες ύλες με στόχο την προσαρμογή σε μια νέα πραγματικότητα [COM(2025) 945 final της 3.12.2025].

4.9. Επανεξέταση αποφάσεων και προσφυγών

Οι αποφάσεις μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο αιτήσεων επανεξέτασης (τμήμα 4.9.1), αιτήσεων ανάκλησης κατόπιν συμμόρφωσης με την απόφαση (τμήμα 4.9.2) και προσφυγής (τμήμα 4.9.3).

4.9.1 Αιτήσεις επανεξέτασης απόφασης ⁽⁹³⁾

Οι οικονομικοί φορείς στους οποίους απευθύνεται ρητά απόφαση για παραβίαση της απαγόρευσης και εκείνοι που αποδεικνύουν με άλλον τρόπο ότι επηρεάζονται άμεσα και ατομικά μπορούν να ζητήσουν επανεξέταση της απόφασης ανά πάσα στιγμή.

Οι οικονομικοί φορείς μπορούν να ζητήσουν την τροποποίηση του πεδίου εφαρμογής της απόφασης ή την ανάκλησή της για το μέλλον, αλλά μόνο βάσει νέων ουσιωδών στοιχείων που δεν περιήλθαν σε γνώση της επικεφαλής αρμόδιας αρχής κατά τη διάρκεια της έρευνας και εάν και όταν ο οικονομικός φορέας έχει εξαλείψει την καταναγκαστική εργασία.

Η επικεφαλής αρμόδια αρχή που έλαβε αρχικά την απόφαση πρέπει να λάβει απόφαση σχετικά με την αίτηση εντός 30 εργάσιμων ημερών. Σύμφωνα με την αρχή της χρηστής διοίκησης ⁽⁹⁴⁾, οι αποφάσεις αυτές πρέπει να είναι δεόντως αιτιολογημένες. Ωστόσο, οι αιτήσεις που είναι προδήλως απαράδεκτες ή προδήλως αβάσιμες μπορούν να απορρίπτονται με συνοπτική διαδικασία.

Εάν η αίτηση θεωρηθεί βάσιμη, μπορεί να οδηγήσει σε τροποποίηση του πεδίου εφαρμογής μιας απόφασης ή στην ανάκλησή της για το μέλλον. Σε περίπτωση ανάκλησης μιας απόφασης, η επικεφαλής αρμόδια αρχή πρέπει να ενημερώσει τους οικονομικούς φορείς που είναι οι ρητοί αποδέκτες της απόφασης και, κατά περίπτωση, τυχόν άλλους οικονομικούς φορείς που επηρεάζονται ατομικά και άμεσα. Πρέπει επίσης να αφαιρέσει την απόφαση από την ενιαία δικτυακή πύλη για την καταναγκαστική εργασία.

4.9.2 Αίτηση ανάκλησης απόφασης κατόπιν συμμόρφωσης και πληροφορίες που πρέπει να υποβάλλουν οι οικονομικοί φορείς

Εάν ένας οικονομικός φορέας έχει συμμορφωθεί με μια απόφαση, μπορεί να ζητήσει την ανάκληση της εν λόγω απόφασης για το μέλλον, δηλαδή με ισχύ από εκείνη τη στιγμή και μετά. Η αίτηση του οικονομικού φορέα πρέπει να είναι βάσιμη και να αποδεικνύει i) ότι έχει συμμορφωθεί με την απόφαση (τμήμα 4.9.2.1) και ii) ότι, μετά τη λήψη της απόφασης, έχει εξαλείψει την καταναγκαστική εργασία από τις δραστηριότητές του ή την αλυσίδα εφοδιασμού του όσον αφορά τα οικεία προϊόντα (τμήμα 4.9.2.2).

4.9.2.1. Πληροφορίες που αποδεικνύουν τη συμμόρφωση

Ο οικονομικός φορέας, για να αποδείξει την αποτελεσματική απόσυρση του προϊόντος, πρέπει να παράσχει αποδεικτικά στοιχεία της απόσυρσης, στα οποία περιλαμβάνονται η ταυτοποίηση του προϊόντος, οι ημερομηνίες και ο τόπος απόσυρσης, έγγραφα που αποδεικνύουν την εκτέλεση (για παράδειγμα, απόσυρση από τους διαύλους διανομής και πώλησης, επιβεβαίωση της απόσυρσης από τους σχετικούς διανομείς ή εμπόρους λιανικής πώλησης, αρχεία απογραφής στα οποία εμφανίζονται τα αποθέματα που έχουν αποσυρθεί, έγγραφα εφοδιαστικής και κοινοποίηση εποπτείας της αγοράς, κατά περίπτωση).

Οι οικονομικοί φορείς, για να αποδείξουν την απόρριψη ή, κατά περίπτωση, την απόρριψη που έχει παραχθεί με καταναγκαστική εργασία, πρέπει να υποβάλλουν πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία απόρριψης, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων που αποδεικνύουν τη φυσική αφαίρεση ή αντικατάσταση του μέρους, τη μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε και πιστοποιητικά ή βεβαιώσεις από εγκατεστημένες εγκαταστάσεις απόρριψης ή ανακύκλωσης.

4.9.2.2 Πληροφορίες που αποδεικνύουν την εξάλειψη της καταναγκαστικής εργασίας

Ο οικονομικός φορέας, για να αποδείξει ότι η καταναγκαστική εργασία έχει εξαλειφθεί από τις δραστηριότητές του ή την αλυσίδα εφοδιασμού του όσον αφορά τα οικεία προϊόντα, πρέπει να παράσχει στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι δεν συντρέχουν πλέον οι περιστάσεις που προσδιορίζονται στην απόφαση. Στο πλαίσιο αυτό, ο οικονομικός φορέας θα πρέπει να παράσχει πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την αντιμετώπιση της καταναγκαστικής εργασίας ⁽⁹⁵⁾, τα οποία πρέπει να αξιολογούνται με βάση τους δείκτες καταναγκαστικής εργασίας που προσδιορίζονται στην απόφαση για παραβίαση της απαγόρευσης ⁽⁹⁶⁾. Τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία θα πρέπει να περιλαμβάνουν μέτρα για την πρόληψη της εκ νέου χρήσης καταναγκαστικής εργασίας μετά την ανάκληση της απόφασης για παραβίαση της απαγόρευσης.

⁽⁹³⁾ Άρθρο 21 παράγραφοι 1, 2 και 3 του FLR.

⁽⁹⁴⁾ Άρθρο 41 του Χάρτη.

⁽⁹⁵⁾ Τμήμα 6.4.3.2.

⁽⁹⁶⁾ Τμήμα 9.5 και κατευθυντήριες γραμμές της ΔΟΕ [παραπομπή] στις κατευθυντήριες γραμμές της ΔΟΕ σχετικά με τους δείκτες].

4.9.3. Διοικητικές και δικαστικές προσφυγές κατά απόφασης ⁽⁹⁷⁾

Οι οικονομικοί φορείς που επηρεάζονται άμεσα και ατομικά από απόφαση με την οποία διαπιστώνεται η παραβίαση της απαγόρευσης καταναγκαστικής εργασίας έχουν το δικαίωμα προσφυγής κατά της απόφασης ενώπιον δικαστηρίου με σκοπό την επανεξέταση της οικονομικής και/ή ουσιαστικής νομιμότητας της απόφασης. Για τις αποφάσεις που εκδίδει η Επιτροπή, αρμόδιο είναι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (το οποίο αποτελείται από το Γενικό Δικαστήριο και το Δικαστήριο).

Εάν η προσφυγή ευδοκιμήσει, η επικεφαλής αρμόδια αρχή πρέπει να ενημερώσει την Επιτροπή και όλες τις εθνικές αρμόδιες αρχές μέσω της ενότητας για την καταναγκαστική εργασία του ICSMS. Η Επιτροπή θα επικαιροποιήσει αναλόγως τη δικτυακή πύλη για την καταναγκαστική εργασία.

4.10. Συντονισμός και συνεργασία όσον αφορά τις έρευνες και την επιβολή

Οι αρμόδιες αρχές πρέπει να συντονίζονται στενά με τις σχετικές εθνικές αρχές ⁽⁹⁸⁾ (τμήμα 4.10.1 και 4.10.2). Η Επιτροπή και οι αρμόδιες αρχές πρέπει επίσης να συνεργάζονται στενά και να παρέχουν αμοιβαία συνδρομή (τμήμα 4.10.3) για τη συνεπή, αποτελεσματική και αποδοτική εφαρμογή του κανονισμού ⁽⁹⁹⁾.

4.10.1 Συντονισμός μεταξύ των εθνικών αρχών κράτους μέλους

Για τη διεξαγωγή των ερευνών και των δραστηριοτήτων επιβολής βάσει του κανονισμού απαιτείται η χρήση διαφόρων ικανοτήτων, αρμοδιοτήτων και δεξιοτήτων σε εθνικό επίπεδο. Ταυτόχρονα, η εφαρμογή του κανονισμού μπορεί να οδηγήσει στη συλλογή πληροφοριών και γνώσεων που σχετίζονται με την εφαρμογή άλλων νόμων και πολιτικών. Ως εκ τούτου, οι κατάλληλοι εθνικοί μηχανισμοί συντονισμού για την εφαρμογή του κανονισμού πρέπει:

- να διασφαλίζουν την ομαλή ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εθνικών αρχών κράτους μέλους, ώστε να μπορούν να αλληλοϋποστηρίζονται αποτελεσματικά και αποδοτικά στο έργο τους για την εφαρμογή του κανονισμού και για την εφαρμογή άλλων πολιτικών και κανόνων (π.χ. ενημέρωση των αρμόδιων αρχών ποινικής προστασίας και προστασίας των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων).
- να διευκολύνουν τη συνεργασία και να δημιουργούν συνέργειες για την αποτελεσματική και αποδοτική εφαρμογή. Οι αρμόδιες αρχές πρέπει να μπορούν να βασίζονται στην εμπειρογνώση, στις εξουσίες και στα καθήκοντα άλλων σχετικών εθνικών αρχών, οι οποίες μπορούν να συνδράμουν στις έρευνες και στην επιβολή των αποφάσεων σχετικά με παραβιάσεις της απαγόρευσης. Σ' αυτές περιλαμβάνονται:
 - σώματα επιθεώρησης εργασίας.
 - αρχές επιβολής του νόμου.
 - αρχές αρμόδιες για τον συντονισμό της καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων και εθνικοί μηχανισμοί παραπομπής ⁽¹⁰⁰⁾.
 - αρχές εποπτείας της αγοράς.
 - τελωνειακές αρχές.
 - εποπτικές αρχές που θα οριστούν βάσει της οδηγίας 2024/1760 για την εταιρική δέουσα επιμέλεια όσον αφορά τη βιωσιμότητα, οι οποίες μπορεί να είναι σε θέση να συμβάλουν στην επαλήθευση των προσπαθειών δέουσας επιμέλειας των οικονομικών φορέων που υπόκεινται στην εν λόγω οδηγία και σχετίζονται με την εφαρμογή του κανονισμού.
 - φορολογικές αρχές, οι οποίες μπορούν να συνδράμουν στην επιβολή κυρώσεων.
 - άλλες τομεακές αρχές (π.χ. αρχές αλιείας).

⁽⁹⁷⁾ Άρθρο 21 παράγραφοι 5 και 6 του FLR.

⁽⁹⁸⁾ Άρθρο 5 παράγραφος 6 του FLR.

⁽⁹⁹⁾ Άρθρο 16 του FLR.

⁽¹⁰⁰⁾ Σ' αυτές θα περιλαμβάνονται οι εθνικοί μηχανισμοί παραπομπής (ΕΜΠ).

4.10.2 Συντονισμός με τις αρχές επιβολής του νόμου και αλληλεπίδραση με τις ποινικές διαδικασίες

Ο στενός συντονισμός μεταξύ των αρμόδιων αρχών και των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών που ασχολούνται με τις ποινικές πτυχές μιας υπόθεσης είναι απαραίτητος, ιδίως για τη συλλογή και την αξιολόγηση αποδεικτικών στοιχείων σε υποθέσεις καταναγκαστικής εργασίας⁽¹⁰¹⁾ και τη διασφάλιση της εμπιστευτικότητας των ποινικών ερευνών. Οι λεπτομέρειες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί στην πράξη η εν λόγω συνεργασία εξαρτώνται από τους εθνικούς κανόνες (ιδίως εκείνους που υποστηρίζουν την εφαρμογή του κανονισμού) και από την αλληλεπίδραση των διαδικασιών δυνάμει του κανονισμού με το εθνικό δικαστικό σύστημα και το σύστημα ποινικού δικαίου.

Ο κανονισμός έχει άμεση εφαρμογή και ο στόχος του είναι διαφορετικός από αυτόν του ποινικού δικαίου· ως εκ τούτου, εφαρμόζεται χωριστά από το εθνικό ποινικό δίκαιο που αντιμετωπίζει την καταναγκαστική εργασία. Ο κανονισμός προβλέπει μόνο διοικητικές διαδικασίες και μέτρα: οι ποινικές έρευνες και διώξεις (μεταξύ άλλων στο πλαίσιο της νομοθεσίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων) δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του. Η εφαρμογή του κανονισμού δεν απαιτεί προηγούμενη ποινική έρευνα ούτε, κατά μείζονα λόγο, καταδίκη των ιδίων πραγματικών περιστατικών βάσει του ποινικού δικαίου.

Μια υπόθεση καταναγκαστικής εργασίας μπορεί να οδηγήσει τόσο σε ποινική διαδικασία όσο και σε έρευνα βάσει του κανονισμού, οι οποίες διεξάγονται παράλληλα και μπορεί να καταλήξουν τόσο σε ποινικές όσο και σε διοικητικές αποφάσεις. Η επιβολή της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας δεν θα πρέπει να θέτει σε κίνδυνο τη διεξαγωγή ποινικών ερευνών.

Κατά συνέπεια, οι αρχές που εφαρμόζουν αυτά τα διαφορετικά πλαίσια πρέπει να συνεργάζονται και να διασφαλίζουν ότι δεν διακυβεύονται οι ποινικές έρευνες και η εμπιστευτικότητά τους.

Σε περίπτωση διερεύνησης διασυννοριακής υπόθεσης καταναγκαστικής εργασίας, η επικεφαλής αρχή θα πρέπει να εξετάζει το ενδεχόμενο ανταλλαγής πληροφοριών μέσω του δικτύου SIENA⁽¹⁰²⁾ για τον συντονισμό των προσπαθειών και των πληροφοριών με τις αρχές επιβολής του νόμου άλλων κρατών μελών.

4.10.3. Συντονισμός, συνεργασία και αμοιβαία συνδρομή μεταξύ των αρμόδιων αρχών και της Επιτροπής

Οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών και η Επιτροπή πρέπει να συνεργάζονται στενά, καθώς είναι από κοινού υπεύθυνες να διασφαλίζουν την αποτελεσματική, αποδοτική και ομοιόμορφη εφαρμογή του κανονισμού σε ολόκληρη την ΕΕ⁽¹⁰³⁾. Οι αρμόδιες αρχές είναι υπεύθυνες τόσο για τις έρευνες σε εθνικό πλαίσιο όσο και για την επιβολή των αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εκδίδει η Επιτροπή. Οι εργασίες του ενωσιακού δικτύου για την καταπολέμηση των προϊόντων καταναγκαστικής εργασίας⁽¹⁰⁴⁾ και του ICSMS θα διευκολύνουν αυτές τις διαδικασίες.

Το καθήκον αμοιβαίας συνδρομής συνεπάγεται τις αρμοδιότητες και τις υποχρεώσεις που παρατίθενται κατωτέρω⁽¹⁰⁵⁾:

- Όταν μια αρμόδια αρχή ή η Επιτροπή ανακαλύπτει πληροφορίες σχετικά με εικαζόμενη καταναγκαστική εργασία σε έδαφος για το οποίο δεν είναι αρμόδια, πρέπει να κοινοποιεί τις πληροφορίες στη σχετική αρμόδια αρχή μέσω του ICSMS.
- Μια επικεφαλής αρμόδια αρχή μπορεί να ζητήσει στήριξη ή πληροφορίες από άλλες αρμόδιες αρχές, οι οποίες πρέπει να απαντήσουν πάραυτα και με πνεύμα συνεργασίας. Τα αιτήματα παροχής πληροφοριών πρέπει να διεκπεραιώνονται μέσω του ICSMS και να απαντώνται πλήρως εντός 20 εργάσιμων ημερών. Εάν η αιτούσα αρχή κρίνει ότι οι πληροφορίες είναι ανεπαρκείς, μπορεί να ζητήσει πρόσθετες λεπτομέρειες. Κατά γενικό κανόνα, η αρχή στην οποία υποβάλλεται το αίτημα πρέπει να συνεργάζεται και να παρέχει απάντηση. Ωστόσο, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η αρχή στην οποία υποβάλλεται το αίτημα μπορεί να αρνηθεί εν μέρει ή πλήρως να συμμορφωθεί, εάν η συμμόρφωση με το αίτημα θα έθετε σε σοβαρό κίνδυνο τις δικές της δραστηριότητες, όπως υπό εξέλιξη έρευνες. Στις περιπτώσεις αυτές, η αρμόδια αρχή στην οποία υποβάλλεται το αίτημα ή η Επιτροπή πρέπει να αιτιολογεί την (μερική ή ολική) άρνησή της και να διαβιβάζει μόνο πληροφορίες που δεν θέτουν σε κίνδυνο τις δραστηριότητές της. Τα έγγραφα, οι περιλήψεις ή η χρονική μετάθεση της διαβίβασης πληροφοριών αποτελούν πρακτικές λύσεις που συμβιβάζουν το καθήκον συνεργασίας με το καθήκον διασφάλισης της αποτελεσματικής εφαρμογής του κανονισμού.
- Όταν μια επικεφαλής αρμόδια αρχή διερευνά μια υπόθεση, πρέπει να απαντά πάραυτα και με πνεύμα συνεργασίας σε αιτήματα άλλων αρμόδιων αρχών που έχουν βάσιμους λόγους να συμμετάσχουν ενεργά. Εάν ο υπό έρευνα οικονομικός φορέας είναι εγκατεστημένος σε διαφορετικό κράτος μέλος και η αρμόδια αρχή του εν λόγω κράτους μέλους ζητήσει να συμμετάσχει στην έρευνα, η επικεφαλής αρμόδια αρχή θα πρέπει καταρχήν να συμφωνήσει με το αίτημα.

⁽¹⁰¹⁾ Άρθρο 5 παράγραφος 6 του FLR.

⁽¹⁰²⁾ Εφαρμογή δικτύου ασφαλούς ανταλλαγής πληροφοριών (SIENA) — Διασφάλιση της ασφαλούς ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ της Ευρωπόλ και του εταίρου της.

⁽¹⁰³⁾ Άρθρο 5 παράγραφος 1 του FLR.

⁽¹⁰⁴⁾ Στο δίκτυο συμμετέχουν εκπρόσωποι των κρατών μελών, εκπρόσωποι της Επιτροπής και εκπρόσωποι των τελωνειακών αρχών. Βλ. επίσης άρθρο 6 του FLR.

⁽¹⁰⁵⁾ Άρθρο 16 του FLR.

5. ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΑΙ ΚΥΡΩΣΕΙΣ

5.1 Επιβολή των αποφάσεων για παραβίαση της απαγόρευσης ⁽¹⁰⁶⁾

Η απόφαση για παραβίαση της απαγόρευσης, μόλις εκδοθεί από επικεφαλής αρμόδια αρχή, πρέπει να κοινοποιείται μέσω του ICSMS στις αρμόδιες αρχές και στις τελωνειακές αρχές. Οι αρμόδιες αρχές είναι υπεύθυνες για την επιβολή των εν λόγω αποφάσεων εντός της αγοράς της ΕΕ (τμήμα 5.1.1). Οι αρμόδιες αρχές είναι υπεύθυνες για την επιβολή των εν λόγω αποφάσεων εντός της αγοράς της ΕΕ (τμήμα 5.1.1). Οι τελωνειακές αρχές πρέπει να προσδιορίζουν ποια προϊόντα, μεταξύ των προϊόντων που εισάγονται στην ΕΕ ή εξάγονται από αυτήν, αποτελούν αντικείμενο αποφάσεων για παραβίαση της απαγόρευσης και πρέπει να συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές για την επιβολή των εν λόγω αποφάσεων στα σύνορα (τμήμα 5.1.2).

5.1.1 Επιβολή των αποφάσεων για παραβίαση της απαγόρευσης εντός της ΕΕ

Οι αρμόδιες αρχές πρέπει να διασφαλίζουν την αποτελεσματική επιβολή όλων των στοιχείων των αποφάσεων, όπου απαιτείται σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές άλλων κρατών μελών και με άλλες εθνικές αρχές, όπως οι αρχές εποπτείας της αγοράς. Οι αρμόδιες αρχές πρέπει να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με την απαγόρευση που βασίζεται στο προϊόν, τις εντολές απόσυρσης και απόρριψης (τμήμα 5.1.1.1) και τον περιορισμό της πρόσβασης στα προϊόντα και στις καταχωρίσεις των εν λόγω προϊόντων. Η αρμόδια αρχή κάθε κράτους μέλους πρέπει να επικοινωνεί με τους οικονομικούς φορείς που είναι οι αποδέκτες των αποφάσεων για παραβίαση της απαγόρευσης και είναι εγκατεστημένοι στο έδαφός του. Εάν ένας οικονομικός φορέας καθιστά διαθέσιμα προϊόντα στην αγορά περισσότερων του ενός κρατών μελών, η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους εγκατάστασης μπορεί να ζητήσει τη συνδρομή των αρμόδιων αρχών άλλων κρατών μελών.

5.1.1.1 Απόσυρση και απόρριψη προϊόντων που παράγονται με καταναγκαστική εργασία

Οι αρμόδιες αρχές είναι υπεύθυνες να διασφαλίζουν την αποτελεσματική εφαρμογή από τους οικονομικούς φορείς των εντολών απόσυρσης και απόρριψης που προβλέπονται στις αποφάσεις για παραβίαση της απαγόρευσης (τμήμα 4.8.3) ⁽¹⁰⁷⁾. Η στενή συνεργασία με τις αρχές εποπτείας της αγοράς θα έχει καίρια σημασία για το έργο αυτό.

Οι αρμόδιες αρχές, για να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση, πρέπει να ζητούν πληροφορίες από τον οικονομικό φορέα σχετικά με τα οικεία σχέδια απόσυρσης και απόρριψης και να ζητούν εκθέσεις προόδου για τα εν λόγω σχέδια. Όσον αφορά προϊόντα τα οποία έχουν παραχθεί μόνο εν μέρει με καταναγκαστική εργασία, τα σχέδια αυτά θα πρέπει να περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με την αντικατάσταση των εν λόγω μερών. Κατά την κατάρτιση σχεδίων απόρριψης, οι οικονομικοί φορείς θα πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή σε διαρκή αγαθά υψηλής αξίας (π.χ. οχήματα, μηχανήματα, ηλεκτρονικά είδη), για τα οποία απαιτούνται εκτιμήσεις τεχνικής σκοπιμότητας προκειμένου να ανακυκλωθούν ή να καταστούν μη λειτουργικά. Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να συντονίζονται με τις ρυθμιστικές αρχές για το περιβάλλον και την ασφάλεια σχετικά με τα εν λόγω σχέδια.

α) Απόσυρση προϊόντων

Κατά την παρακολούθηση της διαδικασίας απόσυρσης προϊόντων, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να αξιολογούν τις πληροφορίες που παρέχονται από τον οικονομικό φορέα. Οι οικείοι οικονομικοί φορείς, προκειμένου να συμμορφωθούν με απόφαση για παραβίαση της απαγόρευσης, πρέπει να έχουν συνολική εικόνα των αποθεμάτων των προϊόντων καθώς και του σημείου των διαύλων διανομής στο οποίο βρίσκονται τα εν λόγω προϊόντα, μεταξύ άλλων και για τις εξ αποστάσεως πωλήσεις· πρέπει επίσης να καταρτίζουν σχέδιο απόσυρσης, στο οποίο θα περιγράφεται λεπτομερώς ο τρόπος απόσυρσης των προϊόντων σύμφωνα με την απόφαση.

β) Διαδικασία απόρριψης

Κατά την παρακολούθηση της διαδικασίας απόρριψης των προϊόντων, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα προϊόντα απορρίπτονται σύμφωνα με την ιεράρχηση των αποβλήτων που ορίζεται στην οδηγία 2008/98/ΕΚ ⁽¹⁰⁸⁾, δηλαδή ανακυκλώνονται ή, όταν αυτό δεν είναι δυνατόν, καθίστανται μη λειτουργικά ⁽¹⁰⁹⁾. Τα ενδύματα, τα εξαρτήματα της ένδυσης και τα υποδήματα μπορούν να καταστρέφονται σύμφωνα με τις διατάξεις του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού 2026/296 της Επιτροπής ⁽¹¹⁰⁾. Τα αλλοιώσιμα προϊόντα πρέπει να δωρίζονται για φιλανθρωπικούς σκοπούς ή για σκοπούς δημόσιου συμφέροντος. Η απόρριψη του προϊόντος με τους προαναφερθέντες τρόπους δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να παρέχει όφελος στον οικείο οικονομικό φορέα.

⁽¹⁰⁶⁾ Άρθρο 23 του FLR.

⁽¹⁰⁷⁾ Άρθρο 24 του FLR.

⁽¹⁰⁸⁾ Οδηγία 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, για τα απόβλητα και την κατάρτιση ορισμένων οδηγιών (ΕΕ L 312 της 22.11.2008, σ. 3).

⁽¹⁰⁹⁾ Άρθρο 25 του FLR.

⁽¹¹⁰⁾ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2026/296 της Επιτροπής, της 9ης Φεβρουαρίου 2026, για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1781 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με τον καθορισμό παρεκκλίσεων από την απαγόρευση καταστροφής μη πωληθέντων καταναλωτικών προϊόντων (ΕΕ L, 2026/296, 22.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2026/296/oj).

γ) Προϊόντα με μέρη που μπορούν να αντικατασταθούν και προϊόντα στρατηγικής ή κρίσιμης σημασίας

Εάν η απόφαση αφορά μέρη προϊόντος που μπορούν να αντικατασταθούν, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα οικεία προϊόντα αποσύρονται και ότι τα μέρη απορρίπτονται όπως εξηγείται στην ανωτέρω διαδικασία απόρριψης, και ότι ο οικείος οικονομικός φορέας έχει αντικαταστήσει τα εν λόγω μέρη με μέρη που δεν έχουν παραχθεί με καταναγκαστική εργασία σύμφωνα με τον κανονισμό. Τα προϊόντα που προκύπτουν από τέτοια διαδικασία μπορούν στη συνέχεια να διατίθενται εκ νέου στην αγορά. Εάν ο οικονομικός φορέας δεν είναι διατεθειμένος να αντικαταστήσει το μέρος, τότε πρέπει να απορριφθεί ολόκληρο το προϊόν.

Εάν η απόφαση αφορά προϊόντα που αποτελούν μέρος αλυσίδας εφοδιασμού στρατηγικής ή κρίσιμης σημασίας για την ΕΕ ⁽¹¹¹⁾ και εάν η επικεφαλής αρμόδια αρχή διατάξει την κατακράτηση του προϊόντος αντί της απόρριψής του (τμήμα 4.8.4), οι αρμόδιες αρχές πρέπει παρόλα αυτά να διασφαλίσουν την απόσυρση, όπως ορίζεται ανωτέρω. Πρέπει επίσης να ζητούν πληροφορίες από τον οικείο οικονομικό φορέα σχετικά με τον τόπο στον οποίο είναι αποθηκευμένα τα προϊόντα ενόσω εξαλείφεται η καταναγκαστική εργασία.

Σε περίπτωση που η καταναγκαστική εργασία δεν εξαλειφθεί εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, η αρμόδια αρχή πρέπει να επιβάλει την απόρριψη των οικείων προϊόντων, όπως ορίζεται ανωτέρω. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί συμμόρφωση με την απόφαση, η επικεφαλής αρμόδια αρχή πρέπει να ανακαλέσει την απόφασή της για το μέλλον (τμήμα 4.9). Εάν ο οικονομικός φορέας δεν επιθυμεί να λάβει τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσει την εξάλειψη της καταναγκαστικής εργασίας, πρέπει να ενημερώσει τις αρμόδιες αρχές και να προβεί στην απόρριψη του προϊόντος σύμφωνα με την απόφαση, όπως εξηγείται στο στοιχείο β) ανωτέρω.

δ) Μεταφορά προϊόντων στην αρμόδια αρχή προς απόρριψη

Στις περιπτώσεις που η ανακύκλωση και η δωρεά του οικείου προϊόντος θα μπορούσαν να έχουν μεγάλη οικονομική αξία και εάν οι τελωνειακές αρχές, υπό άλλες συνθήκες, θα κατέστρεφαν τα εν λόγω προϊόντα, η αρμόδια αρχή μπορεί να ζητήσει από τις τελωνειακές αρχές να θέσουν υπό την ευθύνη της τα προϊόντα των οποίων η ελεύθερη κυκλοφορία ή η εξαγωγή απορρίφθηκε ⁽¹¹²⁾, με σκοπό την απόρριψή τους σύμφωνα με το άρθρο 25. Το κόστος αυτής της ενέργειας πρέπει να βαρύνει τον οικονομικό φορέα.

ε) Προϊόντα που πωλούνται επιγραμμικά

Οικονομικός φορέας που καθιστά διαθέσιμα επιγραμμικά προϊόντα που υπόκεινται σε απόφαση για παραβίαση της απαγόρευσης πρέπει να αποσύρει τα εν λόγω προϊόντα και να τα απορρίπτει σύμφωνα με την απόφαση, όπως περιγράφεται στα στοιχεία α) έως δ) ανωτέρω. Ο οικονομικός φορέας πρέπει επίσης να αφαιρεί την καταχώριση από τον ιστότοπό του.

Όταν ο οικονομικός φορέας χρησιμοποιεί ενδιάμεση υπηρεσία, όπως επιγραμμική αγορά, για να προσφέρει ένα προϊόν, οι αρμόδιες αρχές μπορούν επίσης να εκδίδουν εντολή προς τον πάροχο της ενδιάμεσης υπηρεσίας, με βάση το σχετικό δικαίωμα του κράτους μέλους ή το άμεσα εφαρμοστέο δικαίωμα της ΕΕ, με την οποία θα απαιτείται από τους παρόχους να περιορίζουν την πρόσβαση στις κοινοποιήσεις και τις καταχωρίσεις που αναφέρονται στα προαναφερθέντα προϊόντα. Εάν η εντολή πληροί τις τυπικές προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 9 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065 ⁽¹¹³⁾, οι πάροχοι πρέπει να ενημερώνουν τις αρχές έκδοσης σχετικά με τα μέτρα που έχουν λάβει για να διασφαλίσουν τη συμμόρφωση με την απόφαση για παραβίαση της απαγόρευσης.

5.1.2. Επιβολή των αποφάσεων για παραβίαση της απαγόρευσης στα σύνορα ⁽¹¹⁴⁾

Δεδομένου ότι η καταναγκαστική εργασία αποτελεί μέρος της διαδικασίας μεταποίησης και δεν αφήνει κανένα ίχνος στο ίδιο το προϊόν, οι τελωνειακές αρχές δεν μπορούν να εξακριβώσουν τη συμμόρφωση μέσω των ελέγχων τους και μόνο, και, ως εκ τούτου, οι αρμόδιες αρχές εξακολουθούν να είναι υπεύθυνες για τη συνολική επιβολή της απαγόρευσης των προϊόντων καταναγκαστικής εργασίας στην αγορά της ΕΕ καθώς και για την εισαγωγή και την εξαγωγή προϊόντων καταναγκαστικής εργασίας ⁽¹¹⁵⁾. Οι τελωνειακές αρχές πρέπει να ενεργούν βάσει των αποφάσεων που εκδίδονται από τις αρμόδιες αρχές και τους κοινοποιούνται μέσω του ICSMS ⁽¹¹⁶⁾. Κάθε τροποποίηση ή ανάκληση απόφασης πρέπει επίσης να κοινοποιείται χωρίς καθυστέρηση στις τελωνειακές αρχές, οι οποίες θα πρέπει αμέσως να προσαρμόζουν αναλόγως τα μέτρα επιβολής που λαμβάνουν. Η στενή συνεργασία μεταξύ των τελωνειακών αρχών και των αρμόδιων αρχών είναι απαραίτητη για να διασφαλίζεται η αποτελεσματική επιβολή της νομοθεσίας για τα προϊόντα που εισέρχονται ή εξέρχονται από την ΕΕ.

⁽¹¹¹⁾ Άρθρο 20 σημείο 5) του FLR.

⁽¹¹²⁾ Άρθρο 30 σημείο 4) του FLR.

⁽¹¹³⁾ Βλ. κανονισμό (ΕΕ) 2022/2065 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 2022, σχετικά με την ενιαία αγορά ψηφιακών υπηρεσιών και την τροποποίηση της οδηγίας 2000/31/ΕΚ (πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες).

⁽¹¹⁴⁾ Άρθρα 26-31 του FLR.

⁽¹¹⁵⁾ Αιτιολογική σκέψη 55 του FLR.

⁽¹¹⁶⁾ Η κοινοποίηση αυτή θα είναι αυτοματοποιημένη μεταξύ της ενότητας για την καταναγκαστική εργασία του ICSMS και του συστήματος διαχείρισης τελωνειακών κινδύνων (CRMS), αλλά, έως ότου ενοποιηθούν τα δύο συστήματα, οι αρμόδιες αρχές και οι τελωνειακές αρχές θα ανταλλάσσουν αρχικά τις πληροφορίες σύμφωνα με τα εθνικά πρωτόκολλα που θα τεθούν σε εφαρμογή πριν από την έναρξη εφαρμογής του κανονισμού.

5.1.2.1 Πεδίο εφαρμογής και προϋποθέσεις του κανονισμού όσον αφορά τα προϊόντα που εισέρχονται ή εξέρχονται από την αγορά της ΕΕ

Ο κανονισμός εφαρμόζεται αποκλειστικά στα προϊόντα που διασαφίζονται στο τελωνείο στο πλαίσιο των τελωνειακών καθεστώτων «θέση σε ελεύθερη κυκλοφορία» και «εξαγωγή». Τα προϊόντα που πρόκειται να υπαχθούν σε άλλα τελωνειακά καθεστώτα δεν υπόκεινται στον κανονισμό.

5.1.3 Ταυτοποίηση των προϊόντων στα σύνορα

Για την ταυτοποίηση των προϊόντων που εισέρχονται στην αγορά της ΕΕ ή εξέρχονται από αυτήν και τα οποία αποτελούν αντικείμενο αποφάσεων καταναγκαστικής εργασίας⁽¹¹⁷⁾, οι τελωνειακές αρχές πρέπει να εφαρμόζουν τελωνειακές διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων σύμφωνα με τον ενωσιακό τελωνειακό κώδικα, λαμβάνοντας υπόψη τις αποφάσεις για παραβίαση της απαγόρευσης που κοινοποιούνται χωρίς καθυστέρηση από την επικεφαλής αρμόδια αρχή, καθώς και κάθε σχετική διαθέσιμη πληροφορία σχετικά με τους κινδύνους.

Εάν για την αποτελεσματική επιβολή της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας απαιτείται από τις τελωνειακές αρχές να έχουν πρόσβαση σε πρόσθετες πληροφορίες πέραν εκείνων που συνήθως προβλέπονται από την τελωνειακή νομοθεσία⁽¹¹⁸⁾, ανατίθεται στην Επιτροπή η εξουσία να εκδίδει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις για τον προσδιορισμό των πρόσθετων πληροφοριών που πρέπει να παρέχουν οι οικονομικοί φορείς στις τελωνειακές αρχές για τα προϊόντα που εισέρχονται ή εξέρχονται από την αγορά της ΕΕ. Οι πληροφορίες αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν στοιχεία ταυτοποίησης του προϊόντος, του κατασκευαστή ή του παραγωγού και των προμηθευτών του προϊόντος. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θα εκδώσει πρόσθετες κατευθυντήριες γραμμές που θα συνοδεύουν τις κατ' εξουσιοδότηση πράξεις, σύμφωνα με το άρθρο 11 στοιχείο δ) του κανονισμού.

Η ταυτοποίηση των προϊόντων που υπόκεινται σε απαγόρευση της καταναγκαστικής εργασίας μπορεί επίσης να υποστηρίζεται από πληροφορίες που ανταλλάσσονται μεταξύ της Επιτροπής και των αρμόδιων αρχών⁽¹¹⁹⁾.

5.1.4 Αναστολή της θέσης των προϊόντων σε ελεύθερη κυκλοφορία και ενημέρωση των αρμόδιων αρχών

Οι τελωνειακές αρχές πρέπει να αναστέλλουν τη θέση προϊόντος σε ελεύθερη κυκλοφορία ή την εξαγωγή του⁽¹²⁰⁾ εάν, μέσω του οικείου συστήματος διαχείρισης κινδύνων, διαπιστώσουν ότι προϊόν που εισέρχεται ή εξέρχεται από την αγορά της ΕΕ μπορεί, σύμφωνα με απόφαση που έχει κοινοποιηθεί δυνάμει του άρθρου 26 παράγραφος 3, να παραβιάζει την απαγόρευση που προβλέπεται στο άρθρο 3 του κανονισμού.

Οι τελωνειακές αρχές πρέπει να ενημερώνουν αμέσως τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους τους για την αναστολή και να τους διαβιβάζουν όλες τις σχετικές πληροφορίες ώστε να είναι σε θέση να διαπιστώσουν αν τα οικεία προϊόντα καλύπτονται από κοινοποιηθείσα απόφαση για παραβίαση της απαγόρευσης.

Οι όροι που ισχύουν για τα προϊόντα κατά τη διάρκεια της αναστολής της θέσης τους σε ελεύθερη κυκλοφορία ή της εξαγωγής τους, όπως μεταξύ άλλων για την αποθήκευσή τους και τυχόν μέτρα που συνδέονται με την απόρριψη της θέσης τους σε ελεύθερη κυκλοφορία, καθορίζονται από τις τελωνειακές αρχές, κατά περίπτωση, σύμφωνα με τον ενωσιακό τελωνειακό κώδικα⁽¹²¹⁾.

Οι αρμόδιες αρχές πρέπει καταρχήν να καταλήγουν σε συμπέρασμα εντός των ισχυουσών προθεσμιών. Εάν είναι αναγκαίο και δεόντως αιτιολογημένο, οι αρμόδιες αρχές μπορούν να απαιτούν από τις τελωνειακές αρχές να διατηρήσουν την αναστολή, ώστε να μπορέσουν να αξιολογήσουν ορθά το προϊόν που αναστέλλεται από τις τελωνειακές αρχές⁽¹²²⁾. Αυτό μπορεί να συμβεί όταν οι αρμόδιες αρχές, προκειμένου να καταλήξουν σε συμπέρασμα σχετικά με την αναστολή, θα πρέπει να διενεργήσουν διεξοδικότερη εξέταση των εγγράφων που συνοδεύουν τα προϊόντα ή επανεξέταση προϊόντων ή να επικοινωνήσουν με τον οικονομικό φορέα. Η τελευταία περίπτωση μπορεί να προκύψει εάν μια απόφαση περιλαμβάνει παρέκκλιση από την απόρριψη ή εάν ένα προϊόν απαγορευθεί λόγω μερών που μπορούν να αντικατασταθούν, με εντολή προς τους οικονομικούς φορείς για θέση των συγκεκριμένων μερών εκτός κυκλοφορίας.

⁽¹¹⁷⁾ Άρθρο 26 σημείο 4) του FLR.

⁽¹¹⁸⁾ Βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 56 του FLR για λεπτομερέστερες γενικές πληροφορίες σχετικά με την εν λόγω διάταξη.

⁽¹¹⁹⁾ Άρθρο 31 του FLR.

⁽¹²⁰⁾ Άρθρο 28 του FLR.

⁽¹²¹⁾ Αιτιολογική σκέψη 60 του FLR.

⁽¹²²⁾ Αιτιολογική σκέψη 57 του FLR.

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, οι τελωνειακές αρχές δεν θέτουν τα οικεία προϊόντα σε ελεύθερη κυκλοφορία ούτε επιτρέπουν την εξαγωγή τους εν αναμονή της αξιολόγησης από τις αρμόδιες αρχές ή της λήξης των ισχυουσών προθεσμιών.

Στο πλαίσιο της επανεξέτασης από τις αρμόδιες αρχές κατά τη διάρκεια της περιόδου αναστολής του προϊόντος και πριν από την εξαγωγή συμπεράσματος και την κοινοποίησή του στις τελωνειακές αρχές, το οποίο θα είχε ως αποτέλεσμα την απόρριψη του προϊόντος και, κατά συνέπεια, τη θέση του εκτός κυκλοφορίας, ο οικονομικός φορέας μπορεί, με τη σύμφωνη γνώμη των τελωνειακών αρχών και των αρμόδιων αρχών, να ζητήσει την υπαγωγή του προϊόντος σε άλλο τελωνειακό καθεστώς, ώστε να καταστεί δυνατή η αντικατάσταση ή η τροποποίηση των μερών του προϊόντος που δεν συμμορφώνονται με τον κανονισμό.

5.1.5 Θέση προϊόντος σε ελεύθερη κυκλοφορία ή εξαγωγή προϊόντος

Όταν οι αρμόδιες αρχές καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι ένα προϊόν που τους κοινοποιήθηκε μετά από αναστολή δεν υπόκειται σε απόφαση για παραβίαση της απαγόρευσης, πρέπει να καταχωρίζουν αμέσως τις εν λόγω πληροφορίες στο ICSMS και να ενημερώνουν σχετικά τις τελωνειακές αρχές. Μόλις κοινοποιηθεί η εν λόγω απόφαση στις τελωνειακές αρχές, αυτές πρέπει να θέσουν το προϊόν σε ελεύθερη κυκλοφορία ή να επιτρέψουν την εξαγωγή του, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται όλες οι άλλες προϋποθέσεις για τη θέση σε ελεύθερη κυκλοφορία.

Οι τελωνειακές αρχές πρέπει επίσης να θέτουν ένα προϊόν σε ελεύθερη κυκλοφορία ή να επιτρέπουν την εξαγωγή του, όταν οι αρμόδιες αρχές δεν έχουν αντιδράσει στην κοινοποίηση που αναφέρεται στο τμήμα 5.1.4 εντός των προθεσμιών και υπό τους όρους που καθορίζονται στον κανονισμό ⁽¹²³⁾.

5.1.6 Απόρριψη, κατάσχεση και θέση εκτός κυκλοφορίας ⁽¹²⁴⁾

Όταν οι αρμόδιες αρχές καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι ένα προϊόν που τους κοινοποιήθηκε μετά από αναστολή έχει παραχθεί με καταναγκαστική εργασία σύμφωνα με απόφαση για παραβίαση της απαγόρευσης, πρέπει να καταχωρίζουν αμέσως τις εν λόγω πληροφορίες στο ICSMS και να ενημερώνουν σχετικά τις τελωνειακές αρχές. Μόλις κοινοποιηθεί η εν λόγω απόφαση στις τελωνειακές αρχές, αυτές πρέπει να προβούν στην απόρριψη· δεν είναι δυνατή καμία τροποποίηση ή επανεξαγωγή (στην περίπτωση εισαγόμενων εμπορευμάτων). Οι τελωνειακές αρχές πρέπει να διασφαλίζουν ότι το προϊόν τίθεται εκτός κυκλοφορίας σύμφωνα με το εφαρμοστέο ενωσιακό δίκαιο και το εθνικό δίκαιο που συνάδει με το ενωσιακό δίκαιο. Τυχόν απόβλητα που προκύπτουν από την απόρριψη θα αντιμετωπίζονται επίσης σύμφωνα με το εφαρμοστέο ενωσιακό και εθνικό δίκαιο. Οι δαπάνες που σχετίζονται με την απόρριψη θα πρέπει να βαρύνουν τον οικονομικό φορέα σύμφωνα με τις διατάξεις του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα.

Εναλλακτικά, και κατόπιν αιτήματος αρμόδιας αρχής και υπό την ευθύνη της, οι τελωνειακές αρχές μπορούν να κατάσχουν το προϊόν και να το απορρίψουν και υπό την ευθύνη της εν λόγω αρμόδιας αρχής. Στις περιπτώσεις αυτές, η αρμόδια αρχή πρέπει να διασφαλίζει ότι το προϊόν τίθεται εκτός κυκλοφορίας με τον τρόπο που ορίζεται στον κανονισμό (κυρίως ανακυκλώνεται ή, όταν αυτό δεν είναι δυνατό, καθίσταται μη λειτουργικό ή δωρίζεται στην περίπτωση αλλοιώσιμων προϊόντων, κατά περίπτωση).

5.2 Κυρώσεις

Οι αρμόδιες αρχές έχουν καθήκον να διασφαλίζουν την αποτελεσματική, αποδοτική και ομοιόμορφη εφαρμογή του κανονισμού σε ολόκληρη την ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της επιβολής των αποφάσεων. Για τον σκοπό αυτόν, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να θεσπίσουν κανόνες σχετικά με τις χρηματικές ποινές (πρόστιμα), οι οποίοι πρέπει να κοινοποιηθούν στην Επιτροπή έως τις 14 Δεκεμβρίου 2026. Μόνο οι αρχές των κρατών μελών έχουν την εξουσία να επιβάλλουν κυρώσεις, ακόμη και όταν η Επιτροπή είναι αυτή που έχει εκδώσει απόφαση για παραβίαση της απαγόρευσης ⁽¹²⁵⁾.

Το παρόν κεφάλαιο παρέχει καθοδήγηση σχετικά με τη μέθοδο υπολογισμού των χρηματικών ποινών σύμφωνα με το άρθρο 37 παράγραφος 2 και τα εφαρμοστέα κατώτατα όρια ⁽¹²⁶⁾. Αξίζει να σημειωθεί ότι η εθνική νομοθεσία μπορεί να περιλαμβάνει άλλα είδη κυρώσεων, υπό την προϋπόθεση ότι συμμορφώνονται με το ενωσιακό δίκαιο, συμπεριλαμβανομένου του κανονισμού. Επιπλέον, κατά τον υπολογισμό και την επιβολή οποιασδήποτε άλλης κύρωσης, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να διασφαλίζουν ότι αυτή είναι αποτελεσματική, αναλογική και αποτρεπτική.

⁽¹²³⁾ Άρθρο 29 του FLR.

⁽¹²⁴⁾ Άρθρο 30 του FLR.

⁽¹²⁵⁾ Άρθρο 37 του FLR.

⁽¹²⁶⁾ Άρθρο 11 στοιχείο θ) του FLR.

5.2.1. Λόγοι επιβολής κυρώσεων

Δεν επιβάλλονται κυρώσεις για παραβίαση της ίδιας της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας. Κυρώσεις επιβάλλονται σε κάθε οικονομικό φορέα για μη συμμόρφωση με απόφαση για παραβίαση της απαγόρευσης. Συγκεκριμένα, αυτό σημαίνει ότι κυρώσεις θα επιβάλλονται στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- διάθεση των εν λόγω προϊόντων στην αγορά κατά παράβαση απόφασης για παραβίαση της απαγόρευσης·
- μη απόσυρση των εν λόγω προϊόντων ή μη θέση τους εκτός κυκλοφορίας, ή και τα δύο, εν όλω ή εν μέρει·
- μη αντικατάσταση του μέρους του προϊόντος που αποτελεί αντικείμενο απόφασης για παραβίαση της απαγόρευσης·
- μη κατακράτηση των προϊόντων σε περίπτωση εντολής κατακράτησης του προϊόντος λόγω της στρατηγικής σημασίας του (τμήμα 4.8.4).

5.2.2. Υπολογισμός των κυρώσεων

Το άρθρο 37 παράγραφος 2 του κανονισμού θεσπίζει ορισμένους βασικούς κανόνες για τον υπολογισμό των κυρώσεων. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη διαθέτουν κάποια διακριτική ευχέρεια όσον αφορά την επιλογή του τρόπου ρύθμισης και εφαρμογής των κυρώσεων. Αυτή η διακριτική ευχέρεια τους επιτρέπει να καθορίζουν κανόνες και μεθοδολογίες για τον υπολογισμό των κυρώσεων που είναι κατάλληλοι για το εθνικό νομικό και πολιτικό τους πλαίσιο και, παράλληλα, να διασφαλίζουν την αποτελεσματική και ομοιόμορφη εφαρμογή του κανονισμού μέσω σαφούς και επαρκώς προβλέψιμης διαδικασίας. Τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν ιδιαιτέρως υπόψη τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές κατά την ανάπτυξη των κανόνων τους για τον υπολογισμό των κυρώσεων και πρέπει να συμμορφώνονται με το άρθρο 37 του κανονισμού καθώς και με τις γενικές αρχές του ενωσιακού δικαίου κατά την εφαρμογή των εν λόγω κυρώσεων.

Παρότι στα τμήματα που ακολουθούν δεν συνιστάται κάποια συγκεκριμένη μεθοδολογία υπολογισμού, αναλύονται οι κανόνες που ορίζονται στο άρθρο 37 παράγραφος 2 και τα πέντε λογικά βήματα που πρέπει να ακολουθούνται για τον υπολογισμό κατάλληλης, νόμιμης και αποτελεσματικής κύρωσης.

5.2.2.1 Προσδιορισμός όλων των πραγματικών περιστάσεων καθώς και της φύσης και της έκτασης της μη συμμόρφωσης

Για τον υπολογισμό της κύρωσης, η αρμόδια αρχή πρέπει πρώτα να προσδιορίσει τη συμπεριφορά του οικονομικού φορέα που έχει ως αποτέλεσμα τη μη συμμόρφωση με την εν λόγω απόφαση.

5.2.2.2 Εκτίμηση της σοβαρότητας και της διάρκειας της μη συμμόρφωσης και υπολογισμός του βασικού ποσού της κύρωσης

Η σοβαρότητα και η διάρκεια της μη συμμόρφωσης με απόφαση για παραβίασης της απαγόρευσης είναι οι κύριοι παράγοντες που θα λαμβάνονται υπόψη από την αρμόδια αρχή (ή τον εθνικό δικαστή) κατά τον υπολογισμό του βασικού ποσού της κύρωσης.

Για τον προσδιορισμό της σοβαρότητας της μη συμμόρφωσης τα ακόλουθα στοιχεία είναι τα σημαντικότερα:

- ο βαθμός στον οποίο τα απαγορευμένα προϊόντα έχουν αποσυρθεί σύμφωνα με την απόφαση (π.χ. όσον αφορά τις ποσότητες που αποσύρθηκαν και την τήρηση των προθεσμιών)·
- ο βαθμός στον οποίο τα προϊόντα έχουν τεθεί εκτός κυκλοφορίας σύμφωνα με την απόφαση·
- αν η μη συμμόρφωση είναι εσκεμμένη ή οφείλεται σε αμέλεια, συμπεριλαμβανομένου του βαθμού αμέλειας.

Η διάρκεια της μη συμμόρφωσης υπολογίζεται από την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας που ορίζεται στην απόφαση. Τα πλαίσια που ακολουθούν περιλαμβάνουν ορισμένα παραδείγματα που επεξηγούν τον τρόπο με τον οποίο αυτό το βήμα υπολογισμού μπορεί να εφαρμοστεί στην πράξη.

Πλαίσιο 1

Παραδείγματα του τρόπου υπολογισμού του βασικού ποσού της κύρωσης

Παράδειγμα Α — Υπολογισμός που βασίζεται στο προϊόν

- **Βήμα 1 — Υπολογισμός της συνολικής αξίας των προϊόντων** που διατίθενται στην αγορά της ΕΕ κατά παράβαση της απόφασης για παραβίαση της απαγόρευσης.
- **Βήμα 2 — Υπολογισμός του βασικού ποσού της κύρωσης:**
 - **Βήμα 2.1 — Υπολογισμός της σοβαρότητας** της μη συμμόρφωσης: μετά την αξιολόγηση του επιπέδου σοβαρότητας της μη συμμόρφωσης, η αρμόδια αρχή (ή ο εθνικός δικαστής) καθορίζει ποσοστό της αξίας των προϊόντων που αφορά η μη συμμόρφωση το οποίο αντανάκλα το επίπεδο σοβαρότητας. Π.χ. πολύ χαμηλή σοβαρότητα: 0-10 % της συνολικής αξίας των προϊόντων· μέτρια σοβαρότητα: 10-30 %· υψηλός βαθμός σοβαρότητας: 30-60 %.
 - **Βήμα 2.2 — Υπολογισμός της διάρκειας** της μη συμμόρφωσης: σε κάθε ημέρα ή μήνα μη συμμόρφωσης θα πρέπει να αποδίδεται συντελεστής. Μετά τη μέτρηση της διάρκειας της μη συμμόρφωσης, η αρμόδια αρχή (ή ο εθνικός δικαστής) θα πολλαπλασιάσει τον εν λόγω συντελεστή επί το ποσοστό της αξίας των προϊόντων.

Παράδειγμα Β — Υπολογισμός που βασίζεται στον κύκλο εργασιών

Βήμα 1 — Υπολογισμός του ετήσιου συνολικού κύκλου εργασιών του οικονομικού φορέα

Βήμα 2 — Υπολογισμός του βασικού ποσού της κύρωσης λαμβανομένων υπόψη τόσο της σοβαρότητας όσο και της διάρκειας. Μετά τον προσδιορισμό του επιπέδου σοβαρότητας και της διάρκειας της μη συμμόρφωσης, η αρμόδια αρχή (ή ο εθνικός δικαστής) υπολογίζει ένα ποσοστό του ετήσιου συνολικού κύκλου εργασιών του οικονομικού φορέα που αντανάκλα τα εν λόγω στοιχεία. Π.χ. χαμηλή σοβαρότητα: 0-1 %· μέτρια σοβαρότητα: 1-2 %· υψηλός βαθμός σοβαρότητας: 1-4 %.

5.2.2.3 Προσδιορισμός ελαφρυντικών και επιβαρυντικών περιστάσεων και προσαρμογή της κύρωσης

Μόλις καθοριστεί το βασικό ποσό της κύρωσης, οι αρμόδιες αρχές (ή ο εθνικός δικαστής) πρέπει να λάβουν υπόψη τυχόν ελαφρυντικές και επιβαρυντικές περιστάσεις και να προσαρμόσουν αναλόγως το βασικό ποσό.

Οι ελαφρυντικές περιστάσεις περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, την καλή συνεργασία του οικονομικού φορέα όσον αφορά τη συμμόρφωση με απόφαση για παραβίαση της απαγόρευσης (π.χ. αυθόρμητη παροχή χρήσιμων πληροφοριών σχετικά με την κατάσταση μη συμμόρφωσής του).

Οι επιβαρυντικές περιστάσεις περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- τυχόν παλαιότερη μη συμμόρφωση του ίδιου οικονομικού φορέα με απόφαση για παραβίαση της απαγόρευσης·

- ανεπαρκής συνεργασία του οικονομικού φορέα κατά τη διαδικασία συμμόρφωσης με απόφαση για παραβίαση της απαγόρευσης (π.χ. παρελκυστική ή επιφυλακτική συμπεριφορά, δόλια συμπεριφορά για την απόκρυψη της μη συμμόρφωσής του ή εξαναγκασμός άλλων οικονομικών φορέων σε μη συμμόρφωση)·
- τυχόν οικονομικά οφέλη ή κέρδη που αποκομίστηκαν ή ζημίες που αποφεύχθηκαν μέσω της μη συμμόρφωσης.

5.2.2.4 Προσδιορισμός του εφαρμοστέου ελάχιστου και μέγιστου νόμιμου ορίου

Ο κανονισμός δεν επιβάλλει ελάχιστα ή μέγιστα ποσά για τις χρηματικές ποινές. Εναπόκειται στα κράτη μέλη να εξετάσουν αν είναι αναγκαίο να θεσπιστούν κανόνες για τις πτυχές αυτές σύμφωνα με τις αρχές της αποτελεσματικότητας, της αναλογικότητας και της αποτρεπτικότητας. Οι αρμόδιες αρχές πρέπει να διασφαλίζουν ότι η υπολογιζόμενη κύρωση δεν υπερβαίνει τα εν λόγω όρια.

5.2.2.5 Διασφάλιση ότι η κύρωση είναι αποτελεσματική, αναλογική και αποτρεπτική

Οι αρμόδιες αρχές πρέπει να διασφαλίζουν ότι το ποσό της κύρωσης που προκύπτει από τον υπολογισμό αντανάκλα τις αρχές της αποτελεσματικότητας, της αναλογικότητας και της αποτρεπτικότητας.

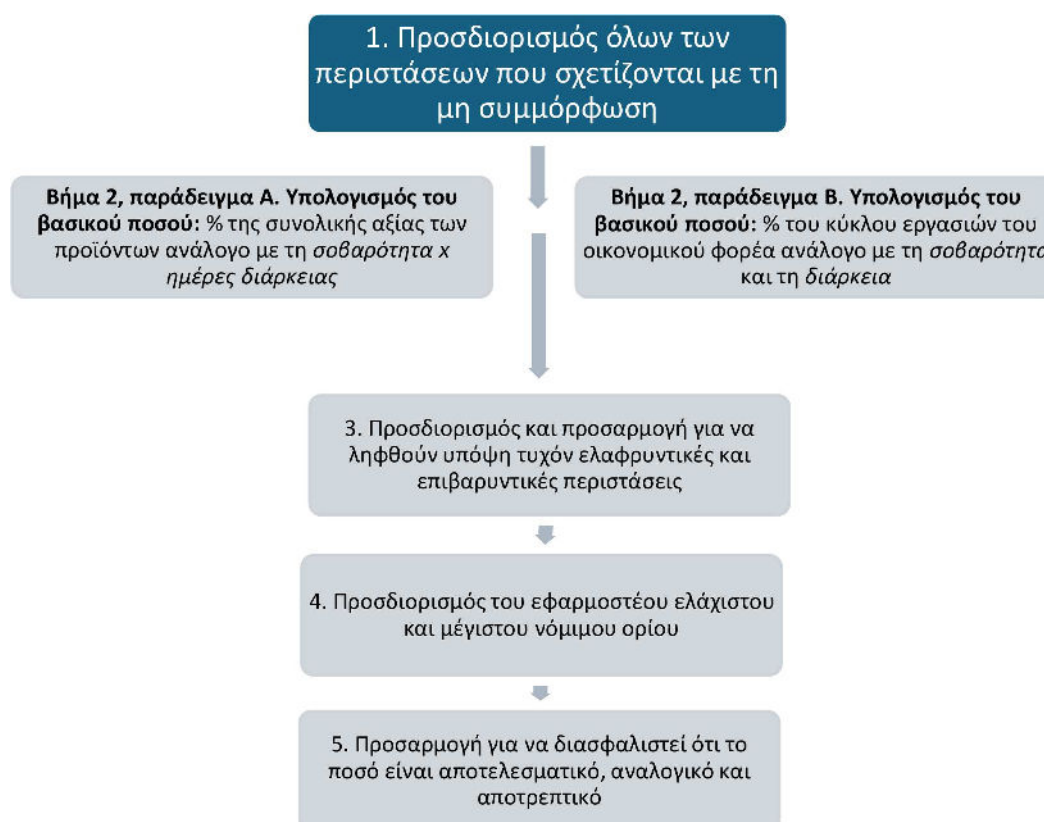
Η κύρωση είναι:

- αποτελεσματική όταν τιμωρεί πραγματικά και καταλλήλως τον οικονομικό φορέα για τη μη συμμόρφωσή του και τον παρακινεί να συμμορφωθεί·
- αναλογική όταν είναι κατάλληλη και δεν υπερβαίνει τα αναγκαία για την τιμωρία της μη συμμόρφωσης και την παρακίνηση του οικονομικού φορέα να συμμορφωθεί· και λαμβάνει υπόψη όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης, συμπεριλαμβανομένης της επιβολής άλλων κυρώσεων για τα ίδια πραγματικά περιστατικά (παρότι για διαφορετικό νομικό λόγο)·
- αποτρεπτική όταν αρκεί για να αποθαρρυνθεί ο οικονομικός φορέας να συνεχίσει να παραβιάζει την απόφαση ή να την παραβιάσει εκ νέου στο μέλλον, και όταν αποτρέπει άλλους οικονομικούς φορείς από τη μη συμμόρφωση.

Επιπλέον, οι κυρώσεις πρέπει να υπολογίζονται και να εφαρμόζονται κατά τρόπο που δεν εισάγει διακρίσεις. Ισοδύναμες περιστάσεις πρέπει να τιμωρούνται με τον ίδιο τρόπο, εκτός εάν υπάρχει αντικειμενικός και αναλογικός λόγος για την επιβολή διαφορετικών κυρώσεων.

Γράφημα 2

Επεξήγηση της διαδικασίας υπολογισμού

6. ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΕΟΥΣΑ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

6.1 Σκοπός

Σύμφωνα με τον κανονισμό, η Επιτροπή πρέπει να παράσχει έγγραφο καθοδήγηση για τους οικονομικούς φορείς σχετικά με τη δέουσα επιμέλεια σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία⁽¹²⁷⁾. Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές καταρτίστηκαν εκπληρώνοντας αυτή την εντολή, παρέχοντας μη δεσμευτική καθοδήγηση στις εταιρείες σχετικά με πιθανή εθελοντική δέουσα επιμέλεια σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία, με βάση διεθνώς αναγνωρισμένες αρχές και πρότυπα (τμήμα 2.2), λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τη σχετική νομοθεσία της ΕΕ.

Δεδομένου ότι οι κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής δεν είναι εξ ορισμού δεσμευτικές, δεν είναι νομικά εκτελεστές. Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές δεν δημιουργούν καμία υποχρέωση για τις εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων υποχρεώσεων δέουσας επιμέλειας⁽¹²⁸⁾. Μπορούν, ωστόσο, να βοηθήσουν τους οικονομικούς φορείς ώστε να κινδυνεύουν λιγότερο από την ύπαρξη καταναγκαστικής εργασίας στις δραστηριότητες και τις αλυσίδες εφοδιασμού τους⁽¹²⁹⁾. Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές παρέχουν επίσης ειδική καθοδήγηση για να βοηθήσουν τις ΜΜΕ⁽¹³⁰⁾, λαμβανομένων υπόψη των περιορισμένων πόρων τους για την άσκηση δέουσας επιμέλειας.

Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές βασίζονται σε προηγούμενες κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τη δέουσα επιμέλεια σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία, οι οποίες δημοσιεύθηκαν πριν από την έκδοση του κανονισμού, και τις αντικαθιστούν⁽¹³¹⁾. Παρέχουν λεπτομερέστερη περιγραφή των πιθανών μέτρων δέουσας επιμέλειας με βάση τα ίδια διεθνή πρότυπα με εκείνα στα οποία βασίζονταν οι προηγούμενες κατευθυντήριες γραμμές (τμήμα 2.2).

Οι εταιρείες που επιθυμούν να ασκούν δέουσα επιμέλεια σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία καλούνται να βασιστούν στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές, αξιοποιώντας τις υφιστάμενες πρακτικές δέουσας επιμέλειας που εφαρμόζουν, οι οποίες είναι κατάλληλες και, κατά κάποιο τρόπο, ανάλογες προς τους κινδύνους, τις περιστάσεις και το πλαίσιο της εταιρείας.

6.2. Νομοθεσία της ΕΕ σχετικά με τη δέουσα επιμέλεια

Παρότι ο κανονισμός δεν επιβάλλει υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας, αρκετές άλλες νομοθετικές πράξεις της ΕΕ θεσπίζουν απαιτήσεις δέουσας επιμέλειας ή υποβολής εκθέσεων σχετικά με τους κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας για επιλεγμένους ομίλους εταιρειών. Οι απαιτήσεις αυτές μπορούν επίσης να συμβάλουν στην ανάδειξη των προσπαθειών των οικονομικών φορέων για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας κατά τη διάρκεια πιθανών ερευνών.

Η οδηγία για την εταιρική δέουσα επιμέλεια όσον αφορά τη βιωσιμότητα (CSDDD)⁽¹³²⁾ επιβάλλει στις μεγάλες εταιρείες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της την υποχρέωση να προσδιορίζουν και να αντιμετωπίζουν τις δυσμενείς επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα και στο περιβάλλον που προκύπτουν από τις δραστηριότητες και τις αξιακές αλυσίδες τους, μεταξύ άλλων, κατά περίπτωση, σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία. Η CSDDD, η οποία θα αρχίσει να εφαρμόζεται τον Ιούλιο του 2029, παρέχει το γενικό νομικό πλαίσιο για την υποχρεωτική δέουσα επιμέλεια για τις μεγάλες εταιρείες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της⁽¹³³⁾.

Η οδηγία για την υποβολή εκθέσεων βιωσιμότητας από τις εταιρείες⁽¹³⁴⁾ θεσπίζει λεπτομερείς απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων ώστε οι μεγάλες εταιρείες να δημοσιοποιούν πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους και τις επιπτώσεις τους για τα ανθρώπινα δικαιώματα, μεταξύ άλλων, κατά περίπτωση, σχετικά με την παρουσία καταναγκαστικής εργασίας στις δραστηριότητες ή στις αλυσίδες εφοδιασμού τους.

Η δέσμη μέτρων απλούστευσης Omnibus I⁽¹³⁵⁾ απλούστευσε τις απαιτήσεις δέουσας επιμέλειας και υποβολής εκθέσεων που θεσπίστηκαν με τις προαναφερθείσες οδηγίες με στόχο τη μείωση του διοικητικού φόρτου για τις εταιρείες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τους και την προστασία των μικρότερων εταιρειών από υπερβολικά αιτήματα παροχής πληροφοριών εκ μέρους μεγαλύτερων εταιρειών.

⁽¹²⁷⁾ Άρθρο 11 στοιχείο α) του FLR.

⁽¹²⁸⁾ Άρθρο 1 παράγραφος 3 του FLR.

⁽¹²⁹⁾ Αιτιολογική σκέψη 45 του FLR.

⁽¹³⁰⁾ Αιτιολογική σκέψη 32 και άρθρο 11 του FLR.

⁽¹³¹⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή και Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (2021), Guidance on due diligence for EU businesses to address the risk of forced labour in their operations and supply chains (Έγγραφο καθοδήγησης σχετικά με τη δέουσα επιμέλεια για την αντιμετώπιση από τις επιχειρήσεις της ΕΕ του κινδύνου της καταναγκαστικής εργασίας στις δραστηριότητές τους και τις αλυσίδες εφοδιασμού τους).

⁽¹³²⁾ Οδηγία (ΕΕ) 2024/1760 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2024, για την εταιρική δέουσα επιμέλεια όσον αφορά τη βιωσιμότητα, και για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2019/1937 και του κανονισμού (ΕΕ) 2023/2859 (ΕΕ L, 2024/1760, 5.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj>). Η οδηγία τροποποιήθηκε με την οδηγία (ΕΕ) 2026/470 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Φεβρουαρίου 2026, για την τροποποίηση των οδηγιών 2006/43/ΕΚ, 2013/34/ΕΕ, (ΕΕ) 2022/2464 και (ΕΕ) 2024/1760 όσον αφορά ορισμένες απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων βιωσιμότητας από τις εταιρείες και ορισμένες απαιτήσεις εταιρικής δέουσας επιμέλειας όσον αφορά τη βιωσιμότητα (ΕΕ L, 2026/470, 26.2.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2026/470/oj>).

⁽¹³³⁾ Έως τις 26 Ιουλίου 2027 η Επιτροπή θα εκδώσει κατευθύνσεις σχετικά με τον τρόπο διεξαγωγής της δέουσας επιμέλειας σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που ορίζονται στην οδηγία.

⁽¹³⁴⁾ Οδηγία (ΕΕ) 2022/2464 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 2022, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 537/2014, της οδηγίας 2004/109/ΕΚ, της οδηγίας 2006/43/ΕΚ και της οδηγίας 2013/34/ΕΕ, όσον αφορά την υποβολή εκθέσεων βιωσιμότητας από τις εταιρείες (ΕΕ L 322 της 16.12.2022, σ. 1).

⁽¹³⁵⁾ Οδηγία (ΕΕ) 2026/470 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Φεβρουαρίου 2026, για την τροποποίηση των οδηγιών (ΕΕ) 2022/2464 και (ΕΕ) 2024/1760 όσον αφορά την υποβολή εκθέσεων βιωσιμότητας και τις απαιτήσεις δέουσας επιμέλειας (ΕΕ L, 2026/470, 26.2.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2026/470/oj>).

Ορισμένες από τις υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας που θεσπίστηκαν με τη νομοθεσία της ΕΕ αφορούν ειδικά ορισμένες κατηγορίες προϊόντων. Ο κανονισμός για τα ορυκτά από περιοχές συγκρούσεων ⁽¹³⁶⁾ απαιτεί από τους ενωσιακούς εισαγωγείς κασιτέρου, τανταλίου, βολφραμίου και χρυσού να ασκούν δέουσα επιμέλεια στην αλυσίδα εφοδιασμού ⁽¹³⁷⁾, ώστε να αποτρέπεται ο εφοδιασμός από περιοχές συγκρούσεων και υψηλού κινδύνου. Ο κανονισμός για τις μπαταρίες ⁽¹³⁸⁾ απαιτεί από τις εταιρείες που διαθέτουν μπαταρίες στην αγορά της ΕΕ να εφαρμόζουν πολιτικές δέουσας επιμέλειας στην αλυσίδα εφοδιασμού πρώτων υλών (λίθιο, νικέλιο, κοβάλτιο, φυσικός γραφίτης) για τον μετριασμό των κοινωνικών και περιβαλλοντικών κινδύνων, συμπεριλαμβανομένης της καταναγκαστικής εργασίας. Ο κανονισμός για την αποψίλωση των δασών ⁽¹³⁹⁾ ορίζει ότι οι φορείς εκμετάλλευσης που διαθέτουν βοοειδή, κακάο, καφέ, φοινικέλαιο, καουτσούκ, σόγια ή ξύλο στην αγορά της ΕΕ διασφαλίζουν ότι τα εν λόγω προϊόντα είναι μηδενικής αποψίλωσης και παράγονται νόμιμα, μεταξύ άλλων σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας παραγωγής η οποία ρυθμίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα που προστατεύονται βάσει του διεθνούς δικαίου.

Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές δεν θίγουν τα έγγραφα καθοδήγησης σχετικά με τη δέουσα επιμέλεια που έχει δημοσιεύσει η Επιτροπή όσον αφορά άλλες νομοθετικές πράξεις της ΕΕ.

Επιπρόσθετα, η οδηγία της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων ⁽¹⁴⁰⁾ απαιτεί από τα κράτη μέλη να θεσπίσουν ελάχιστες κυρώσεις για την εμπορία ανθρώπων, μεταξύ άλλων με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση, και να αναπτύξουν μέτρα για τη συνδρομή, την προστασία και την παροχή πρόσβασης σε διαδικασία επανόρθωσης στα θύματα εμπορίας ανθρώπων.

6.3 Τι είναι η δέουσα επιμέλεια σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία;

6.3.1 Η δέουσα επιμέλεια ως αποτελεσματικό εργαλείο κατά της καταναγκαστικής εργασίας

Για τους σκοπούς του κανονισμού, ως δέουσα επιμέλεια σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία νοούνται οι προσπάθειες που κάνει οικονομικός φορέας για να εφαρμόσει υποχρεωτικές απαιτήσεις ή προαιρετικές κατευθυντήριες γραμμές, συστάσεις ή πρακτικές με σκοπό τον προσδιορισμό, την πρόληψη, τον μετριασμό ή την παύση της χρήσης καταναγκαστικής εργασίας όσον αφορά προϊόντα που προορίζονται για την αγορά της ΕΕ ή για εξαγωγή ⁽¹⁴¹⁾.

Η δέουσα επιμέλεια αποτελεί αποτελεσματικό τρόπο για τον προσδιορισμό και την αντιμετώπιση των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, η δέουσα επιμέλεια μιας εταιρείας, παρότι δεν επιβάλλεται από τον κανονισμό, θα μπορούσε να βοηθήσει μια εταιρεία να συμμορφωθεί με τον κανονισμό. Εκτός εάν συγκεκριμένη νομική υποχρέωση άσκησης δέουσας επιμέλειας απορρέει από άλλη νομοθετική πράξη της ΕΕ, οι εταιρείες είναι ελεύθερες να αποφασίζουν ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας. Μπορούν να αποφασίσουν να ασκήσουν δέουσα επιμέλεια, όπως εξηγείται στο παρόν τμήμα, ή να χρησιμοποιήσουν εναλλακτικές προσεγγίσεις που αναφέρονται στο τμήμα 4.7.

Οι κίνδυνοι καταναγκαστικής εργασίας συνδέονται συχνά με τους κινδύνους άλλων παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι ειδικές παράμετροι δέουσας επιμέλειας στο πλαίσιο της καταναγκαστικής εργασίας, για να είναι αποτελεσματικές, πρέπει να νοούνται ως μέρος των ευρύτερων προσδοκιών για τη δέουσα επιμέλεια σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως αυτές προβλέπονται από το ενωσιακό δίκαιο και τα διεθνή πρότυπα.

6.3.2 Χαρακτηριστικά της δέουσας επιμέλειας

Η δέουσα επιμέλεια επικεντρώνεται στην πρόληψη (αναπόσπαστο μέρος της λήψης αποφάσεων και της διαχείρισης κινδύνων), περιλαμβάνει συνεχή επικοινωνία, είναι ανάλογη με τον κίνδυνο, περιλαμβάνει ιεράρχηση κατά περίπτωση (δηλαδή βασίζεται στον κίνδυνο), θα πρέπει να είναι κατάλληλη για τις περιστάσεις μιας εταιρείας, είναι δυναμική και βασίζεται στην ουσιαστική συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη ⁽¹⁴²⁾.

⁽¹³⁶⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/821 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 2017, για τον προσδιορισμό υποχρεώσεων δέουσας επιμέλειας στην αλυσίδα εφοδιασμού των ενωσιακών εισαγωγέων κασιτέρου, τανταλίου και βολφραμίου, των μεταλλευμάτων τους, καθώς και χρυσού, που προέρχονται από περιοχές συγκρούσεων και υψηλού κινδύνου (ΕΕ L 130 της 19.5.2017, σ. 1).

⁽¹³⁷⁾ Σύσταση (ΕΕ) 2018/1149 της Επιτροπής, της 10ης Αυγούστου 2018, για μη δεσμευτικές κατευθυντήριες γραμμές για τον προσδιορισμό περιοχών συγκρούσεων και υψηλού κινδύνου και άλλων κινδύνων της αλυσίδας εφοδιασμού βάσει του κανονισμού (ΕΕ) 2017/821 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 208 της 17.8.2018, σ. 94).

⁽¹³⁸⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1542 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2023, σχετικά με τις μπαταρίες και τα απόβλητα μπαταριών, για την τροποποίηση της οδηγίας 2008/98/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1020 και την κατάργηση της οδηγίας 2006/66/ΕΚ (ΕΕ L 191 της 28.7.2023, σ. 1).

⁽¹³⁹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2023/1115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαΐου 2023, για τη διαθεσιμότητα στην αγορά της Ένωσης και την εξαγωγή από την Ένωση ορισμένων βασικών και παράγωγων προϊόντων που συνδέονται με την αποψίλωση και την υποβάθμιση των δασών, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 995/2010 (ΕΕ L 160 της 1.6.2023, σ. 1).

⁽¹⁴⁰⁾ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1).

⁽¹⁴¹⁾ Άρθρο 2 σημείο 3) του FLR.

⁽¹⁴²⁾ Σχόλιο για το κεφάλαιο II παράγραφος 19 των κατευθυντήριων γραμμών του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις και βασικά χαρακτηριστικά των κατευθυντήριων γραμμών του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια.

Τα μέτρα δέουσας επιμέλειας μπορούν να επηρεαστούν από παράγοντες όπως το μέγεθος της εταιρείας, το πλαίσιο των δραστηριοτήτων της, η θέση της στις αλυσίδες εφοδιασμού, η φύση των προϊόντων ή των υπηρεσιών της, η εμπλοκή της στους κινδύνους καθώς και η φύση και η σοβαρότητα των δυσμενών επιπτώσεων ⁽¹⁴³⁾. Για παράδειγμα, οι μεγάλες εταιρείες ενδέχεται να χρειάζονται πιο τυποποιημένα και εκτεταμένα συστήματα για τη διαχείριση των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας από ό,τι οι μικρότερες εταιρείες με περιορισμένο φάσμα προϊόντων, λιγότερες αλυσίδες εφοδιασμού και λιγότερα ενδιαφερόμενα μέρη.

Σε περίπτωση που οι οικονομικοί φορείς αποφασίσουν να επιδείξουν δέουσα επιμέλεια για να επιδιώξουν τη συμμόρφωση με τον κανονισμό, οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές έχουν σχεδιαστεί για να τους βοηθήσουν.

Παρόλο που η καθοδήγηση σχετικά με τη δέουσα επιμέλεια που παρατίθεται κατωτέρω είναι μόνο προαιρετική, αναγνωρίζει επίσης τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ όσον αφορά την άσκηση δέουσας επιμέλειας σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία και συνιστά, κατά περίπτωση, ειδικά μέτρα ανάλογα με το μέγεθος και τους πόρους τους. Οι ΜΜΕ μπορούν επίσης να αξιοποιήσουν τους πόρους που διατίθενται μέσω της ενιαίας δικτυακής πύλης για την καταναγκαστική εργασία καθώς και άλλα μέτρα στήριξης που θα παράσχει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 10 του κανονισμού.

Οι εταιρείες καλούνται να συμβουλευούνται τις διεθνείς κατευθυντήριες γραμμές δέουσας επιμέλειας που παρατίθενται στο τμήμα 2.2 για περαιτέρω λεπτομέρειες σχετικά με τον τρόπο άσκησης της δέουσας επιμέλειας και, κατά περίπτωση, τις κατευθυντήριες γραμμές δέουσας επιμέλειας που έχει δημοσιεύσει η Επιτροπή βάσει άλλων νομοθετικών πράξεων της ΕΕ. Οι εταιρείες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της CSDDD θα πρέπει να συμβουλευούνται τις μελλοντικές κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής που θα εκδοθούν έως τις 26 Ιουλίου 2027.

6.3.3 Συνεργασία με ενδιαφερόμενα μέρη

Η ουσιαστική συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη είναι σημαντική καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας δέουσας επιμέλειας. Οι εταιρείες θα πρέπει να καταβάλλουν κατάλληλες, αναλογικές και εύλογες προσπάθειες για να συνεργάζονται με τις δυνητικά επηρεαζόμενες ομάδες και άλλα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη με ουσιαστικό, έγκαιρο και συμπεριληπτικό τρόπο, για τον προσδιορισμό, την αξιολόγηση και την αντιμετώπιση των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας ⁽¹⁴⁴⁾.

Οι εταιρείες θα πρέπει να προσδιορίζουν τα ενδιαφερόμενα μέρη που θα μπορούσαν να επηρεαστούν από τις δραστηριότητές τους σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία, συμπεριλαμβανομένων των ενδιαφερόμενων μερών των οποίων τα δικαιώματα επηρεάζονται ή ενδέχεται να επηρεαστούν. Σε περίπτωση καταναγκαστικής εργασίας, τα κύρια επηρεαζόμενα ενδιαφερόμενα μέρη είναι οι εργαζόμενοι και, κατά περίπτωση, τα μέλη των οικογενειών τους. Οι εργαζόμενοι θα πρέπει να καλούνται σε συνέντευξη από αξιόπιστους τρίτους, ώστε να διασφαλίζεται η εμπιστευτικότητα, η ακρίβεια και η ασφάλεια των απαντησάντων. Όταν αυτό δεν είναι εφικτό, όπως στην περίπτωση της καταναγκαστικής εργασίας που επιβάλλεται από το κράτος, οι εταιρείες θα πρέπει να βασίζονται σε εναλλακτικές μεθόδους συλλογής πληροφοριών, όπως να συμβουλευούνται αξιόπιστους και ανεξάρτητους πόρους εμπειρογνομόνων, οργανώσεις εργαζομένων (όπως συνδικαλιστικές οργανώσεις), οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και πηγές πληροφοριών που περιλαμβάνονται στη βάση δεδομένων της ΕΕ για τους κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας.

Άλλα ενδιαφερόμενα μέρη μπορεί να είναι, μεταξύ άλλων, τοπικές, περιφερειακές ή εθνικές κοινότητες και κυβερνήσεις, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και εκπρόσωποι των εργαζομένων, εθνικοί οργανισμοί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, επιχειρηματικοί εταίροι, πρωτοβουλίες του κλάδου, επενδυτές, μέτοχοι και καταναλωτές.

Οι εταιρείες θα πρέπει επίσης να λαμβάνουν μέτρα για τον εντοπισμό και την άρση των εμποδίων στην αποτελεσματική συμμετοχή ευάλωτων ή περιθωριοποιημένων ενδιαφερόμενων μερών και να διασφαλίζουν ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη δεν υφίστανται αντίποινα ή αντεκδικήσεις, μεταξύ άλλων διατηρώντας την εμπιστευτικότητα ή την ανωνυμία.

Οι ΜΜΕ δεν αναμένεται να διεξάγουν ευρείες διαβουλεύσεις ή δραστηριότητες συνεργασίας, αλλά μπορούν να συνεργάζονται με τα ενδιαφερόμενα μέρη τους με διάφορους τρόπους (π.χ. συζητώντας απευθείας με βασικούς προμηθευτές, πελάτες ή εργαζομένους) σε σχετικές καταστάσεις (π.χ. εάν η βάση δεδομένων της ΕΕ για τους κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας έχει προσδιορίσει ότι συγκεκριμένος τομέας ή γεωγραφική περιοχή διατρέχει δυνητικό κίνδυνο καταναγκαστικής εργασίας).

6.4 Διαδικασία δέουσας επιμέλειας

Το πλαίσιο δέουσας επιμέλειας έξι βημάτων του ΟΟΣΑ ⁽¹⁴⁵⁾ προσφέρει στις εταιρείες μια παγκοσμίως αναγνωρισμένη, δομημένη προσέγγιση για τον προσδιορισμό και την αντιμετώπιση των κινδύνων που προκύπτουν για τα ανθρώπινα δικαιώματα από τις δραστηριότητες και τις αλυσίδες εφοδιασμού τους, επιτρέποντάς τους παράλληλα να προσαρμόζουν την προσέγγισή τους στους αντίστοιχους τομείς, αλυσίδες εφοδιασμού και περιφερειακά πλαίσια. Το πλαίσιο παρέχει στις εταιρείες τη βάση για να αξιολογούν τους κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας που αντιμετωπίζουν ως μέρος των γενικών προσαρτημένων δέουσας επιμέλειας που καταβάλλουν και αποτελεί επίσης τη βάση άλλης σχετικής νομοθεσίας της ΕΕ, όπως η CSDDD.

⁽¹⁴³⁾ Οι δυσμενείς επιπτώσεις είναι όρος που χρησιμοποιείται στις διεθνείς κατευθυντήριες γραμμές της ΔΟΕ και του ΟΟΣΑ καθώς και στην οδηγία της ΕΕ για την εταιρική δέουσα επιμέλεια όσον αφορά τη βιωσιμότητα. Στην περίπτωση του κανονισμού, αφορά τον αντίκτυπο των πραγματικών περιστατικών καταναγκαστικής εργασίας.

⁽¹⁴⁴⁾ Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια, σ. 50, ερώτηση 10.

⁽¹⁴⁵⁾ Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια.

Τα βήματα και οι προσδοκίες που παρατίθενται κατωτέρω βασίζονται στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ για την παροχή συστάσεων που αφορούν ειδικά τη δέουσα επιμέλεια σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία. Οι πρακτικές δράσεις που περιγράφονται κατωτέρω δεν προορίζονται να αποτελέσουν εξαντλητικό κατάλογο «τετραγώνων προς σημείωση» για τη δέουσα επιμέλεια, καθώς δεν θα είναι κατάλληλες όλες οι πρακτικές δράσεις για κάθε κατάσταση. Οι εταιρείες παραμένουν ελεύθερες να καθορίζουν τα συγκεκριμένα μέτρα και τις διαδικασίες δέουσας επιμέλειας σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία που θα εφαρμόσουν κατά τρόπο ανάλογο και κατάλληλο για τους συγκεκριμένους κινδύνους, τις περιστάσεις και το πλαίσιο τους.

Γράφημα 2

Διαδικασία δέουσας επιμέλειας και υποστηρικτικά μέτρα ⁽¹⁴⁶⁾

6.4.1 Βήμα 1: Ενσωμάτωση της δέουσας επιμέλειας σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία στις εταιρικές πολιτικές και στα οικεία συστήματα διαχείρισης κινδύνων ⁽¹⁴⁷⁾

6.4.1.1 Ανάπτυξη, διάδοση και επανεξέταση των πολιτικών της εταιρείας για την καταναγκαστική εργασία

Οι εταιρείες που επιθυμούν να ασκούν δέουσα επιμέλεια σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία σε εθελοντική βάση θα πρέπει ⁽¹⁴⁸⁾ να ενσωματώσουν τη δέουσα επιμέλεια σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία σε όλες τις οικείες σχετικές πολιτικές και τα οικεία συστήματα διαχείρισης κινδύνων. Δεν χρειάζεται να αναπτύξουν χωριστό, αυτοτελές σύστημα ή πολιτική δέουσας επιμέλειας σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία, αλλά μπορούν να προσαρμόσουν τις υφιστάμενες διαδικασίες και πολιτικές δέουσας επιμέλειας προκειμένου να προσδιορίζουν και να αντιμετωπίζουν τους κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας. Μπορούν επίσης να υιοθετήσουν ή να αξιοποιήσουν πρότυπες πολιτικές που έχουν αναπτυχθεί από κλαδικές ενώσεις, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ή πολυμερείς πρωτοβουλίες, υπό την προϋπόθεση ότι είναι κατάλληλες για το μέγεθος, τις δραστηριότητες και το πλαίσιο της εταιρείας. Όταν η εκτίμηση κινδύνου μιας εταιρείας προσδιορίζει σημαντικούς (δηλαδή σοβαρούς και πιθανούς) κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας, η εταιρεία θα πρέπει να αναπτύσσει ειδικές πολιτικές για την αντιμετώπιση των εν λόγω κινδύνων, οι οποίες θα λαμβάνουν υπόψη τα τοπικά πλαίσια, τους ειδικούς ανά τομέα παράγοντες κινδύνου και τις επιχειρησιακές ιδιαιτερότητές της. Οι πολιτικές της εταιρείας για την καταναγκαστική εργασία θα πρέπει να αναπτύσσονται σε διαβούλευση με τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη και να περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- προσήλωση στις θεμελιώδεις αρχές και τα δικαιώματα στην εργασία της ΔΟΕ, στα διεθνή αναγνωρισμένα πρότυπα για την καταναγκαστική εργασία και στις εθνικές εργατικές νομοθεσίες και πολιτικές στις χώρες στις οποίες δραστηριοποιείται·
- περιγραφή της προσέγγισης της εταιρείας όσον αφορά τη δέουσα επιμέλεια και της διαδικασίας εφαρμογής της (δηλαδή προσδιορισμός, πρόληψη και μετριασμός των κινδύνων, συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη και πρόβλεψη διαδικασίας επανόρθωσης ή συνεργασία για την επανόρθωση, όπου απαιτείται)·
- προσδοκίες για τους εργαζομένους, τις θυγατρικές και τους επιχειρηματικούς εταίρους της να τηρούν τα διεθνή αναγνωρισμένα πρότυπα, καθώς και μηχανισμούς για την παρακολούθηση και την επιβολή αυτών των προσδοκιών.

⁽¹⁴⁶⁾ Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια, σ. 21.

⁽¹⁴⁷⁾ Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια, σ. 22-24 και 56-60· εγχειρίδιο ΔΟΕ-ΔΓΕ, σ. 17-19.

⁽¹⁴⁸⁾ Η χρήση της διατύπωσης «θα πρέπει» στο παρόν τμήμα των κατευθυντήριων γραμμών αφορά συστάσεις σχετικά με πιθανά μέτρα που πρέπει να εξετάζουν οι εταιρείες που επιθυμούν να επιδείξουν δέουσα επιμέλεια σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία σε εθελοντική βάση.

Οι ΜΜΕ μπορούν να χρησιμοποιούν και να αξιοποιούν εξωτερική στήριξη, για παράδειγμα από οργανώσεις εργοδοτών, κλαδικές ενώσεις, κλαδικά συστήματα, πολυμερείς πρωτοβουλίες ή άλλους εμπειρογνώμονες, για να κατανοήσουν τον τρόπο αντιμετώπισης των ζητημάτων καταναγκαστικής εργασίας κατά τρόπο αναλογικό προς τη συγκεκριμένη κατάσταση και τους πόρους τους. Επιπρόσθετα, οι ΜΜΕ μπορούν να χρησιμοποιούν τη βάση δεδομένων της ΕΕ για τους κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας για να κατανοήσουν καλύτερα αν ο τομέας στον οποίο δραστηριοποιούνται και οι γεωγραφικές περιοχές από τις οποίες προμηθεύονται προϊόντα ενδέχεται να ενέχουν κίνδυνο καταναγκαστικής εργασίας.

Οι πολιτικές για την καταναγκαστική εργασία θα πρέπει να καθίστανται προσβάσιμες στο κοινό (π.χ. με τη δημοσίευσή τους στον ιστότοπο της εταιρείας, τη διαθεσιμότητά τους στις τοπικές γλώσσες των χωρών στις οποίες δραστηριοποιείται κ.λπ.) και να κοινοποιούνται εσωτερικά σε όλους τους οικείους υπαλλήλους και άλλους εργαζομένους με κατανοητό, προσιτό και κατάλληλο για το πολιτισμικό πλαίσιο τρόπο (π.χ. με τη δημοσίευσή τους στο ενδοδίκτυο της εταιρείας και με την εφαρμογή εσωτερικής στρατηγικής επικοινωνίας και κατάρτισης κ.λπ.) ⁽¹⁴⁹⁾.

Οι ΜΜΕ μπορούν να χρησιμοποιούν απλά μέτρα χαμηλού κόστους για να κοινοποιούν τις πολιτικές τους για την καταναγκαστική εργασία, όπως να αναρτούν την πολιτική στον ιστότοπό τους ή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, να παρέχουν σύντομη πρακτική κατάρτιση στους εργαζομένους τους ή να ενσωματώνουν τις πολιτικές αυτές στις οικείες διαδικασίες προμηθειών.

Οι εταιρείες θα πρέπει να επανεξετάζουν τακτικά τις πολιτικές τους για τη δέουσα επιμέλεια σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία και να τις επικαιροποιούν όταν είναι αναγκαίο, ιδίως όταν επέρχεται κάποια σημαντική αλλαγή, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους που προσδιορίστηκαν, τα μέτρα που ελήφθησαν για την αντιμετώπισή τους και τα αποτελέσματα τυχόν παρακολούθησης ή επανεξέτασης.

6.4.1.2 Ενσωμάτωση πολιτικών στα συστήματα εποπτείας και διαχείρισης

Οι εταιρείες θα πρέπει να αναθέτουν την ευθύνη για την εφαρμογή των διαφόρων πτυχών των οικείων πολιτικών δέουσας επιμέλειας σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία σε όλα τα σχετικά τμήματα (π.χ. τμήματα διαχείρισης κινδύνων ή συμμόρφωσης, τμήματα ανάπτυξης προϊόντων, τμήματα παραγωγής, τμήματα πωλήσεων / εμπορικής προώθησης, τμήματα αγορών/προμηθειών κ.λπ.), με ιδιαίτερη προσοχή στα διευθυντικά στελέχη των οποίων οι ενέργειες και οι αποφάσεις είναι πιθανότερο να αυξήσουν ή να μειώσουν τους κινδύνους ⁽¹⁵⁰⁾. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνονται σαφείς ρυθμίσεις διακυβέρνησης και εποπτεία των εν λόγω πολιτικών σε επίπεδο ανώτερων υπαλλήλων ή διοικητικού συμβουλίου. Οι εταιρείες θα πρέπει να βοηθούν τους εργαζομένους τους να κατανοήσουν και να εφαρμόσουν τις πτυχές των πολιτικών δέουσας επιμέλειας σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία που σχετίζονται με τον ρόλο τους, παρέχοντάς τους επαρκείς πόρους και κατάρτιση και διασφαλίζοντας ότι τα εσωτερικά κίνητρα ευθυγραμμίζονται με τις πολιτικές της εταιρείας.

Οι εταιρείες θα πρέπει να αναπτύξουν ή να προσαρμόσουν τα υφιστάμενα συστήματα επικοινωνίας και τήρησης αρχείων για τον προσδιορισμό, την αξιολόγηση, τον μετριασμό και την πρόληψη των κινδύνων, ώστε να είναι στη συνέχεια δυνατή η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις πολιτικές για την καταναγκαστική εργασία μεταξύ των ανώτερων διοικητικών στελεχών και των τμημάτων που είναι αρμόδια για την εφαρμογή τους. Θα πρέπει επίσης να διασφαλίζουν ότι οι ομάδες και οι επιχειρηματικές μονάδες έχουν τις ίδιες πληροφορίες και κατανοούν με τον ίδιο τρόπο τις πολιτικές για την καταναγκαστική εργασία, και ότι παρέχουν κατάρτιση στους εργαζομένους σχετικά με τις πολιτικές για την καταναγκαστική εργασία.

Οι ΜΜΕ μπορούν να αναθέτουν σε υφιστάμενες ομάδες αρμοδιότητες για την εφαρμογή πολιτικών για την καταναγκαστική εργασία και για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις πολιτικές αυτές. Όπου είναι δυνατό, τα καθήκοντα αυτά θα πρέπει να ανατίθενται σε διευθυντικά στελέχη και εργαζομένους της εταιρείας με προηγούμενη πείρα, εμπειρογνώση ή ενδιαφέρον για ζητήματα δέουσας επιμέλειας.

6.4.1.3 Ενσωμάτωση πολιτικών και προσδοκιών στη συνεργασία με προμηθευτές και άλλους επιχειρηματικούς εταίρους

Οι εταιρείες θα πρέπει να κοινοποιούν τις βασικές πτυχές των πολιτικών και των προσδοκιών τους για την καταναγκαστική εργασία στους προμηθευτές και άλλους σχετικούς επιχειρηματικούς εταίρους. Κατά περίπτωση, οι πολιτικές θα πρέπει να διατίθενται στις τοπικές γλώσσες.

Στις συμβάσεις ή σε άλλες γραπτές συμφωνίες (π.χ. κώδικες δεοντολογίας προμηθευτών) με προμηθευτές και άλλους επιχειρηματικούς εταίρους, οι εταιρείες θα πρέπει να περιλαμβάνουν τους όρους και τις προσδοκίες τους σε θέματα καταναγκαστικής εργασίας, για παράδειγμα: τήρηση των διεθνώς αναγνωρισμένων προτύπων· διαφάνεια, παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων· προδιαγραφές για διαδοχικές απαιτήσεις δέουσας επιμέλειας στις δικές τους επιχειρηματικές σχέσεις· και τους λόγους απειμολογίας (αναστολή ή καταγγελία της σύμβασης) λόγω μη ικανοποίησης των απαιτήσεων ⁽¹⁵¹⁾. Τα συμβατικά μέτρα θα πρέπει να εφαρμόζονται με τρόπους που είναι αποτελεσματικοί στην πράξη στο συγκεκριμένο πλαίσιο.

⁽¹⁴⁹⁾ Εγχειρίδιο ΔΟΕ-ΔΓΕ, σ. 19.

⁽¹⁵⁰⁾ Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια, σ. 57-59, ερώτηση 1.

⁽¹⁵¹⁾ Τμήμα 6.4.6. Η απειμολογία από την επιχειρηματική σχέση θα πρέπει να εξετάζεται ως έσχατη λύση.

Οι εταιρείες θα πρέπει, όπου είναι δυνατό, να ενσωματώνουν κριτήρια δέουσας επιμέλειας σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία στην αξιολόγησή τους πριν από τη σύναψη νέας επιχειρηματικής σχέσης. Όταν οι προμηθευτές ή οι επιχειρηματικοί εταίροι εξυπηρετούν πολλούς πελάτες και βιομηχανικούς τομείς, αυτό μπορεί να σημαίνει επίσης ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι υφιστάμενες ή δυνητικά αντικρουόμενες προσδοκίες των άλλων πελατών ή σχέσεών τους. Για να περιοριστούν οι αποκλίνουσες προσδοκίες, οι εταιρείες μπορούν να εξετάσουν το ενδεχόμενο ευθυγράμμισης με τα διεθνή πρότυπα δέουσας επιμέλειας σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία και με τα πρότυπα δέουσας επιμέλειας σε επίπεδο συνολικού κλάδου, συνεργαζόμενες με άλλους παράγοντες του κλάδου για κοινές πολιτικές καταναγκαστικής εργασίας και πλαίσια υποβολής εκθέσεων, καθώς και συνεργαζόμενες με επιχειρηματικούς εταίρους σχετικά με τον τρόπο μείωσης και εξορθολογισμού των αντικρουόμενων απαιτήσεων.

Όπου είναι δυνατό, οι εταιρείες θα πρέπει να εξετάζουν το ενδεχόμενο χρήσης συνεργατικών προσεγγίσεων όσον αφορά τη δέουσα επιμέλεια μέσω πρωτοβουλιών βιωσιμότητας σε κλαδικό, πολυκλαδικό ή πολυμερές επίπεδο (για παράδειγμα, για τη συγκέντρωση γνώσεων, την αύξηση της επιρροής τους και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των μέτρων δέουσας επιμέλειας), παρότι παραμένουν πάντα υπεύθυνες για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης της δέουσας επιμέλειας⁽¹⁵²⁾ σύμφωνα με το δίκαιο ανταγωνισμού της ΕΕ. Παρόλο που οι συνεργατικές προσεγγίσεις μπορούν να στηρίζουν τη δέουσα επιμέλεια, οι εταιρείες θα πρέπει να αξιολογούν αν οι εν λόγω προσεγγίσεις είναι κατάλληλες για τον επιδιωκόμενο σκοπό στο συγκεκριμένο πλαίσιο τους και αν θα πρέπει να συνεχίσουν να λαμβάνουν πρόσθετα μέτρα, όπου είναι αναγκαίο.

Ο επιμερισμός του κόστους και η εξοικονόμηση πόρων αποτελούν συχνά οφέλη της τομεακής συνεργασίας και μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμα για τις εταιρείες με περιορισμένους πόρους. Για παράδειγμα, οι ΜΜΕ μπορούν να χρησιμοποιούν υποδείγματα και μοντέλα συμβάσεων με προμηθευτές που έχουν αναπτυχθεί από επιχειρηματικούς εταίρους ή οργανώσεις εργοδοτών ή να συνεργάζονται με άλλες εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον ίδιο τομέα και ενδέχεται να αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις.

Οι εταιρείες θα πρέπει επίσης να παρέχουν κατάλληλους πόρους και κατάρτιση ώστε να μπορούν οι προμηθευτές και άλλοι επιχειρηματικοί εταίροι να κατανοούν τις εφαρμοστέες απαιτήσεις της πολιτικής για την καταναγκαστική εργασία και να εφαρμόζουν αποτελεσματικά συστήματα δέουσας επιμέλειας. Οι πόροι αυτοί θα πρέπει να είναι ειδικά προσαρμοσμένοι στο επίπεδο κινδύνου και στο επιχειρησιακό πλαίσιο των εν λόγω προμηθευτών και επιχειρηματικών εταίρων. Επιπλέον, οι εταιρείες θα πρέπει να αξιολογούν τις πτυχές των δραστηριοτήτων, του επιχειρηματικού μοντέλου ή των εμπορικών πρακτικών τους που ενδέχεται να συμβάλλουν ακούσια σε κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας ή να δημιουργούν εμπόδια στην ικανότητα ενός προμηθευτή να επιδεικνύει δέουσα επιμέλεια σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία⁽¹⁵³⁾.

Οι εταιρείες θα πρέπει να εξετάζουν το ενδεχόμενο να αγοράζουν μόνο από προμηθευτές που ανταποκρίνονται στις προσδοκίες τους όσον αφορά την υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά. Η προσέγγιση αυτή μπορεί να είναι ιδιαίτερα σημαντική σε περιπτώσεις στις οποίες η βάση δεδομένων της ΕΕ για τους κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας έχει προσδιορίσει ότι συγκεκριμένος τομέας ή γεωγραφική περιοχή διατρέχει δυνητικό κίνδυνο καταναγκαστικής εργασίας. Για τον σκοπό αυτόν, οι ΜΜΕ μπορούν να εξετάσουν απλές, οικονομικά αποδοτικές μεθόδους για τον έλεγχο των προμηθευτών (όπως κατάλογοι ελέγχου ή αιτήματα παροχής πληροφοριών σχετικά με προηγούμενες επιδόσεις), προκειμένου να μειωθεί η έκταση των πόρων που απαιτούνται για τον προσδιορισμό, την παρακολούθηση, τον μετριασμό ή την πρόληψη των κινδύνων ή των πραγματικών επιπτώσεων μετά τη σύναψη σύμβασης με προμηθευτή.

6.4.2 Βήμα 2: Προσδιορισμός και αξιολόγηση των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας στις δραστηριότητες, τις αλυσίδες εφοδιασμού και τις επιχειρηματικές σχέσεις της εταιρείας⁽¹⁵⁴⁾

6.4.2.1 Εφαρμογή διερευνητικής διαδικασίας σχετικά με τους κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας της εταιρείας

Οι εταιρείες θα πρέπει να διενεργούν ευρεία διερευνητική διαδικασία των δραστηριοτήτων τους και, όπου απαιτείται, των επιχειρηματικών τους σχέσεων, προκειμένου να προσδιορίζουν τους γενικούς τομείς στους οποίους είναι πιθανότερο να προκύψουν κίνδυνοι καταναγκαστικής εργασίας και να είναι πιο σημαντικοί. Θα πρέπει να εξετάζουν παράγοντες κινδύνου που αφορούν ειδικά τη γεωγραφική περιοχή, τον τομέα, το προϊόν ή την εταιρεία με βάση τις σχετικές πηγές πληροφοριών⁽¹⁵⁵⁾. Οι εταιρείες αναμένεται να διερευνούν τους γενικούς τομείς κινδύνων κατά τρόπο ανάλογο προς το μέγεθος και τους πόρους τους και με βάση τις πληροφορίες που έχουν ευλόγως στη διάθεσή τους. Για παράδειγμα, η βάση δεδομένων της ΕΕ για τους κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας περιέχει ενδεικτικές και μη εξαντλητικές πληροφορίες σχετικά με τους εκτεταμένους και σοβαρούς κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας που συνδέονται με συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές και προϊόντα με βάση δημόσια διαθέσιμα δεδομένα⁽¹⁵⁶⁾. Οι ΜΜΕ και άλλες εταιρείες με περιορισμένους πόρους μπορούν να χρησιμοποιούν τη βάση δεδομένων για να διενεργούν τη διερευνητική διαδικασία τους. Όταν η εταιρεία αντιλαμβάνεται κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας εκτός της διερευνητικής διαδικασίας της, οι κίνδυνοι αυτοί θα πρέπει επίσης να αποτελούν μέρος της διαδικασίας προσδιορισμού.

⁽¹⁵²⁾ Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια, σ. 51-54, ερώτηση 12 και ερώτηση 13.

⁽¹⁵³⁾ Τμήμα 6.4.3.2 του παρόντος εγγράφου σχετικά με πιθανές ενέργειες για την προσαρμογή ή την τροποποίηση των επιχειρηματικών πρακτικών της εταιρείας.

⁽¹⁵⁴⁾ Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια, σ. 25-28 και 61-73· εγχειρίδιο ΔΟΕ-ΔΓΕ, σ. 20-59.

⁽¹⁵⁵⁾ Για πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τους παράγοντες κινδύνου, βλ. κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια, σ. 62, ερώτηση 20· εγχειρίδιο ΔΟΕ-ΔΓΕ, σ. 22-25. Η Επιτροπή θα εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές στο πλαίσιο της CSDDD σχετικά με τους παράγοντες κινδύνου έως τις 26 Ιουλίου 2027.

⁽¹⁵⁶⁾ Για πρόσθετες πηγές πληροφοριών που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας σε γεωγραφικό και τομεακό επίπεδο, βλ. εγχειρίδιο ΔΟΕ-ΔΓΕ, σ. 24-25.

Η διερευνητική διαδικασία θα πρέπει να επανεξετάζεται τακτικά και να επικαιροποιείται σε περίπτωση σημαντικών αλλαγών (π.χ. επέκταση της εταιρείας ή του εφοδιασμού της, σημαντική ανάπτυξη νέων προϊόντων, εταιρική αναδιάρθρωση, αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με δυνητικούς νέους κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας κ.λπ.).

6.4.2.2. Διενέργεια διεξοδικής αξιολόγησης των πιο σοβαρών κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας

Με βάση τα αποτελέσματα της διερευνητικής διαδικασίας, οι εταιρείες θα πρέπει να διενεργούν διεξοδική αξιολόγηση των δραστηριοτήτων, των προμηθευτών και άλλων επιχειρηματικών σχέσεων στους τομείς και τα προϊόντα όπου έχουν προσδιοριστεί οι σημαντικότεροι κίνδυνοι καταναγκαστικής εργασίας. Η διαδικασία αξιολόγησης θα πρέπει να επιτρέπει στις εταιρείες να προσδιορίζουν τις οικείες δραστηριότητες και επιχειρηματικές σχέσεις υψηλού κινδύνου. Οι εταιρείες θα πρέπει να διενεργούν αξιολογήσεις στις ακόλουθες περιπτώσεις: όταν οι σχέσεις υψηλού κινδύνου δεν έχουν ακόμη αξιολογηθεί, πριν από τη διαμόρφωση νέων επιχειρηματικών σχέσεων υψηλού κινδύνου πρώτου επιπέδου, ή όταν το πλαίσιο κινδύνου μεταξύ των επιχειρηματικών σχέσεων υψηλού κινδύνου έχει αλλάξει. Όταν υπάρχουν ήδη αξιόπιστες αξιολογήσεις των κινδύνων από ορισμένες επιχειρηματικές σχέσεις, συνιστάται στις εταιρείες να επανεξετάζουν τα πορίσματά τους και να εστιάζουν τις προσπάθειές τους στην αντιμετώπιση των κινδύνων.

Ο βαθμός λεπτομέρειας και βάθους των εν λόγω αξιολογήσεων κινδύνων θα πρέπει να είναι ανάλογος προς το μέγεθος, τους πόρους και το επίπεδο εμπλοκής των εταιρειών στους κινδύνους, καθώς και προς τη σοβαρότητα και την πιθανότητα εμφάνισης του κινδύνου. Παραδείγματα μορφών αξιολόγησης είναι, μεταξύ άλλων, οι εξετάσεις εγγράφων, οι αυτοαξιολογήσεις προμηθευτών, οι επιτόπιες επιθεωρήσεις και έλεγχοι, οι συνεντεύξεις με εργαζομένους και η συνεργασία με ενδιαφερόμενα μέρη. Ως βάση για τις διεξοδικές αξιολογήσεις κινδύνων που διενεργούν οι εταιρείες με σκοπό τον προσδιορισμό των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας στις δραστηριότητες και τις αλυσίδες εφοδιασμού τους, οι εταιρείες θα πρέπει να χρησιμοποιούν τις κατευθυντήριες γραμμές της ΔΟΕ σχετικά με τους δείκτες καταναγκαστικής εργασίας⁽¹⁵⁷⁾ και τις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ σχετικά με τις πηγές διεξοδικής αξιολόγησης⁽¹⁵⁸⁾. Οι εταιρείες μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν πηγές πληροφοριών που προσδιορίζονται στη βάση δεδομένων της ΕΕ για τους κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας για συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές και προϊόντα.

Στις περιπτώσεις που ενδέχεται να λαμβάνει χώρα καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από το κράτος, οι εταιρείες θα πρέπει να αξιολογούν το ευρύτερο νομικό, θεσμικό και πολιτικό πλαίσιο⁽¹⁵⁹⁾ και να ελέγχουν αν υπάρχουν στοιχεία που αποδεικνύουν την ύπαρξη κρατικής πολιτικής ή πρακτικής νομιμοποιημένης από το κράτος, η οποία άμεσα ή έμμεσα επιβάλλει ή νομιμοποιεί την έλλειψη οικειοθελούς συναίνεσης ή τη χρήση εξαναγκασμού στην κατανομή των ανθρώπινων πόρων ή άλλες μορφές κατάχρησης της κρατικής εξουσίας, όπως περιγράφονται από τη ΔΟΕ⁽¹⁶⁰⁾. Δεδομένου ότι οι παραδοσιακές επιτόπιες αξιολογήσεις και έλεγχοι υπονομεύονται σε μεγάλο βαθμό σ' αυτά τα πλαίσια, οι διεξοδικές αξιολογήσεις πρέπει να περιλαμβάνουν ανεξάρτητη έρευνα εγγράφων, εκθέσεις από διεθνείς οργανισμούς, ανάλυση κινδύνου από εμπειρογνώμονες και αξιόπιστα δεδομένα της κοινωνίας των πολιτών. Η βάση δεδομένων της ΕΕ για τους κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας περιλαμβάνει επίσης συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με ορισμένες περιπτώσεις κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας που επιβάλλεται από το κράτος.

6.4.2.3 Αξιολόγηση της εμπλοκής της εταιρείας στους κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας που προσδιορίστηκαν

Το επίπεδο εμπλοκής μιας εταιρείας σε κίνδυνο καταναγκαστικής εργασίας είναι ένας από τους παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο της συνολικής αξιολόγησης όταν προσδιορίζεται ο τρόπος με τον οποίο η εταιρεία θα πρέπει να ανταποκριθεί στον κίνδυνο (βήμα 3) και αν θα πρέπει να προβεί σε επανόρθωση (βήμα 6)⁽¹⁶¹⁾.

Μια εταιρεία «προκαλεί» κίνδυνο καταναγκαστικής εργασίας εάν οι δραστηριότητές της, είτε πρόκειται για πράξεις είτε για παραλείψεις, αρκούν από μόνες τους για να οδηγήσουν σε κίνδυνο καταναγκαστικής εργασίας.

Μια εταιρεία προκαλεί ή «συμβάλλει» μαζί με άλλες εταιρείες σε κίνδυνο καταναγκαστικής εργασίας, εάν οι δραστηριότητές της σε συνδυασμό με τις δραστηριότητες άλλων εταιρειών προκαλούν τον κίνδυνο ή εάν οι εν λόγω δραστηριότητες προκαλούν, διευκολύνουν ή παρέχουν κίνητρα σε άλλη εταιρεία να τον προκαλέσει.

6.4.2.4 Ιεράρχηση των σημαντικότερων κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας

Όταν δεν είναι εφικτό να προληφθούν, να μετριαστούν ή να εξαλειφθούν αμέσως όλοι οι κίνδυνοι καταναγκαστικής εργασίας που προσδιορίστηκαν, οι εταιρείες θα πρέπει να δίνουν προτεραιότητα, σύμφωνα με την προσέγγιση της δέουσας επιμέλειας βάσει κινδύνου, στην αντιμετώπιση πρώτα των σημαντικότερων κινδύνων, με βάση τη σοβαρότητα και την πιθανότητα εμφάνισής τους⁽¹⁶²⁾.

⁽¹⁵⁷⁾ <https://www.ilo.org/publications/identification-forced-labour-guidance-practitioners> και ΔΟΕ «Hard to see, harder to count» (Δύσκολο να εντοπιστεί, ακόμη δυσκολότερο να μετρηθεί).

⁽¹⁵⁸⁾ Για πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με πιθανές πηγές για την αξιολόγηση των παραγόντων κινδύνου καταναγκαστικής εργασίας, κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια, σ. 65-96, ιδίως ερωτήσεις 23, 25, 28.

⁽¹⁵⁹⁾ Εγχειρίδιο ΔΟΕ-ΔΓΕ, σ. 56.

⁽¹⁶⁰⁾ Εγχειρίδιο ΔΟΕ-ΔΓΕ, σ. 54.

⁽¹⁶¹⁾ Οι εταιρείες που υπόκεινται στις υποχρεώσεις που απορρέουν από την οδηγία (ΕΕ) 2024/1760 για την εταιρική δέουσα επιμέλεια όσον αφορά τη βιωσιμότητα θα πρέπει να καθορίζουν το επίπεδο εμπλοκής και ευθύνης τους σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζονται στην οδηγία.

⁽¹⁶²⁾ Η καταναγκαστική εργασία αποτελεί εκ φύσεως πολύ σοβαρή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ως εκ τούτου, η ιεράρχηση δεν θα πρέπει να νοείται ως σχετικοποίηση της βλάβης, αλλά ως εργαλείο για την εστίαση των προσπαθειών πρόληψης και μετριασμού εκεί όπου οι κίνδυνοι καταναγκαστικής εργασίας είναι πιθανότερο να επέλθουν και εκεί όπου είναι πιο ευρέως διαδεδομένοι.

Οι εταιρείες θα πρέπει να προσδιορίζουν τους κινδύνους που μπορούν να αντιμετωπιστούν αμέσως, είτε πλήρως είτε εν μέρει. Οι άμεσες ενέργειες θα πρέπει να περιλαμβάνουν την αντιμετώπιση των δραστηριοτήτων μέσω των οποίων η εταιρεία προκαλεί ή συμβάλλει σε κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας, για παράδειγμα με τη λήψη άμεσων εσωτερικών μέτρων, όπως η επικαιροποίηση των συμβατικών όρων με τους προμηθευτές και οι ευρύτερες αγοραστικές πρακτικές της εταιρείας ή η τροποποίηση των πρωτοκόλλων ελέγχου ώστε να δοθεί έμφαση σε τομείς κινδύνου που είχαν παραβλεφθεί στο παρελθόν. Όταν οι κίνδυνοι συνδέονται με επιχειρηματικές σχέσεις, οι εταιρείες θα πρέπει να αξιολογούν αν οι εταίροι τους εφαρμόζουν κατάλληλες πολιτικές και διαδικασίες για τον προσδιορισμό, την αξιολόγηση και την αντιμετώπιση των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας.

Οι εταιρείες θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο να δίνουν προτεραιότητα στους κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας που επιβάλλονται από το κράτος, δεδομένων της σοβαρότητας και της υψηλής πιθανότητας εμφάνισής τους σε ορισμένους τομείς, αλυσίδες εφοδιασμού και τοποθεσίες.

Μόλις προσδιοριστούν και αντιμετωπιστούν οι σημαντικότεροι κίνδυνοι, η εταιρεία θα πρέπει να προχωρά σε άλλους κινδύνους.

6.4.3 Βήμα 3: Πρόληψη, μετριασμός και εξάλειψη των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας ⁽¹⁶³⁾

6.4.3.1 Λήψη κατάλληλων μέτρων για την πρόληψη, τον μετριασμό ή την εξάλειψη των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας

Οι εταιρείες, με βάση την αξιολόγηση της εμπλοκής τους στους κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας, θα πρέπει να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για τη διαχείριση και την αντιμετώπιση των κινδύνων που προσδιορίζονται.

Οι εταιρείες θα πρέπει να επικεντρώνονται πρώτα στην πρόληψη ως πρωταρχικό στόχο της δέουσας επιμέλειας ⁽¹⁶⁴⁾. Όταν προσδιορίζονται κίνδυνοι καταναγκαστικής εργασίας, οι εταιρείες θα πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για την πρόληψή τους (δηλαδή για τη μείωση της πιθανότητας εμφάνισης ή της σοβαρότητας των κινδύνων) ή, όταν η πρόληψη δεν είναι δυνατή, να μετριάσουν επαρκώς τους κινδύνους (δηλαδή να μειώνουν την πιθανότητα εμφάνισης ή τη σοβαρότητά τους).

Εάν οι εταιρείες διαπιστώσουν ότι στις δραστηριότητες ή στις αλυσίδες εφοδιασμού ενός προϊόντος υπάρχει πραγματικός αντίκτυπος καταναγκαστικής εργασίας, σύμφωνα με τον κανονισμό δεν πρέπει να το διαθέτουν ή να το καθίστούν διαθέσιμο στην αγορά της ΕΕ ούτε να το εξάγουν ⁽¹⁶⁵⁾.

Τα μέτρα που λαμβάνουν οι εταιρείες πρέπει να είναι i) κατάλληλα για την επίτευξη του στόχου της πρόληψης ή, κατά περίπτωση, της εξάλειψης των κινδύνων, ii) αναλογικά προς τη σοβαρότητα και την πιθανότητα εμφάνισης των κινδύνων και προς την εμπλοκή της εταιρείας στους εν λόγω κινδύνους, και iii) κατάλληλα για το συγκεκριμένο πλαίσιο (όπως το μέγεθος, ο τομέας και η πολυπλοκότητα των αλυσίδων εφοδιασμού της εταιρείας, καθώς και η επιρροή της στις σχετικές επιχειρηματικές σχέσεις).

Πιθανά μέτρα για την πρόληψη, τον μετριασμό ή την εξάλειψη των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας μπορεί να είναι, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

— **Ανάπτυξη και εφαρμογή σχεδίων προληπτικής ή διορθωτικής δράσης**

Όταν είναι αναγκαίο λόγω της φύσης ή της πολυπλοκότητας των απαιτούμενων μέτρων, οι εταιρείες θα πρέπει να αναπτύξουν και να εφαρμόζουν σχέδια προληπτικής ή διορθωτικής δράσης στα οποία θα περιγράφονται τα μέτρα πρόληψης, εξάλειψης ή μετριασμού των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας. Τα σχέδια θα πρέπει να σκιαγραφούν με σαφήνεια τους σχετικούς δείκτες καταναγκαστικής εργασίας, να περιγράφουν τα ζητήματα που εντοπίστηκαν και τα βαθύτερα αίτια τους, να προσδιορίζουν τις προληπτικές ή διορθωτικές δράσεις που απαιτούνται για την αντιμετώπιση των κινδύνων, να αναθέτουν αρμοδιότητες στο κατάλληλο προσωπικό ή στα κατάλληλα τμήματα εντός της εταιρείας, να καθορίζουν σαφές χρονοδιάγραμμα εφαρμογής και, κατά περίπτωση, να καθορίζουν ποιοτικούς και ποσοτικούς δείκτες για τη μέτρηση της βελτίωσης ⁽¹⁶⁶⁾.

Οι εταιρείες, ιδίως οι ΜΜΕ, μπορούν να αξιοποιήσουν τη στήριξη κλαδικών και πολυμερών πρωτοβουλιών στον τομέα αυτόν και επιχειρηματικών οργανώσεων ή μεγαλύτερων επιχειρηματικών εταίρων για την ανάπτυξη απλών σχεδίων δράσης εστιασμένων σε σημαντικούς κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας.

— **Προσαρμογή ή τροποποίηση των επιχειρηματικών πρακτικών**

Οι εταιρείες θα πρέπει να επιδιώκουν την πρόληψη, την εξάλειψη ή τον μετριασμό των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας προσαρμόζοντας ή τροποποιώντας ορισμένες πτυχές των δραστηριοτήτων της εταιρείας. Στο πλαίσιο αυτό μπορεί να περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, η προσαρμογή των επιχειρηματικών σχεδίων, στρατηγικών και πρακτικών της εταιρείας (συμπεριλαμβανομένων των αγοραστικών πρακτικών, του σχεδιασμού και της διανομής), των επιχειρησιακών διαδικασιών (συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών παραγωγής, των χρονοδιαγραμμάτων παραγγελιών), των συστημάτων εσωτερικής διαχείρισης, των εγκαταστάσεων και των υποδομών.

⁽¹⁶³⁾ Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια, σ. 29-31 και 74-81· εγχειρίδιο ΔΟΕ-ΔΓΕ, σ. 60-83.

⁽¹⁶⁴⁾ Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια, σ. 16.

⁽¹⁶⁵⁾ Τμήμα 3.1.

⁽¹⁶⁶⁾ Για λεπτομέρειες σχετικά με το περιεχόμενο των σχεδίων διορθωτικής δράσης, βλ. εγχειρίδιο ΔΟΕ-ΔΓΕ, σ. 61-63, εργαλείο 7.

— Χρήση και αύξηση της επιρροής για την προώθηση αλλαγών σε άλλες εταιρείες

Ο βαθμός επιρροής των εταιρειών έναντι άλλων εταιρειών διαφέρει· αυτός ο βαθμός καθορίζει την ικανότητά τους να επηρεάζουν τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας ενθαρρύνοντας αλλαγές στο ευρύτερο περιβάλλον ή στις αθέμιτες πρακτικές του επιχειρηματικού εταίρου που προκαλεί τη βλάβη ⁽¹⁶⁷⁾. Η έκταση της επιρροής μιας εταιρείας εξαρτάται από παράγοντες όπως η συμβατική ή επιχειρησιακή επιρροή της εταιρείας στους προμηθευτές, ο όγκος ή η αξία των αγορών από τον οικείο προμηθευτή, η θέση της στην αγορά και ο ρόλος της στην αλυσίδα εφοδιασμού.

Στο μέτρο του δυνατού και αναλογικά προς τα μέσα που διαθέτουν, οι εταιρείες θα πρέπει να χρησιμοποιούν την επιρροή τους για να προτρέπουν τους επιχειρηματικούς εταίρους να προλαμβάνουν, να μετριάσουν ή να εξαλείφουν τους κινδύνους. Η αξιοποίηση αυτής της επιρροής μπορεί να περιλαμβάνει, για παράδειγμα, την ενσωμάτωση προσδοκιών δέουσας επιμέλειας στις συμβάσεις, τη σύνδεση επιχειρηματικών κινήτρων με τις επιδόσεις δέουσας επιμέλειας και τη συνεργασία με επιχειρηματικούς εταίρους ή αρχές στη χώρα όπου ενδέχεται να προκύψουν κίνδυνοι καταναγκαστικής εργασίας. Οι συμβατικές ρήτρες και εγγυήσεις μπορούν να στηρίξουν τη δέουσα επιμέλεια, αλλά θα πρέπει να συνοδεύονται από κατάλληλα μέτρα παρακολούθησης και επαλήθευσης και δεν θα πρέπει να θεωρούνται επαρκείς από μόνες τους.

Η περιορισμένη επιρροή μιας εταιρείας δεν μειώνει την ευθύνη της για την πρόληψη ή την αντιμετώπιση των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας. Όταν η επιρροή είναι περιορισμένη, οι εταιρείες θα πρέπει να αναζητούν ενεργά τρόπους για να την ενισχύσουν μέσω συνεργατικών προσεγγίσεων (όπως συλλογικά κλαδικά προγράμματα διορθωτικής δράσης ή επανόρθωσης), ανάπτυξης ικανοτήτων και στήριξης ή συνεργασίας με τον εταίρο της αλυσίδας εφοδιασμού που ασκεί επιρροή στον εταίρο στο επίπεδο του οποίου εντοπίστηκε η καταναγκαστική εργασία.

Οι ΜΜΕ και άλλες εταιρείες που ενδέχεται να έχουν περιορισμένη επιρροή μπορούν να επιδιώξουν να επηρεάσουν τους επιχειρηματικούς εταίρους μέσω αυτών των συνεργατικών προσεγγίσεων καθώς και μέσω συμβατικών ρυθμίσεων και μέσω προκαταρκτικού ελέγχου της ευθύνης των προμηθευτών. Οι εταιρείες που συνάπτουν συμβατικές σχέσεις με ΜΜΕ θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι όροι της σύμβασης είναι εύλογοι και να εξετάζουν αν είναι αναγκαίο να ληφθούν ειδικά μέτρα στήριξης για τις ΜΜΕ.

Όσον αφορά τους κινδύνους που συνδέονται με επιχειρηματικούς εταίρους με τους οποίους η εταιρεία δεν έχει συμβατική σχέση, οι εταιρείες μπορούν, όπου είναι δυνατό, να ζητούν από τους συμβατικούς επιχειρηματικούς εταίρους τους να κατευθύνουν τον εφοδιασμό ή άλλες δραστηριότητες προς εταίρους που έχουν προεπιλεγεί ή που διαθέτουν αξιόπιστες διαδικασίες δέουσας επιμέλειας για τους προμηθευτές τους ή να ζητούν από τους προμηθευτές τους να το πράξουν. Μπορούν επίσης να συνεργάζονται απευθείας με τους μη συμβατικούς επιχειρηματικούς εταίρους υψηλού κινδύνου, με τον ίδιο τρόπο όπως και με τους συμβατικούς εταίρους τους, μεταξύ άλλων μέσω συνεργατικών προσεγγίσεων που ελαχιστοποιούν τα αλληλεπικλυπόμενα και/ή υπερβολικά αιτήματα παροχής δεδομένων.

Όταν οι κίνδυνοι καταναγκαστικής εργασίας προκύπτουν από συστημικά ζητήματα εκτός του ελέγχου μιας εταιρείας (π.χ. υψηλά ποσοστά φτώχειας, συστημικές διακρίσεις εις βάρος μειονοτικών ομάδων), η εν λόγω εταιρεία θα πρέπει να επιδιώκει να αντιμετωπίσει τα ζητήματα αυτά μέσω της συνεργασίας με τις κυβερνήσεις, του εντοπισμού υφιστάμενων πρωτοβουλιών ή της συνεργασίας με τον κλάδο ⁽¹⁶⁸⁾. Ωστόσο, σε περιπτώσεις που αφορούν καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από το κράτος, οι κυβερνήσεις ενδέχεται να μην είναι διατεθειμένες να συνεργαστούν ή να αντιμετωπίσουν συστημικές προκλήσεις που θέτουν οι εταιρείες ⁽¹⁶⁹⁾.

Οι ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται σε περιοχές υψηλού κινδύνου μπορούν να συμμετέχουν σε συλλογικές πρωτοβουλίες ή να συνεργάζονται με ΜΚΟ ή βιομηχανικές ομάδες που συνεργάζονται με τις αντίστοιχες κυβερνήσεις.

— Στήριξη της επιχειρηματικής σχέσης

Οι εταιρείες θα πρέπει να καταβάλλουν αναλογικές προσπάθειες βάσει κινδύνου για να στηρίξουν τους προμηθευτές και άλλους επιχειρηματικούς εταίρους στον προσδιορισμό, την πρόληψη και τον μετριασμό των κινδύνων. Τα μέτρα στήριξης μπορούν να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, τη συνεργασία μαζί τους για την ανάπτυξη και την εφαρμογή σχεδίων προληπτικής ή διορθωτικής δράσης, την παροχή τεχνικής καθοδήγησης ή κατάρτισης, τη διευκόλυνση της συμμετοχής και της συμβολής τους σε σχετικές πρωτοβουλίες στον εν λόγω τομέα και μαζί με επιχειρηματικούς εταίρους, ή τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε τοπικούς παρόχους υπηρεσιών, της ανάπτυξης ικανοτήτων, της κατάρτισης, της αναβάθμισης του συστήματος διαχείρισης και, κατά περίπτωση, της χρηματοδοτικής στήριξης και των δεσμεύσεων όσον αφορά τις προμήθειές τους. Στο πλαίσιο μεγαλύτερης εταιρείας και των επιχειρηματικών εταίρων-ΜΜΕ, η στήριξη θα πρέπει να είναι στοχευμένη και αναλογική προς τους πόρους, τις γνώσεις και τους περιορισμούς των ΜΜΕ.

⁽¹⁶⁷⁾ Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια, σ. 78, ερώτηση 36.

⁽¹⁶⁸⁾ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης συστημικών ζητημάτων, βλ. κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια, σ. 76, πλαίσιο 6.

⁽¹⁶⁹⁾ Εγχειρίδιο ΔΟΕ-ΔΓΕ, σ. 54.

— Απεμπλοκή από την επιχειρηματική σχέση

Όταν οι εταιρείες προσδιορίζουν κίνδυνο καταναγκαστικής εργασίας στις αλυσίδες εφοδιασμού τους ο οποίος δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί, θα πρέπει, ως έσχατη λύση, να εξετάζουν το ενδεχόμενο απεμπλοκής από τον προμηθευτή ή τον επιχειρηματικό εταίρο. Οι εταιρείες θα πρέπει να εξετάζουν το ενδεχόμενο απεμπλοκής, ιδίως όταν οι κίνδυνοι καταναγκαστικής εργασίας που προσδιορίστηκαν είναι ανεπανόρθωτοι, δεν υπάρχει εύλογη προοπτική αλλαγής, οι προηγούμενες προσπάθειες πρόληψης ή μετριασμού των κινδύνων έχουν αποτύχει ή ο επιχειρηματικός εταίρος που προκαλεί τον κίνδυνο δεν λαμβάνει ή δεν μπορεί να λάβει άμεσα μέτρα για την πρόληψη ή τον μετριασμό του. Όπου είναι δυνατό, θα πρέπει να ασκείται επιρροή.

Όταν όλες οι προσπάθειες αλλαγής της κατάστασης —μεταξύ άλλων με την άσκηση ή την αύξηση της επιρροής— είναι ανεπιτυχείς και ο κίνδυνος καταναγκαστικής εργασίας εξακολουθεί να υφίσταται, η εταιρεία πρέπει να απεμπλακεί από την επιχειρηματική σχέση.

Στην περίπτωση αυτή, η εταιρεία θα πρέπει να διασφαλίζει την υπεύθυνη απεμπλοκή με βάση τη συμμόρφωση με την εθνική νομοθεσία, τα διεθνή εργασιακά πρότυπα και τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας. Θα πρέπει να προσδιορίζει εκ των προτέρων, μαζί με τον επιχειρηματικό εταίρο, πιθανά μέτρα κλιμάκωσης που μπορεί να οδηγήσουν σε απεμπλοκή, να παρέχει λεπτομερείς πληροφορίες που υποστηρίζουν την απόφαση απεμπλοκής στη διοίκηση και στη συνδικαλιστική οργάνωση, όπου υπάρχει. Η εταιρεία θα πρέπει να λαμβάνει μέτρα για την πρόληψη, τον μετριασμό ή τον τερματισμό τυχόν δυσμενών επιπτώσεων που προκύπτουν από την απεμπλοκή, να ενημερώνει εγκαίρως τον οικείο επιχειρηματικό εταίρο και να επανεξετάζει την απόφαση.

Ο οικονομικός φορέας δεν μπορεί να επικαλείται εγκύρως το γεγονός ότι η διάρκεια της επιχειρηματικής σχέσης υπαγορεύεται από σύμβαση ή ότι ο προμηθευτής είναι κρίσιμος επιχειρηματικός εταίρος ως δικαιολογία για την αποφυγή της συμμόρφωσης με την απαγόρευση της καταναγκαστικής εργασίας,

Στην περίπτωση καταναγκαστικής εργασίας που επιβάλλεται από το κράτος, όταν η επιρροή των εταιρειών είναι συνήθως αναποτελεσματική έναντι των κρατικών εντολών και η επανόρθωση είναι σπανίως δυνατή, η απεμπλοκή μπορεί να είναι το μόνο βιώσιμο μέτρο για τον μετριασμό ή την εξάλειψη του κινδύνου καταναγκαστικής εργασίας.

6.4.4 Βήμα 4: Παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής και των αποτελεσμάτων ⁽¹⁷⁰⁾

6.4.4.1 Παρακολούθηση της εφαρμογής και της αποτελεσματικότητας των μέτρων δέουσας επιμέλειας της εταιρείας

Οι εταιρείες θα πρέπει να διενεργούν συνεχή παρακολούθηση για να αξιολογούν την εφαρμογή και την αποτελεσματικότητα των μέτρων δέουσας επιμέλειας σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία που εφαρμόζουν, ιδίως την αντίδρασή τους στους κινδύνους καταναγκαστικής εργασίας, και, κατά περίπτωση, τυχόν κλαδικών και πολυμερών πρωτοβουλιών στις οποίες συμμετέχουν.

Η παρακολούθηση θα πρέπει να εκτείνεται πέραν των δραστηριοτήτων της ίδιας της εταιρείας, ώστε να περιλαμβάνει την παρακολούθηση και τις περιοδικές αξιολογήσεις των επιχειρηματικών εταίρων και των προμηθευτών, επαληθεύοντας αν εφαρμόζονται μέτρα μετριασμού του κινδύνου και αν είναι αποτελεσματικά για την αντιμετώπιση των κινδύνων ή πρέπει να προσαρμοστούν.

Όπου είναι δυνατό, η παρακολούθηση θα πρέπει να βασίζεται σε ουσιαστικούς ποιοτικούς και ποσοτικούς δείκτες για τη μέτρηση της προόδου σε σχέση με τους στόχους, όπως: το ποσοστό των προληπτικών ή διορθωτικών δράσεων που εφαρμόστηκαν εντός των προγραμματισμένων χρονοδιαγραμμάτων· το ποσοστό των ενδιαφερόμενων μερών που θεωρούν ότι οι κίνδυνοι έχουν αντιμετωπιστεί επαρκώς ή ότι οι μηχανισμοί καταγγελιών είναι αποτελεσματικοί· ή η συχνότητα ζητημάτων που ανακύπτουν επανειλημμένα και συνδέονται με κινδύνους που είχαν προσδιοριστεί προηγουμένως. Οι εταιρείες θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι δείκτες σχεδιάζονται έτσι ώστε να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το αν οι δράσεις εφαρμόζονται αποτελεσματικά στην πράξη και αν οδηγούν σε βελτιωμένα αποτελέσματα.

Οι συγκεκριμένες μέθοδοι που θα χρησιμοποιηθούν για την παρακολούθηση της εφαρμογής και η συχνότητα της παρακολούθησης θα εξαρτηθούν από το πλαίσιο στο οποίο δραστηριοποιείται η εταιρεία, το μέγεθος και το προφίλ κινδύνου της εταιρείας. Οι μέθοδοι παρακολούθησης μπορεί να περιλαμβάνουν την αξιολόγηση πληροφοριών από μηχανισμούς καταγγελιών και παρατηρήσεις των ενδιαφερόμενων μερών ⁽¹⁷¹⁾. Οι σοβαρότεροι και πιθανότεροι κίνδυνοι καταναγκαστικής εργασίας, είτε στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της ίδιας της εταιρείας είτε σε σχέση με τις επιχειρηματικές της σχέσεις, θα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο της πλέον εντατικής και συχνής παρακολούθησης.

⁽¹⁷⁰⁾ Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια, σ. 32 και 82-84· και εγχειρίδιο ΔΟΕ-ΔΓΕ, σ. 84-87.

⁽¹⁷¹⁾ Για πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι εταιρείες μπορούν να παρακολουθούν τις οικείες δραστηριότητες δέουσας επιμέλειας, βλ. κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια, σ. 82-83, ερώτηση 42.

Όταν οι κίνδυνοι σχετίζονται με καταναγκαστική εργασία που επιβάλλεται από το κράτος, οι εταιρείες θα πρέπει να επικεντρώνονται στα δεδομένα παρακολούθησης που προέρχονται από τη ΔΟΕ και ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες. Οι ΜΜΕ μπορούν να βασίζονται στη συλλογική παρακολούθηση που διενεργείται μέσω κλαδικών ή πολυμερών πρωτοβουλιών, να ενσωματώνουν ελέγχους καταναγκαστικής εργασίας στις υφιστάμενες διαδικασίες παρακολούθησης και να εστιάζουν στην παρακολούθηση περιορισμένου συνόλου ουσιαστικών δεικτών προόδου που επιτρέπουν την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας πιθανών μέτρων δέουσας επιμέλειας (όπως ο αριθμός των καταγγελιών των εργαζομένων που υποβάλλονται και επιλύονται).

6.4.4.2 Χρήση των αποτελεσμάτων της παρακολούθησης για τη βελτίωση της διαδικασίας δέουσας επιμέλειας της εταιρείας σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία

Οι εταιρείες θα πρέπει να χρησιμοποιούν τα αποτελέσματα της διαδικασίας παρακολούθησης και των μηχανισμών επανόρθωσης που εφαρμόζουν για να βελτιώσουν την οικεία πολιτική και τις οικείες δράσεις δέουσας επιμέλειας σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία. Κατά περίπτωση, η πολιτική δέουσας επιμέλειας, οι κίνδυνοι καταναγκαστικής εργασίας που προσδιορίζονται και τα μέτρα για την αντιμετώπιση της καταναγκαστικής εργασίας θα πρέπει να επικαιροποιούνται σύμφωνα με το αποτέλεσμα της παρακολούθησης και λαμβανομένων δεόντως υπόψη των σχετικών πληροφοριών που παρέχουν τα ενδιαφερόμενα μέρη.

6.4.5 Βήμα 5: Κοινοποίηση του τρόπου αντιμετώπισης των κινδύνων ⁽¹⁷²⁾

6.4.5.1 Εξωτερική κοινοποίηση συναφών πληροφοριών για τη δέουσα επιμέλεια της εταιρείας σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία ⁽¹⁷³⁾

Οι εταιρείες θα πρέπει να κοινοποιούν δημοσίως τις σχετικές πληροφορίες όσον αφορά τη δέουσα επιμέλεια σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία. Μεταξύ αυτών θα πρέπει να περιλαμβάνονται πληροφορίες σχετικά με την ενσωμάτωση της δέουσας επιμέλειας στις εσωτερικές πολιτικές τους και τα συστήματα διαχείρισης, τους τομείς στους οποίους έχουν προσδιοριστεί σημαντικοί κίνδυνοι καταναγκαστικής εργασίας, τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για την ιεράρχηση των κινδύνων καταναγκαστικής εργασίας, τις δραστηριότητες που διεξάγονται για την πρόληψη ή τον μετριασμό των εν λόγω κινδύνων και τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων αυτών. Όπου είναι δυνατό, οι εταιρείες θα πρέπει επίσης να κοινοποιούν τα χρονοδιαγράμματα και τους δείκτες αναφοράς για την αξιολόγηση των βελτιώσεων, τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση της εφαρμογής και των αποτελεσμάτων καθώς και πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η εταιρεία προβλέπει διαδικασία επανόρθωσης ή συνεργάζεται για την επανόρθωση.

Οι εταιρείες θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι δημοσιευόμενες πληροφορίες είναι προσβάσιμες και κατάλληλες και ότι αρκούν για να αποδειχθεί η επάρκεια της αντίδρασης της εταιρείας στον συγκεκριμένο κίνδυνο καταναγκαστικής εργασίας ⁽¹⁷⁴⁾.

Οι ΜΜΕ μπορούν να επικεντρωθούν σε απλές επικοινωνιακές δράσεις, όπως η προσθήκη συνοπτικής επικαιροποίησης στις ετήσιες εκδόσεις τους ή η κοινοποίηση των αποτελεσμάτων στους εργαζομένους και στα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη.

6.4.5.2 Εξέταση του ενδεχομένου υιοθέτησης ειδικών μορφών κοινοποίησης για ευαίσθητες πληροφορίες

Οι εταιρείες θα πρέπει να αξιολογούν αν η κοινοποίηση αφορά ευαίσθητες πληροφορίες που υπόκεινται σε κανόνες εμπιστευτικότητας βάσει του εθνικού δικαίου ή βάσει συμβάσεων (π.χ. ταυτότητα πελατών, πληροφορίες για τις τιμές, σχέσεις προμηθευτών) ή ενέχει δυνητικούς κινδύνους για τα ενδιαφερόμενα μέρη ή το προσωπικό. Στις περιπτώσεις αυτές, οι εταιρείες θα πρέπει να εξετάζουν το ενδεχόμενο χρήσης ειδικών μορφών κοινοποίησης, όπως ο περιορισμός της πρόσβασης μόνο σε ορισμένα άτομα ή η ανωνυμοποίηση των πηγών ⁽¹⁷⁵⁾.

Στην περίπτωση καταναγκαστικής εργασίας που επιβάλλεται από το κράτος, οι εταιρείες θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικές ώστε οι δημοσιοποιήσεις ή οι εκδόσεις να μην προκαλούν αντίποινα κατά του τοπικού προσωπικού, των προμηθευτών ή των θιγόμενων εργαζομένων.

⁽¹⁷²⁾ Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια, σ. 33 και 85-87· και εγχειρίδιο ΔΟΕ-ΔΓΕ, σ. 88-90.

⁽¹⁷³⁾ Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές δεν δημιουργούν υποχρεώσεις υποβολής εκδόσεων για τις εταιρείες. Οι εταιρείες που υπόκεινται σε υποχρεώσεις υποβολής εκδόσεων βάσει της οδηγίας (ΕΕ) 2024/1760 για την εταιρική δέουσα επιμέλεια όσον αφορά τη βιωσιμότητα και της οδηγίας (ΕΕ) 2022/2464 όσον αφορά την υποβολή εκδόσεων βιωσιμότητας από τις εταιρείες θα πρέπει να κοινοποιούν πληροφορίες σχετικά με τη δέουσα επιμέλεια σε σχέση με την καταναγκαστική εργασία σύμφωνα με τις απαιτήσεις των εν λόγω οδηγιών και της εθνικής νομοθεσίας για τη μεταφορά τους στο εθνικό δίκαιο.

⁽¹⁷⁴⁾ Για περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με κατάλληλους τρόπους κοινοποίησης πληροφοριών σχετικά με τη δέουσα επιμέλεια, βλ. κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια, σ. 85-86, ερώτηση 46.

⁽¹⁷⁵⁾ Για πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με την κοινοποίηση ευαίσθητων πληροφοριών, βλ. κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια, σ. 86-87, ερώτηση 47.

6.4.6 Βήμα 6: Πρόβλεψη διαδικασίας επανόρθωσης ή συνεργασία για την επανόρθωση ⁽¹⁷⁶⁾

6.4.6.1 Πρόβλεψη διαδικασίας επανόρθωσης ή συνεργασία για την επανόρθωση των επιπτώσεων της καταναγκαστικής εργασίας

Όταν οι κίνδυνοι καταναγκαστικής εργασίας που προσδιορίστηκαν στο βήμα 2 και αντιμετωπίστηκαν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στο βήμα 3 επέρχονται τελικά και μετατρέπονται σε καταστάσεις καταναγκαστικής εργασίας, οι εταιρείες πρέπει να συμμορφώνονται με την απαγόρευση της καταναγκαστικής εργασίας και θα πρέπει να είναι έτοιμες να προβούν σε επανόρθωση, κατά περίπτωση, όπως συνιστάται από τα διεθνή πρότυπα δέουσας επιμέλειας.

Ο βαθμός στον οποίο οι εταιρείες είναι υπεύθυνες για την επανόρθωση θα εξαρτηθεί από την εμπλοκή τους στις επιπτώσεις της καταναγκαστικής εργασίας. Συνεπώς:

- οι εταιρείες που προκαλούν ή συμβάλλουν (δηλαδή προκαλούν από κοινού) στην πρόκληση επιπτώσεων καταναγκαστικής εργασίας θα πρέπει να προβλέπουν διαδικασία επανόρθωσης ή να συνεργάζονται για την επανόρθωση των επιπτώσεων·
- οι εταιρείες που δεν έχουν προκαλέσει ούτε έχουν συμβάλει στην πρόκληση επιπτώσεων καταναγκαστικής εργασίας μπορούν να χρησιμοποιήσουν την επιρροή τους για να ενθαρρύνουν τον επιχειρηματικό εταίρο που προκαλεί τις επιπτώσεις να προβεί στην επανόρθωσή τους.

Η επανόρθωση περιλαμβάνει την αποκατάσταση των επηρεαζόμενων ατόμων ή κοινοτήτων σε κατάσταση ισοδύναμη ή όσο το δυνατόν πλησιέστερη προς την κατάσταση στην οποία θα βρίσκονταν εάν δεν είχε υπάρξει καταναγκαστική εργασία ⁽¹⁷⁷⁾. Θα πρέπει να είναι ανάλογη με την εμπλοκή της εταιρείας στις επιπτώσεις καθώς και με την κλίμακα των επιπτώσεων. Επιπρόσθετα, η επανόρθωση περιλαμβάνει την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών της καταναγκαστικής εργασίας και την πρόληψη μελλοντικών καταπατήσεων.

Ανάλογα με τις περιστάσεις (ιδίως τη φύση και την έκταση των επιπτώσεων της καταναγκαστικής εργασίας), η επανόρθωση θα πρέπει να περιλαμβάνει μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες δράσεις ⁽¹⁷⁸⁾:

- επαναφορά (π.χ. αποκατάσταση της ελευθερίας ή της ελεύθερης κυκλοφορίας, επιστροφή εγγράφων ταυτότητας ή άλλων κατασχθέντων τιμαλφών, επιστροφή τελών πρόσληψης, επιστροφή παρακρατηθέντων μισθών ή καταθέσεων, αποκατάσταση της πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες)·
- αποκατάσταση (π.χ. ιατρική ή ψυχολογική βοήθεια για τα θύματα, νομικές και κοινωνικές υπηρεσίες, επαγγελματική κατάρτιση, εναλλακτικές ευκαιρίες απασχόλησης και διαβίωσης)·
- χρηματική αποζημίωση (π.χ. αποζημίωση για απώλεια αποδοχών, μη καταβληθέντες μισθούς, υπερβολικές υπερωρίες, σωματικό ή ψυχικό πόνο, καταχρηστικές συνθήκες που σχετίζονται με την ευαλωτότητα, παραπλάνηση, απομόνωση, εκφοβισμό και απειλές ή καταχρηστικές συνθήκες εργασίας και διαβίωσης)·
- μη χρηματική αποζημίωση (π.χ. μειωμένο ωράριο εργασίας, πρόσθετη ετήσια άδεια, βελτιωμένες συνθήκες ασφάλειας ή χώροι διαμονής)·
- εγγυήσεις μη επανάληψης (π.χ. νέες εταιρικές πολιτικές, συστήματα και πρακτικές διαχείρισης, εκστρατείες ευαισθητοποίησης και κατάρτισης, πρακτικές ανθρώπινων πόρων, προγράμματα συμμόρφωσης ή συμμετοχής των προμηθευτών)·
- ικανοποίηση (π.χ. παύση της καταχρηστικής συμπεριφοράς, συγγνώμη, αναγνώριση ευθύνης, δηλώσεις για την αποκατάσταση της αξιοπρέπειας, εκδηλώσεις μνήμης)·
- εσωτερική λογοδοσία ή πειθαρχικά μέτρα (π.χ. απολύσεις του προσωπικού που είναι υπεύθυνο για τις επιπτώσεις).

Κατά τον καθορισμό της κατάλληλης επανόρθωσης, οι εταιρείες θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα υφιστάμενα εγχώρια και διεθνή πρότυπα ή νόμους για την επανόρθωση (ή προηγούμενες επανόρθώσεις που προβλέφθηκαν σε παρόμοιες περιπτώσεις, εάν δεν υπάρχουν πρότυπα) και να συνεργάζονται ουσιαστικά με τα επηρεαζόμενα ενδιαφερόμενα μέρη για να κατανοήσουν τις προτιμήσεις τους σχετικά με το τι συνιστά κατάλληλη επανόρθωση.

⁽¹⁷⁶⁾ Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια, σ. 34-36 και 88-91· και εγχειρίδιο ΔΟΕ-ΔΓΕ, σ. 80-83.

⁽¹⁷⁷⁾ Αιτιολογική σκέψη 36 του FLR.

⁽¹⁷⁸⁾ Για περαιτέρω λεπτομέρειες σχετικά με τις ουσιώδεις μορφές επανόρθωσης, βλ. εγχειρίδιο ΔΟΕ-ΔΓΕ, σ. 80-82, εργαλείο 9.

Οι ΜΜΕ μπορούν να εξετάσουν το ενδεχόμενο στήριξης της διαδικασίας επανόρθωσης μέσω δράσεων αναλογικών προς τους περιορισμένους πόρους τους, όπως η συμμετοχή σε πρωτοβουλίες του κλάδου, η συνεργασία με ΜΚΟ, η συνεργασία με συνδικαλιστικές οργανώσεις, η συμμετοχή σε πολυμερείς πλατφόρμες ή ο επιμερισμός του κόστους επανόρθωσης με άλλες ΜΜΕ.

6.4.6.2 Πρόβλεψη μηχανισμών επανόρθωσης ή συνεργασία με τέτοιους μηχανισμούς

Κατά περίπτωση, οι εταιρείες θα πρέπει να προβλέπουν ή να συνεργάζονται με νόμιμους μηχανισμούς επανόρθωσης ή καταγγελιών μέσω των οποίων οι εργαζόμενοι ή άλλα ενδιαφερόμενα μέρη και δικαιούχοι που επηρεάζονται μπορούν να καταγγέλλουν περιπτώσεις καταναγκαστικής εργασίας. Οι εν λόγω μηχανισμοί αποσκοπούν στη λήψη επανορθωτικών μέτρων για τα άτομα που έχουν ήδη υποστεί επιπτώσεις, αλλά μπορούν επίσης να χρησιμεύσουν ως σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης για τη διατύπωση ανησυχιών σχετικά με πιθανές επιπτώσεις ή για την επισημάνση πρακτικών που απαιτούν διορθωτικές δράσεις ώστε να προληφθούν μελλοντικές βλάβες.

Οι κρατικοί μηχανισμοί καταγγελιών περιλαμβάνουν δικαστικές διαδικασίες (συμπεριλαμβανομένων της δίωξης, της δικαστικής διαμάχης και της διαιτησίας), μη δικαστικές διαδικασίες (όπως εξειδικευμένοι κυβερνητικοί φορείς, ρυθμιστικοί εποπτικοί φορείς, εργατικά δικαστήρια ή εθνικοί φορείς ανθρωπίνων δικαιωμάτων) και άλλους μηχανισμούς (όπως τα εθνικά σημεία επαφής του ΟΟΣΑ για την υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά). Οι εταιρείες θα πρέπει να συνεργάζονται καλόπιστα με τους εν λόγω μηχανισμούς και μπορεί να υποχρεούνται να το πράττουν βάσει των εφαρμοστέων ποινικών, διοικητικών, εργασιακών ή άλλων νομικών πλαισίων. Οι μη κρατικοί μηχανισμοί καταγγελιών περιλαμβάνουν μηχανισμούς καταγγελιών σε επιχειρησιακό επίπεδο, συμφωνίες-πλαίσια μεταξύ εταιρειών και συνδικαλιστικών οργανώσεων, πολυμερείς πρωτοβουλίες, μηχανισμούς καταγγελιών σε επίπεδο κοινότητας, συλλογικές συμβάσεις εργασίας, εταιρικούς μηχανισμούς καταγγελιών σε επίπεδο αλυσίδας εφοδιασμού, συμπράξεις εταιρειών-προμηθευτών και συλλογικούς μηχανισμούς υπό την καθοδήγηση επιχειρήσεων.

Σε πλαίσια καταναγκαστικής εργασίας που επιβάλλεται από το κράτος, τα θύματα μπορεί να μην έχουν πρόσβαση στη διαδικασία επανόρθωσης και οι εταιρείες να είναι αδύνατο να την εφαρμόσουν, ιδίως μέσω κρατικών μηχανισμών. Σύμφωνα με τη ΔΟΕ, για να είναι αποτελεσματική η επανόρθωση σ' αυτές τις καταστάσεις απαιτούνται, ως ελάχιστο σημείο εκκίνησης, τα εξής: 1) η κυβέρνηση να αναγνωρίσει το πρόβλημα και να είναι πραγματικά προσηλωμένη στη μεταρρύθμιση, 2) να επιτρέπεται η παρακολούθηση ή η αξιολόγηση από ανεξάρτητους τρίτους με ισχυρές κρατικές εγγυήσεις για την ασφάλεια και την προστασία των συμμετεχόντων, και 3) να είναι προσβάσιμος στα επηρεαζόμενα άτομα ανεξάρτητος και αξιόπιστος μηχανισμός παραπόνων ο οποίος να έχει την εξουσία να συνεργάζεται απευθείας με τις κυβερνητικές αρχές. Όταν δεν συντρέχουν αυτές οι προϋποθέσεις, οι εταιρείες θα πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στην υπεύθυνη απεμπλοκή ⁽¹⁷⁹⁾.

6.4.6.3 Θέσπιση μηχανισμών παραπόνων/καταγγελιών σε επιχειρησιακό επίπεδο

Οι μηχανισμοί παραπόνων (που αναφέρονται επίσης ως μηχανισμοί καταγγελιών σε επιχειρησιακό επίπεδο) είναι ένα είδος μη κρατικού μηχανισμού καταγγελιών που θεσπίζεται από μεμονωμένες εταιρείες ή συνεργατικές πρωτοβουλίες και τελεί υπό τη διαχείρισή τους, ώστε να μπορούν οι εργαζόμενοι και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη να διατυπώνουν ανησυχίες που σχετίζονται άμεσα με τις δραστηριότητες της ίδιας της εταιρείας ή των επιχειρηματικών εταίρων της. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, εσωτερικοί μηχανισμοί παραπόνων από εργαζομένους ή συστήματα παραπόνων τρίτων. Οι διαδικασίες παραπόνων και επανόρθωσης θα πρέπει να τροφοδοτούν τον προσδιορισμό και την ιεράρχηση των κινδύνων, τα σχέδια δράσης, την παρακολούθηση και άλλα μέτρα δέουσας επιμέλειας.

Οι εταιρείες θα πρέπει να θεσπίσουν μηχανισμούς καταγγελιών σε επιχειρησιακό επίπεδο που πληρούν ορισμένα κριτήρια ποιότητας: θα πρέπει να είναι νόμιμοι, προσβάσιμοι, προβλέψιμοι, δίκαιοι, διαφανείς, συμβατοί με τα δικαιώματα, να αποτελούν πηγή συνεχούς μάθησης και να βασίζονται στη δέσμευση και στον διάλογο ⁽¹⁸⁰⁾. Επιπρόσθετα, οι εταιρείες θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι υπάρχει σαφής διαδικασία παραλαβής και εξέτασης παραπόνων, συμπεριλαμβανομένων σαφούς πεδίου εφαρμογής και εντολής, κατάλληλης στελέχωσης και πόρων, σαφών χρονοδιαγραμμάτων για τη διευθέτηση των παραπόνων και την παροχή επανόρθωσης καθώς και αποτελεσματικών διαδικασιών παραπομπής ⁽¹⁸¹⁾. Οι εταιρείες θα πρέπει να λαμβάνουν μέτρα για να διασφαλίζουν την ασφάλεια και τα δικαιώματα των καταγγελλόντων, των θυμάτων και άλλων ενδιαφερόμενων μερών και για να αποφεύγεται ο κίνδυνος αντιποίνων εναντίον τους, μεταξύ άλλων διασφαλίζοντας την εμπιστευτικότητα της ταυτότητας του προσώπου ή του οργανισμού που υποβάλλει το παράπονο, κατά περίπτωση.

Οι ΜΜΕ μπορούν να εξετάσουν απλούς και προσβάσιμους διαύλους που πληρούν τα προαναφερθέντα κριτήρια ποιότητας (όπως εφαρμογές ηλεκτρονικών μηνυμάτων ή κουτιά υποβολής προτάσεων) και που επιτρέπουν στους εργαζομένους και σε άλλα επηρεαζόμενα ενδιαφερόμενα μέρη να εκφράζουν με ασφάλεια τις ανησυχίες τους και στην εταιρεία να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά.

⁽¹⁷⁹⁾ Εγχειρίδιο ΔΟΕ-ΔΓΕ, σ. 56.

⁽¹⁸⁰⁾ Κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ για τη δέουσα επιμέλεια, σ. 34-36 και 88-91· και UNGP.

⁽¹⁸¹⁾ Παραπομπή σε σχετικές υπηρεσίες, όπως καταφύγια, ψυχοκοινωνική φροντίδα, δικαστική συνδρομή, υπηρεσίες υγείας και αξιόπιστες επαφές επιβολής του νόμου. Βλ. εγχειρίδιο ΔΟΕ-ΔΓΕ, σ. 45.

7. ΥΠΟΒΟΛΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΠΙΘΑΝΕΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

7.1 Εισαγωγή

Το παρόν μέρος των κατευθυντήριων γραμμών, το οποίο απαιτείται από το άρθρο 11 πρώτο εδάφιο στοιχείο η) του κανονισμού, έχει ως στόχο να βοηθήσει άτομα, ενώσεις και άλλους (στο εξής: υποβάλλοντες) να διαρθρώσουν και να προετοιμάσουν την υποβολή πληροφοριών σχετικά με πιθανές παραβιάσεις της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας βάσει του κανονισμού, ώστε να μπορούν να αντιμετωπιστούν και να διερευνηθούν αποτελεσματικά από την Επιτροπή και τις αρμόδιες αρχές.

7.2 Υποβολή πληροφοριών

7.2.1 Υποβολή πληροφοριών

Οι πληροφορίες μπορούν να υποβάλλονται μέσω του ενιαίου σημείου υποβολής πληροφοριών, το οποίο θα είναι προσβάσιμο μέσω της ενιαίας δικτυακής πύλης για την καταναγκαστική εργασία από τις 14 Δεκεμβρίου 2027.

«[Ο]ποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ένωση που δεν διαθέτει νομική προσωπικότητα» μπορεί να υποβάλλει πληροφορίες μέσω του ενιαίου σημείου υποβολής πληροφοριών⁽¹⁸²⁾. Η δυνατότητα αυτή καλύπτει τους ιδιώτες, συμπεριλαμβανομένων των θυμάτων καταναγκαστικής εργασίας, τις επιχειρήσεις, τις επιχειρηματικές οργανώσεις, τις μη κερδοσκοπικές οργανώσεις και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τις οργανώσεις καταναλωτών, τις συνδικαλιστικές οργανώσεις και άλλες οργανώσεις.

Οι υποβάλλοντες μπορούν να υποβάλλουν πληροφορίες είτε απευθείας είτε μέσω ενδιάμεσου φορέα (π.χ. νομικού συμβούλου ή ένωσης) που θα ενεργεί ως σημείο επαφής για την επικεφαλής αρμόδια αρχή.

Εντός της ΕΕ, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι υποβάλλοντες που πληρούν τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστούν «πληροφοριοδότες δημοσίου συμφέροντος» βάσει της οδηγίας για τους πληροφοριοδότες δημοσίου συμφέροντος⁽¹⁸³⁾ και οι οποίοι απέκτησαν πληροφορίες σχετικά με παραβιάσεις του κανονισμού σε εργασιακό πλαίσιο, λαμβάνουν επαρκή προστασία από τον κίνδυνο αντιποίνων σύμφωνα με τις απαιτήσεις της εν λόγω οδηγίας. Η Επιτροπή θα εφαρμόζει επίσης διαδικαστικές εγγυήσεις όταν ασχολείται με έρευνες για εικαζόμενη καταναγκαστική εργασία εκτός της ΕΕ.

7.2.2 Πληροφορίες προς υποβολή

Οι υποβάλλοντες υποχρεούνται να υποβάλλουν πληροφορίες καλή τη πίστει και να παρέχουν τους λόγους και τα αποδεικτικά στοιχεία που τεκμηριώνουν τους ισχυρισμούς τους⁽¹⁸⁴⁾. Η Επιτροπή θα απορρίπτει τυχόν υποβολές πληροφοριών που είναι προδήλως ελλιπείς, αβασίμες ή υποβάλλονται κακόπιστα.

Ακολουθεί κατάλογος με τις πληροφορίες που θα ήταν οι πλέον χρήσιμες για να μπορέσουν η Επιτροπή και οι αρμόδιες αρχές να αξιολογήσουν αποτελεσματικά και αποδοτικά πιθανές παραβιάσεις της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας. Οι υποβάλλοντες ενθαρρύνονται να υποβάλλουν τις πληροφορίες στις οποίες έχουν πρόσβαση. Οι πληροφορίες χωρίζονται σε τέσσερα μέρη: στοιχεία επικοινωνίας· ισχυρισμοί· αποδεικτικά στοιχεία· πληροφορίες σχετικά με τους οικονομικούς φορείς και τα προϊόντα.

7.2.3 Στοιχεία επικοινωνίας

Ο υποβάλλων ή ο εκπρόσωπός του θα πρέπει να παρέχει τα στοιχεία επικοινωνίας του, ώστε η Επιτροπή ή η αρμόδια αρχή να μπορεί να υποβάλει συμπληρωματικές ερωτήσεις σε εμπιστευτική βάση και να ενημερώσει τον υποβάλλοντα για το αποτέλεσμα της αξιολόγησής της. Τα ενδιαφερόμενα μέρη θα μπορούν να υποβάλλουν πληροφορίες ανώνυμα εντός του ενιαίου σημείου υποβολής πληροφοριών, παρότι αυτή η πρακτική μπορεί να περιορίσει τη δυνατότητα μελλοντικής επικοινωνίας με αυτά.

⁽¹⁸²⁾ Άρθρο 9 παράγραφος 2 του FLR.

⁽¹⁸³⁾ Οδηγία (ΕΕ) 2019/1937 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2019, σχετικά με την προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης (ΕΕ L 305 της 26.11.2019, σ. 17).

⁽¹⁸⁴⁾ Άρθρο 9 παράγραφος 2 του FLR.

7.3 Ισχυρισμοί περί καταναγκαστικής εργασίας

Κατά τη χρήση του ενιαίου σημείου υποβολής πληροφοριών, οι υποβάλλοντες θα καθοδηγούνται βήμα προς βήμα σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να εξηγήσουν το πλαίσιο και τους λόγους της υποβολής τους. Οι υποβάλλοντες ενθαρρύνονται να εξηγήσουν τους ισχυρισμούς τους για το ότι ένα προϊόν παρήχθη ⁽¹⁸⁵⁾ με καταναγκαστική εργασία με τον πληρέστερο δυνατό τρόπο. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τα εξής:

- αν η εικαζόμενη καταναγκαστική εργασία επιβάλλεται από ιδιωτικό φορέα ή από κρατική αρχή·
- πού εικάζεται ότι έχει λάβει χώρα η καταναγκαστική εργασία και ποια εργασιακή δραστηριότητα αφορά (γεωργία/συγκομιδή, παραγωγή/μεταποίηση, εξόρυξη/άντληση, άλλο)·
- για πόσο χρονικό διάστημα λαμβάνει χώρα η εικαζόμενη καταναγκαστική εργασία·
- τους λόγους για τους οποίους η εικαζόμενη συμπεριφορά πληροί τον ορισμό της «καταναγκαστικής εργασίας» (τμήμα 3.2) και ποιοι είναι οι σχετικοί δείκτες κινδύνου (τμήμα 3.4)·
- το είδος και τον αριθμό των εργαζομένων/θυμάτων που επηρεάζονται από την παραβίαση (καθώς και αν εμπλέκονται παιδιά)·
- τα στοιχεία επικοινωνίας κάθε προσώπου ή οργανισμού που είναι σε θέση να καταθέσει (υπό την προϋπόθεση ότι συναινεί στην επικοινωνία).

Οι υποβάλλοντες θα πρέπει επίσης να αναφέρουν αν, εξ όσων γνωρίζουν, έχουν ήδη υποβληθεί παρόμοιες πληροφορίες στην ίδια ή σε άλλη δημόσια ή δικαστική αρχή (και, εάν ναι, σε ποια) και/ή στα μέσα μαζικής ενημέρωσης ή σε άλλα ερευνητικά ειδησεογραφικά μέσα.

7.4 Αποδεικτικά στοιχεία καταναγκαστικής εργασίας και δικαιολογητικά έγγραφα

Οι υποβάλλοντες θα πρέπει, όπου είναι δυνατό, να παρέχουν σχετικά αποδεικτικά στοιχεία που τεκμηριώνουν τους ισχυρισμούς περί καταναγκαστικής εργασίας. Τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία μπορούν να λάβουν πολλές διαφορετικές μορφές, όπως, μεταξύ άλλων οι μορφές των παραδειγμάτων που παρατίθενται στο τμήμα 4.7.

7.5 Πληροφορίες σχετικά με τους οικείους οικονομικούς φορείς και/ή τα οικεία προϊόντα

Οι υποβάλλοντες θα πρέπει να περιλαμβάνουν στις υποβολές τους πληροφορίες σχετικά με τους οικονομικούς φορείς και/ή τα προϊόντα που αφορούν οι ισχυρισμοί.

Όσον αφορά τους οικονομικούς φορείς, θα ήταν πιο χρήσιμες οι ακόλουθες πληροφορίες:

- τα στοιχεία επικοινωνίας του οικονομικού φορέα ή των οικονομικών φορέων (ονόματα και διευθύνσεις) που κατασκευάζουν, εισάγουν, διανέμουν ή πωλούν τα προϊόντα που εικάζεται ότι έχουν παραχθεί με καταναγκαστική εργασία στην ΕΕ, ή εξάγουν τα εν λόγω προϊόντα από την ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων, εάν είναι δυνατό, των στοιχείων του κράτους μέλους ή των κρατών μελών στο ή στα οποία πραγματοποιήθηκε η εν λόγω κατασκευή, εισαγωγή, διανομή, πώληση ή εξαγωγή·
- εάν είναι δυνατό, περιγραφή των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του καταγγελλόμενου οικονομικού φορέα ή οικονομικών φορέων·
- εάν είναι δυνατό, εξήγηση τυχόν σχέσης μεταξύ του υποβάλλοντος και του οικονομικού φορέα ή οικονομικών φορέων (π.χ. υπάλληλος, ανταγωνιστής, πελάτης) και αν ο υποβάλλων είχε επαφή με τους εν λόγω φορείς σε σχέση με τον ισχυρισμό.

⁽¹⁸⁵⁾ Αυτό περιλαμβάνει την εξόρυξη στην περίπτωση των πρώτων υλών και τη συγκομιδή στην περίπτωση των γεωργικών προϊόντων, καθώς και όλα τα στάδια της παραγωγής και της μεταποίησης τελικού προϊόντος.

Όσον αφορά τα προϊόντα, θα ήταν πιο χρήσιμες οι ακόλουθες πληροφορίες:

- περιγραφή του προϊόντος ή των προϊόντων που εικάζεται ότι έχουν παραχθεί με καταναγκαστική εργασία και της σύνδεσής τους με την αγορά της ΕΕ (π.χ. σημείο ή σημεία μεταποίησης ή εισαγωγής στην ΕΕ, σημείο ή σημεία πώλησης στην ΕΕ ή εξαγωγής από την ΕΕ), συμπεριλαμβανομένου, εάν είναι δυνατόν, του κωδικού ΕΣ ή του κωδικού ΣΟ·
- κατά περίπτωση, περιγραφή των μερών τα οποία εικάζεται ότι έχουν παραχθεί με καταναγκαστική εργασία·
- εάν είναι δυνατόν, δείγματα φωτογραφιών του οικείου προϊόντος ή προϊόντων·
- εάν είναι δυνατόν, πληροφορίες σχετικά με την αλυσίδα εφοδιασμού του προϊόντος, συμπεριλαμβανομένων των κατασκευαστών ή των παραγωγών που κατασκευάζουν το τελικό προϊόν ή τα τελικά προϊόντα και, κατά περίπτωση, πληροφορίες σχετικά με τους προμηθευτές εισροών και πρώτων υλών, με αναφορά στο/στα μέρος/-η της αλυσίδας εφοδιασμού που εικάζεται ότι επηρεάζεται/-ονται από την καταναγκαστική εργασία·
- εάν είναι διαθέσιμες, πληροφορίες ταυτοποίησης του προϊόντος (π.χ. περιγραφή, ονομασία ή εμπορική ονομασία του προϊόντος, τύπος, στοιχεία αναφοράς, μοντέλο, αριθμός παρτίδας ή σειράς που τοποθετείται στο προϊόν ή στη συσκευασία του ή σε σχετικό έγγραφο, QR ή ραβδοκωδικοί).

7.6 Πώς θα γίνεται ο χειρισμός των υποβαλλόμενων πληροφοριών;

7.6.1 Αρχική αξιολόγηση

Όταν η Επιτροπή λαμβάνει πληροφορίες σχετικά με εικαζόμενες παραβιάσεις μέσω του ενιαίου σημείου υποβολής πληροφοριών, θα εξετάζει πρώτα το παραδεκτό των πληροφοριών που έλαβε, απορρίπτοντας τυχόν υποβολές που είναι προδήλως ελλιπείς, αβάσιμες ή υποβάλλονται κακόπιστα.

Εάν οι πληροφορίες είναι παραδεκτές και αφορούν καταναγκαστική εργασία που εικάζεται ότι λαμβάνει χώρα εκτός της ΕΕ, η Επιτροπή θα τις αξιολογεί η ίδια. Εάν οι πληροφορίες αφορούν καταναγκαστική εργασία που εικάζεται ότι λαμβάνει χώρα στην επικράτεια κράτους μέλους της ΕΕ, η Επιτροπή θα διαβιβάζει τις πληροφορίες που έλαβε στην αρμόδια αρχή του εν λόγω κράτους μέλους, η οποία με τη σειρά της θα αξιολογεί τις πληροφορίες.

Στη συνέχεια, η επικεφαλής αρμόδια αρχή θα επικοινωνεί με τον υποβάλλοντα εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, προκειμένου να επιβεβαιώσει την παραλαβή των πληροφοριών που υποβλήθηκαν.

Ακολούθως, η επικεφαλής αρμόδια αρχή θα αξιολογεί επιμελώς και αμερόληπτα τις πληροφορίες που έλαβε, μαζί με άλλες σχετικές πληροφορίες που ελήφθησαν από άλλες πηγές, και η αξιολόγηση αυτή θα τεκμηριώνει τις αποφάσεις της όσον αφορά πιθανή έρευνα.

7.6.2 Διάλογος με τον υποβάλλοντα

Η επικεφαλής αρμόδια αρχή μπορεί να επικοινωνεί με τον υποβάλλοντα κατά τη διάρκεια της διενέργειας της αξιολόγησής της ή οποιασδήποτε επακόλουθης έρευνας, προκειμένου να ζητήσει διευκρινίσεις ή πρόσθετες πληροφορίες. Εάν έχει παρέλθει σημαντικό χρονικό διάστημα από την υποβολή των πληροφοριών, η επικεφαλής αρμόδια αρχή μπορεί να ζητεί τη γνώμη του υποβάλλοντος σχετικά με οποιαδήποτε αλλαγή της κατάστασης ή σχετικά με τυχόν νέα αποδεικτικά στοιχεία.

Η επικεφαλής αρμόδια αρχή θα ενημερώσει τον υποβάλλοντα εντός εύλογου χρονικού διαστήματος σχετικά με το αποτέλεσμα της αξιολόγησής της, ιδίως σχετικά με το αν αποφάσισε να προχωρήσει στην έρευνα ή όχι. Το ακριβές χρονικό πλαίσιο θα εξαρτηθεί από τις ιδιαιτερότητες της συγκεκριμένης υπόθεσης.

7.7 Εμπιστευτικότητα και προστασία δεδομένων

7.7.1 Εμπιστευτικότητα

Οι πληροφορίες που υποβάλλει ο υποβάλλων θα χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τη διερεύνηση εικαζόμενων παραβιάσεων της απαγόρευσης της καταναγκαστικής εργασίας βάσει του κανονισμού, εκτός εάν απαιτείται διαφορετικά από το ενωσιακό δίκαιο ή το εθνικό δίκαιο που συνάδει με το ενωσιακό δίκαιο. Ειδικότερα, εάν οι πληροφορίες περιέχουν επίσης ισχυρισμούς για αξιόποινες πράξεις, οι πληροφορίες αυτές μπορούν επίσης να κοινοποιούνται στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών για τους σκοπούς της διενέργειας ποινικών ερευνών.

Η Επιτροπή και οι αρμόδιες αρχές θα χειρίζονται τις παρεχόμενες πληροφορίες και την ταυτότητα του υποβάλλοντος ως εμπιστευτικές, σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο και το εθνικό δίκαιο που συνάδει με το ενωσιακό δίκαιο.

Ως εκ τούτου, οι πληροφορίες που υποβάλλονται θα αντιμετωπίζονται ως εμπιστευτικές, εκτός εάν ο υποβάλλων χαρακτηρίσει ρητά ορισμένες πληροφορίες ως μη εμπιστευτικές ή εάν οι πληροφορίες έχουν ήδη δημοσιοποιηθεί.

Παρόλο που η Επιτροπή μπορεί να κοινοποιεί γενικές πληροφορίες σε συνοπτική μορφή, η κοινοποίηση αυτή θα πρέπει να προστατεύει την ταυτότητα του υποβάλλοντος, την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών και την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών άλλων μερών.

7.7.2 Μεταχείριση προσωπικών δεδομένων

Κάθε επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την Επιτροπή και τις αρμόδιες αρχές θα διενεργείται σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ιδίως τον γενικό κανονισμό για την προστασία δεδομένων (ΓΚΠΔ) ⁽¹⁸⁶⁾, τις υποχρεώσεις προστασίας των δεδομένων για τα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ, με διασφάλιση της συμμόρφωσης με τον ΓΚΠΔ ⁽¹⁸⁷⁾, καθώς και την οδηγία για την προστασία των φυσικών προσώπων ⁽¹⁸⁸⁾.

⁽¹⁸⁶⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (ΕΕ L 119 της 4.5.2016, σ. 1).

⁽¹⁸⁷⁾ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1725 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2018, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και της απόφασης αριθ. 1247/2002/ΕΚ (ΕΕ L 295 της 21.11.2018, σ. 39).

⁽¹⁸⁸⁾ Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της απόφασης-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ L 119 της 4.5.2016, σ. 89).